

1972
GRUODIS
Nr. 10

KADYS

KARYS

1972
Nr. 10 (1487)

Redaktorius
ZIGMAS RAULINAITIS

Administratorius
LEONAS BILERIS

Redaktoriaus pavaduotojas
JONAS RŪTENIS

Atskirus skyrius redaguoją:

P. PETRUŠAITIS
"Tremties Trimitas"

S. KAUNELIENĖ
"Šaulė Tremtyje"

BALYS BRAZDŽIONIS
"Lietuviai Kariai Laisvajam
Pasulyje"
BRONIUS BALČIONAS
"Karinės Žinios"

Leidžia:
L. V. S. RAMOVĖ N. Y. SKYRIUS

TURINYS

A. Kučas — Žiema Lietuvos miestelyje	(viršelis)
K. Ališauskas — Kautynės prie Valkininkų ir Rūdiškių	325
A. Gustaitis — Lietuvos Senosios artilerijos istorijai medžiagos beieškant	328
A. Vytvintas — Antroji Kuopa	334
B. B. — Dėl lenkiškosios "Audros virš Vilniaus"	336
A. Grinius — Tūkstantis vyrų	338
R. Kisielius — Vyties Keliais	339
A. Mironas — Kovotojo Sąvoka	340
Tremties Trimitas	342
Šaulė Tremtyje	343
Karinės Žinios	345
Kronika	350

ATSTOVAI:

Baltimore — M. ŠIMKUS, Chicago — J. STANKONAS, Cleveland — F. EIDIMTAS, Los Angeles — O. ZADVYDAS,
Australia — V. ŠALKONAS

PLATINTOJAI

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

BOSTON, MASS. — S. J. Minkus
CHICAGO, ILL. — L. Griauzdė,
"Gifts International", "Parama"
DETROIT, MICH. — V. Perminas,
Čižauskas
GRAND RAPIDS, MICH. — J. Bellnis
LOS ANGELES, CALIF. — V. Priž-
gintas

OMAHA, NEBR. — J. Kantanavičius
WOODHAVEN, N.Y. — "Romuva"
WATERBURY, CONN. — "Spauda"

KANADOJE

HAMILTON, ONT. — J. Orvidas
TORONTO, ONT. — Augustinas Kuo-
las, P. Misevičius
MONTREAL, QUE. — "Parish Lib-
rary"

ANGLIJOJE

"DAINORA" — 14 Priory Road, Kew
Surry
V. VOKIETIJOJE — Juozas Venys
AUSTRALIJOJE

A. Kubilius
S. Slavickas — 44 Slevin St., Geelong North, 3215, Vic. Australia
L. Vasiliūnas — 3 Wall Street, Norwood 5067

Prenumerata JAV-bėse ir užsienyje: metams — \$8.00, pusmečiui — \$4.00, atskiro nr. kaina — 80¢.
Pinigus siųsti šiuo adresu: KARYS, 916 Willoughby Ave., Brooklyn, N.Y. 11221, U.S.A.

KARYS, magazine for the veterans, of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world.
Published monthly except July and August by "KARYS" — 916 Willoughby Avenue, Brooklyn, N.Y. 11221, U.S.A.
Subscription \$8.00 per year. Single copy 80 cents • SECOND CLASS POSTAGE PAID AT BROOKLYN, N.Y.

Išleistas Lietuvoje 1919—
Nepriklausomybės kovų—
metais

KARYS

Atgavintas Jungtinėse
Amerikos Valstybėse 1950
metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 10 (1487)

GRUODIS - DECEMBER

1972

KAUTYNĖS

PRIE VALKININKŲ IR RŪDIŠKIŲ GELEŽINKELIO RUOŽO, 1923 M. VASARIO 15-23 D.

KAZYS ALIŠAUSKAS

(Pabaiga)

LIETUVIŲ KONTRPUOLIMAS

Apie lenkų puolimą tuojau buvo pranešta į Kruonį 6 p.p. vadui. Plk. ltn. Pr. Tvaronas tuojau pakėlė ant kojų I ir III batalionus, kurie tą pat, t.y., vasario 15 d. bėgte atbėgo į Onuški. Rekordiniu laiku, žiemos metu, atliko virš 40 km žygį. Atvyko ir 6-ta baterija, kuri buvo pulko vado valdžioje.

Atvykęs į Onuški, pulko vadas rado, kad II bataliono 4 ir 5 kuopų sargybos yra pasitraukusios, 6-ta kuopa laikėsi vietoje savo pozicijose. II bataliono vadu jis paskyrė mokomosios kuopos vadą kpt. Juozą Barkauską, ltn. Buragas grįžo prie savo kuopos vado pareigų. Kokį uždavinį davė II batalionui — žinių nėra.

I bataliono vadui kpt. Mackevičiui įsakė susitelkti Gruoznikuose, pulti ir užimti Kaniūkų, Kalėnų, Zakarų, Strielčikų kaimus. Žvalgymas ir sparno apsauga buvo pavesta raitelių būriui.

III bataliono vadui kpt. Sinkevičiui — susitelkti Samnykuose ir pulti Gudakiemio kryptimi. 6-jai baterijai remti I bataliono puolimą.

I batalionui puolimą pradėti vasario 16 d., III — laukti įsakymo. Pulko vadovietė Onuškyje.

Puolimo tikslas: užimti vietas, iš kurių mūsų sargybos buvo priverstos pasitraukti (žr. schemą).

3 kuopos vadas kpt. P. Soltanas užėmė Zakarus, Strielčiškius ir įsitvirtino. 2 kuopos vadas ltn. Tugaudis užėmė Kaniūkų k., bet Kalėnų k. nepavyko užimti.

III batalionas vasario 17 d. užėmė Gudakiemio kaimą. Puolimo metu buvo paimta nelaisvėn vienas lenkų karininkas ir apie 30 kareivių. Paaškęjo, kad belaisviai priklausė trims skirtingiems lenkų pasienio sargybų batalionams.

Vasario 18 d. 6 p.p. ir Alytaus baro rinktinė liovėsi puolusios. Tenka manyti, jog gavo atitinkamus įsakymus. Pasiliko neatsiimta Paakmenės, Kalėnų kaimai ir keletas vienkiemių. Lenkai taipogi puolimų nevykdė, tik žvalgė. Vasario 20-23 d. įvyko susišaudymai mūsų sargybų su lenkais prie Strielčiškių, Kalėnų, Spenglininkų ir Dargonų kaimų (žr. *Karys* 9 nr., Kaunas, 1923, 110-111 psl.).

Kariuomenės vadas gen. ltn. J. Stanaitis, patyręs apie lenkų puolimą, A. Panemunėje stovintį 5 p.p. pasiuntė į Aukštadvarį. Iš Raudondvario buvo pasiųsta sunkioji artilerijos baterija. Daugiau jokių dislokacinių ir taktinių pakeitimų nebuvo padaryta.

POLITINĖS PAINIAVOS

Lietuvos vyriausybė, lenkų puolimui prasiėdėjus, tuojau pasiuntė Tautų Sąjungos generaliniam sekretoriui notą, pranešdama apie lenkų puolimą ir išiveržimą į Lietuvos kariuomenės užimtą sritį prie neutralios zonos. Prašė skubiai sukviesti Tautų Sąjungos Tarybą, kuri imtųsi priemonių sustabdyti kylantį karą (žr. *Draugas*, 1923, vasario 20, 43 nr. ir *Trimitas* 128 nr., Kaunas, 1923, 6 psl.) Iš Tautų Sąjungos generalinio

sekretoriaus Ženevoje vyriausybė tuoj gavo atsakymą telefonu, kad Tautų Sąjungos Tarybos nariai yra pertraukę darbą ir vienai savaitei išsivažinėję. Lietuvos vyriausybės notą bus tuoj pasiūsta Tarybos nariams (žr. *Draugas*, 1923, vasario 20, 45 nr.).

Tautų Sąjungos Taryba nesiskubino susirinkti ir mažąjį karą ignoravo. Tenka manyti, kad apie lenkų puolimą neutralioje zonoje žinojo iš anksto.

Tuo metu Lenkijos vyriausybė iš Vilniaus į Kauną bevieliu telegrafu prisiuntė smarkią notą, kurioje išpėjo, kad Lietuvos vyriausybė turės atsakyti už nereguliarių lietuvių būrių veiksmus prieš lenkus, užimant neutralią zoną (žr. *Draugas*, 1923, vasario 17, 41 nr.).

Lietuvos vyriausybė į šią notą nedavė jokio atsakymo. Lenkai pyko, kad lietuviai nereaguoja. Tuo metu užsienio spaudoje pasklido daug pikėtų propagandinių žinių apie Lietuvą, kad lietuviai pirmieji puolė, kad lietuvių nereguliarios kariuomenės būriuose yra daug vokiečių, kurie kariauja su lenkais neutralioje zonoje ir t.t. Prancūzų spauda palaikė lenkus, anglų ir amerikiečių spauda buvo objektyvesnė. Lenkai per užsienio spaudos agentūras paskelbdavo daug ir ilgų komunikatų, kai lietuviai pranešimus duodavo rečiau, trumpus ir konkrečius. Vasario 20 ir 21 d. Lietuvos vyriausybė per savo atstovybes ir užsienio spaudos agentūras paskelbė, kad lenkai puolė lietuvių sargybas, lietuviai ginasi ir kovos tęsiasi; vėliau paskelbė, kad jokių vokiečių Lietuvos kariuomenėje, šaulių būriuose ir partizanuose nėra.

Vasario 22 d. Lenkijos ministras pirmininkas generolas W. Sikorskis viešai deklaravo, kad Lietuvos pasiuntinybės Paryžiuje paskelbtos žinios apie kovas neutralioje zonoje yra neteisingos; Lenkija pasirengusi užimti neutralios zonos dalį, šiam reikalui naudoja žandarmeriją ir laiko tai grynai Lenkijos administratyviniu reikalu, nežiūrint į tai, kad Lietuvos vyriausybė nėra sutikusi su Tautų Sąjungos Tarybos rekomendacijomis. Baigė grasindamas, kad jeigu lenkų žandarams ir sargyboms prisieis pasitraukti iš neutralios zonos, tai tokios situacijos Lenkija nepakės ir pasiųs kariuomenę (žr. *Draugas*, 1923, vasario 22, 45 nr.).

Kaip Lietuvos vyriausybė reagavo į šį viešą Lenkijos ministro pirmininko pareiškimą, lietuvių spaudoje nepavyko surasti jokių žinių. Gali būti, kad nedavė jokio atsakymo. Be to, Lietuvos vyriausybė jau buvo į tai tinkamai reagavusi: vasario 18 d. buvo sustabdytas Lietuvos kariuomenės kontrpuolimas; nesikėsino atsiimti net gyvenviečių, kurias lenkai buvo užėmę šiapus neutralios zonos. Anglijos, Prancūzijos ir kitų valstybių Tautų Sąjungos Tarybos narių atstovybės

atydžiai sekė įvykių eigą prie Valkininkų neutralioje zonoje.

Lietuvos vyriausybės ministru pirmininku tuo metu buvo inž. Ernestas Galvanauskas. Vyriausybės atstovybės užsienyje veikė sumaniai ir energingai. Klaipėdos krašto bylą laikė aktualesniu reikalu, negu kad Valkininkų geležinkelio ruožo reikalą. Tautų Sąjungos Tarybos nutarimai neutralios zonos reikalu buvo gerai žinomi, suprantami ir tinkamai įvertinti. Lenkijai buvo svarbu gauti netik neutralios zonos juostą prie Valkininkų, bet ir Lietuvos vyriausybės sutikimą, t.y., pripažinimą išgauti. Apginti neutralios zonos juostą prie Valkininkų Lietuva negalėjo, nes buvo rizikinga įsivelti į didelį ginkluotą susidūrimą su Lenkija.

Priešpuolį vasario 16 d. plk. ltn. Pr. Tyronas įvykdė savo iniciatyva. 5 p.p. į Aukštadvarį buvo pasiūstas kariuomenės vadui įsakius. Nuo puolamųjų veiksmų susilaikyta vasario 18 d., vyko tik susišaudymai žvalgomųjų dalinių, abiejoms pusėms stovint vietoje.

ANGLŲ GENEROLO SULAIKYMAS

Kapitonui P. Soltanui Strielčiškių kaimą užėmus, vasario 17 d. į kaimą, iš lenkų užimtos neutralios zonos, atvyko anglų generolas majoras A. Carbont Niatt, lydimas majoro E. H. Grant ir dviejų lenkų karininkų, kpt. Vonsowicz ir kpt. Marski, kurie visi buvo sulaikyti (žr. *Draugas*, vasario 23, 45 nr. ir *Trimitas*, 128 nr., Kaunas, 1923, 4-4 psl.).

Anglų gen. mjr. A. Carbont Niatt buvo Anglijos vyriausybės karinis atstovas prie Lenkijos vyriausybės Varšuvoje. Jam buvo gerai žinomi Tautų Sąjungos Tarybos nutarimai neutralios zonos reikalu ir, be abejo, Lenkijos vyriausybės tikslai ir norai. Į neutralią zoną, tenka spėti, atvyko susipažinti su padėtimi ir pranešti Anglijos vyriausybei. Jo atvykimo diena nežinoma. Tenka manyti, jog turėjo tikslą ir prižiūrėti, kad šis mažas karas neišsivystytų į didesnę ir kad lenkai nesikėsintų užimti daugiau, negu Tautų Sąjungos Taryboje buvo jiems pripažinta. Panoro jis atsilankyti ir lietuvių pusėje, tad ir nuėjo į Strielčiškių kaimą.

Kpt. P. Soltanas atvykusį svečią sutiko su derama generolui pagarba ir paprašė užėti į seklyčią Strielčiškių kaime. Kpt. P. Soltanas manė (taip jis man pats pasakojo, K. Ališauskas) išklausyti generolo nuomonę apie vykstančius čia įvykius, gautas žinias telefonu perduoti pulko vadui, paskui padėkoti generolui, jį palydėti ir paleisti.

Tačiau, pulko vadas plk. ltn. Pr. Tvaronas nieko nenorėjo klausyti nei žinoti ir pareikalavo

visus sulaikyti. Pakartotinai kalbant, pulko vadas pagrasino kpt. Soltaną atiduoti teisman, jeigu nebus išpildytas jo įsakymas. (Gen. A. Carbond Niatt pareiškimo turinio sužinoti nepavyko, tačiau, aišku, jog jis buvo atvykęs esamo konflikto reikalu. K. Ališauskas).

Generolas, sužinojęs apie pulko vado grasinimą kpt. Soltanui, leidosi sulaikomas. Drauge su palydovais buvo pasiūstas į Jiezną, o iš ten nuvežtas į Kauną. Kaune, įsikišus Anglijos atstovybei, generolas ir jo palydovas mjr. E. H. Grant buvo paleisti ir tuoj išvyko į Varšuvą. Keliom dienom praslinkus buvo paleisti ir abu lenkų karininkai.

Apie anglų generolo ir jo palydovų sulaikymą užsienio spaudoje, ypatingai anglų ir prancūzų, buvo daug ir piktai rašoma. Anglijos vyriausybė įteikė Lietuvos vyriausybei notą ir pareikalavo pasiaiškinti.

Generolas majoras A. Carbond Niatt buvo tikras anglas džentelmenas. Kaip Kaune, taip ir sugrįžęs į Varšuvą apie savo sulaikymą niekam nieko nesakė. Spauda, neturėdama daugiau žinių tuo klausimu, nustojo rašiusi. Be abejo, Lietuvos vyriausybė atsiprašė Anglijos vyriausybę už generolo sulaikymą. Konfliktui prie Valkininkų apirimus, gen. mjr. A. Carbond Niatt teiravosi, ar kpt. P. Soltanas nenukentėjo. Matojai jam patiko kpt. P. Soltano elgesys.

TOLIMESNĖ ĮVYKIŲ EIGA

Kautynės aprimo vasario 18 d. Vyko tik žvalgomųjų dalinių susirėmimai, kurie nuolatos retėjo. Pamažu liovėsi susišaudymai. Vasario 23 d. lenkai pasitraukė iš Paakmenės kaimelio, vasario 25 d. iš Kalėnų kaimo ir vienkienių, kuriuos buvo užėmę. Nebeliko nė vienos gyvenvietės užimtos lenkų šiapus neutralios zonos (žr. *Karys*, 9 nr., Kaunas, 1923, 11 psl.). Lenkai paskubomis taisė geležinkelio tiltus ir kelią Valkininkų - Rūdiškių ruože.

Karpiškėse, vėliau Smalininkuose (abu kaimai į šiaurės rytus nuo Varėnos) įvyko lietuvių ir lenkų karinių atstovų pasitarimai. Apie šiuos pasitarimus žinių trūksta, tik viena aišku, kad po šių pasitarimų įtampa atslūgo.

1923 m. vasario 23 d. Varšuvos žinių agentūra paskelbė, kad lietuviai su lenkais veda derybas Smalininkuose sienų reikalu. Tuomet, iš Kauno Lietuvos žinių agentūra vasario 27 d. paskelbė, jog nėra vedama jokių derybų sienų reikalu su lenkais (žr. *Draugas*, 1923, 49 ir 55 nr.).

Lenkai tokiu būdu laimėjo jiems svarbų Valkininkų-Rūdiškių geležinkelio ruožą. Tuo ruožu susisiekimas vyko normaliai. Jokių sabotazų

veiksmų iš lietuvių pusės nebuvo daroma. Neutrallioje zonoje, kurią lenkai užėmė, veik visi gyventojai buvo lietuviai.

6 p.p. per šias kautynes (Z. Rumšos surinktomis žiniomis) žuvo 8 kareiviai, vienas karininkas ir 9 kareiviai pateko į lenkų nelaisvę. Varėnos bare lenkai palaidojo du lietuvių kareivius Bartelių kapuose (J. Valicko suteiktos žinios). Kiek viso buvo žuvusių tikslų žinių nėra, skaičius bus didesnis negu 10 vyrų. Apie sužeistuosius apytikrių žinių irgi nėra. Kokie buvo lenkų nuostoliai šiame mažajame kare, žinių nėra, tačiau tenka manyti, kad jie nebuvo mažesni už lietuvių nuostolius. Belaisviais buvo greitai pasikeista.

Pasižymėjusieji per šias kautynes buvo apdovanoti Vyčio Kryžiais — 6. p.p.: 8 karininkai ir apie 30 kareivių. Apie Alytaus rinktinės karių apdovanojimą žinių nėra.

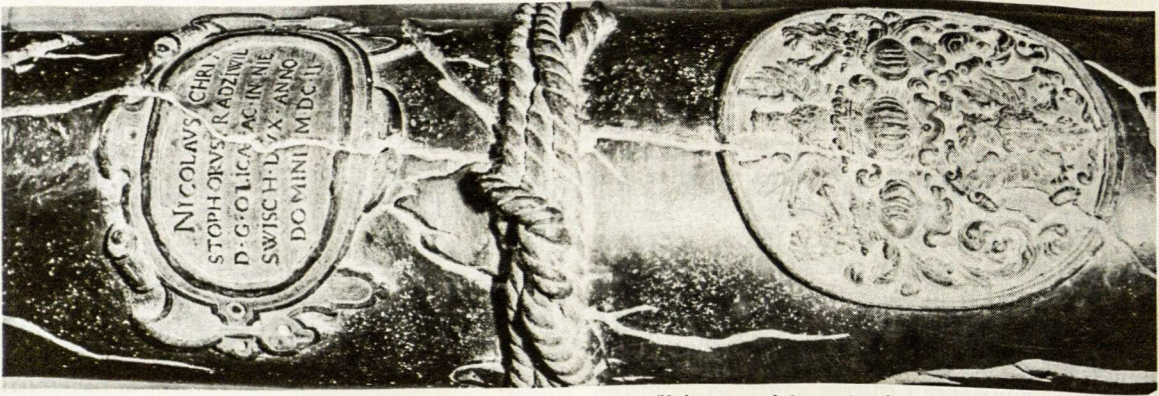
Įtampai atslūgus, 5 p.p. ir sunkioji baterija sugrįžo į savo stovėjimo vietas.

1923 m. kovo 15 d. Ambasadorių Konferencija, kurią sudarė anglų, prancūzų, italų ir japonų atstovai, nusprendė pripažinti Lenkijos rytų sienas su Vilniumi (žr. *Trimitas*, 134 nr., Kaunas, 1928, 2-3 psl.). Lietuvos vyriausybė tuoj įteikė protesto notas Anglijos, Prancūzijos, Italijos ir Japonijos vyriausybėms. Dėl šio Ambasadorių Konferencijos sprendimo visoje Lietuvoje vyko protesto demonstracijos ir mitingai.

Neutralią zoną panaikinus, vadinama, Lietuvos - Lenkijos "siena" buvo pavadinta administracine linija. Lietuvoje ją vadino demarkacine linija.

Lenkai pirmieji užėmė jų pusėje esančias gyvenvietes ir pradėjo statyti gaireles (ilgas kuolas su kuokštu šiaudų). Gaireles statė nepaisant vietos gyventojų reikalų. Vienų ūkininkų žemės dalis liko vienoje pusėje, kitų — kitoje. Ūkininkams tai sudarė daug nepatogumų. Pavasariui atėjus, gyventojai naktimis pernešdavo gaireles už savo žemės ribų ir įsmeigdavo. Vieni nešė į vieną pusę, kiti į kitą. Vyko gairelių kilnojimas. Galop pasieniečiai susitarė ir gairelių kilnojimas liovėsi. Demarkacijos liniją perėmė saugoti mūsų pasienio policija. Lietuviai patuliavo prie pat demarkacijos linijos, o lenkai — per 100 metrų nuo linijos. Demarkacijos linija išliko iki 1939 m. rugsėjo mėnesio.

Pastaba: Baigdamas turiu pareikšti padėką Z. Rumšai, kuris ši pamirštą klausimą iškėlė ir surinko žinias. 6 p.p.kariams: K. Germanui, H. Songinui, M. Naujokui, Bubeliui ir kitiems suteikusiems žinių. Dėkoju JAV armijos veteranui J. Valickui, savanoriškai atsiliepusiam ir suteikusiam daug vertingų žinių ir gen. M. Rėklaičiui, patikrinusiam ir papildžiusiam žiniomis šį rašinį.

Lietuvos kunigaikščio M. K. Radvilo (Našlaitėlio) Nesvyžiuje pagamintos patrankos puošmenys.

LIETUVOS SENOSIOS ARTILERIJOS ISTORIJAI MEDŽIAGOS BEIEŠKANT

ALGIRDAS GUSTAITIS

Kada nors mūsų karinės istorijos autoriai ieškos duomenų ir apie lietuviškos artilerijos pradžia. Čia bandau kiek talkinti.

Laikydami, kad senovėje lietuviai, prūsai, žemaičiai, latviai, kuršiai, jotvingiai ir kitos giminės sudarė vieną tautą, kiekvienos jų karinius atsiekimus, žinomus nuo senų laikų, galime ir privalome laikyti lietuvių tautos karinės istorijos duomenimis. Kada ir kaip jie pradėjo naudoti sunkiuosius šaudomuosius ginklus, dabar vadinamus artilerija, tiksliai dar negalima pasakyti.

Kaip ir daugelis ginklų šimtmečių bėgiuose pasikeitė, taip ir artilerija senovėje buvo labai skirtinga. Tolygus skirtingumas tinka ir kitiems ginklams, kaip šautuvui, pistoletui, karo laivams ir kt.

Artilerijos pradininke gali būti laikomos akmenys, degančia smala pripildytus puodus, bei kitką. Svaigančios mašinos, romėnų vadinamos *onagruo*, mašių svaidančių mašinų turėjo ir senieji prūsai pasigaminę savose dirbtuvėse. Vokiečiai tokias mašinas svaidomasias mašinas vadino *bliden*.

Dr. Jonas Matusas straipsnyje *Prūsų, kuršių ir žemgalių laivynai*, paskelbtame Kaune leistame mėnesiniame kultūros žurnale "Vairas", 1936 m. birželio mėn., Nr. 6, t. XVII, rašo:

"Randame ir sunkesnių ginklų. Pilims griauti turėjo pasidirbinę tam tyčia mašinų (machina) ir ypatingų prietaisų (propugnaculum). Mašinomis svaidydavo į priešų akmenis. Kryžiuočių istorikas Dusburgas daug pasakoja, kaip prūsai imdavo vokiečių tvirtoves. Jas apsupdavo tam tikrais pylimais. Paskui aukščiau minėtais padargais griauda-

vo sienas. Stengdavosi ir padegti. Pav., taip darėta prie Vėliuvos 1263 m. Vokiečių pilis prūsai buvo apsupta Karaliaučiuje, Kreuceburge, Bartenšteine, Helisberge, Wisenburge ir kitur. Bartenšteiną (1263) apsupta puola su trimis mašinomis ir tiek pat prietaisų. Pastaruosius vokiečiai sudaužo, bet prūsai vėl sutaiso. Puolančiųjų atkaklumą rodo kad ir tai, jos priešus apsuptą išlaiko net trejus metus" (288 psl.).

PARAKU ŠAUNAMŲJŲ GINKLŲ PRADŽIA

Manoma, jau 1370 m. lietuviai vartojo šaunamuosius ginklus, gal ir anksčiau.

Lietuvos karalius Kęstutis, kaip rašo Lietuvių Enciklopedija I t. 299 psl., patrankas vartojo 1382 m. balandžio mėnesį, iš Kauno laivais atplukdęs patrankų kryžiuočių puolamam Jurbarkui ginti. Nuo to laiko Lietuvos kariuomenė vartodavo patrankas didesnėse kautynėse. 1410 m. liepos 15 d. Žalgirio mūšyje lietuviai vartojo nemaža artilerijos. Jos turėję ir kryžiuočiai, bet, kaip minėtoje vietoje rašo LB, kryžiuočiai tesuspėję vos du kartu iššauti. 1428 m. Vytautas Didysis, vykdamas į kautynes prieš Naugardą, be kitko, gabenęs ir milžinišką patranką vardu "Galka", kuriai traukti reikėję 40-ties jaučių porų.

Kuris pirmasis Lietuvos karalius ar kunigaikštis pradėjęs gamintis patrankas? Vytautas Didysis turėjęs patrankų liejyklą ir gamyklą Vilniuje. Tikocine, prie Naros upės (netoli Balstogės) buvo gaminami artilerijai sviediniai ir parakas. Oršos mūšis 1514 m. buvo nulemtas Lietuvos naudai, iš dalies ir dėl gero lietuvių artilerijos panaudo-

jimo. Kunigaikščiai Radvilai Nesvyžiuje (gal ir kitur) gaminosi įvairių, aukštos kokybės ginklų, taip pat ir puikių patrankų. Lietuviai sukilėliai prieš rusus, 1794 m., 1831 m. ir vėliau, taip pat turėjo ir vartojo artileriją. Kovoiant dėl nepriklausomos Lietuvos, nuo 1919 m. sausio mėn. pradėta vartoti artilerija. Jos talka buvo mušti rusai komunistai, lenkai ir vokiečiai - bermontininkai.

IŠ LIETUVIŲ ATIMTOS PATRANKOS ŠVEDIJOS KARO MUZÉJUJE STOCKHOLME

Viduramžinius ar vėlesnius laikus nagrinėjantis karinis darbas apie Lietuvos kariuomenę negali būti užbaigtas neatsilankius į Švedijos karo muzėjų Stockholme, švediškai vadinamą Kungl. Armemuseum. Tenai yra įvairių, labai įdomių, vertingų rinkinių, kitur nerandamų, amžių bėgiuose švedų kariuomenės atimtų iš lietuvių kariuomenės. Tarp kitų ir Lietuvoje gamintų, ar Lietuvoje atimtų, patrankų. Visos jos yra gerame stovyje.

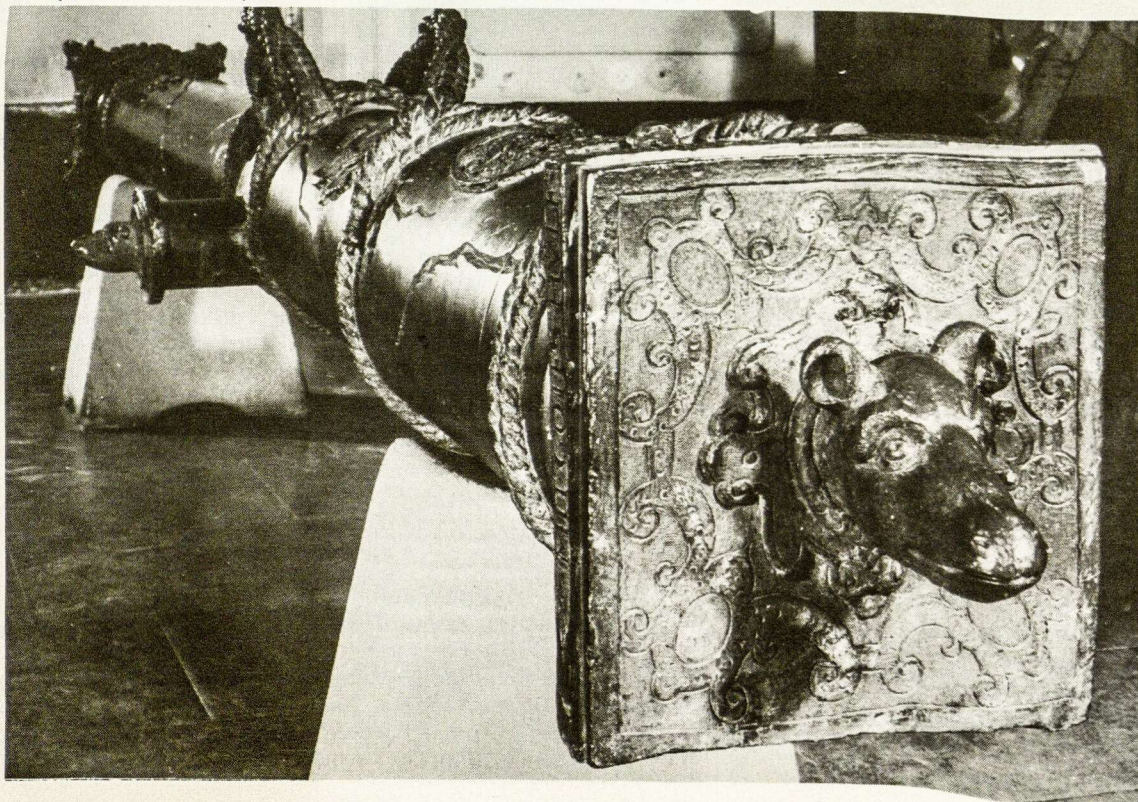
Pirmiausia dėmesį patraukė lietuvių kunigaikščio, iš Nesvyžiaus Mikalojaus Kristupo Radvilo (Našlaitėlio), gyvenusio 1549.II.8 - 1616.II.28, patranka, kuri, kiek žinoma, turėjo būti pagaminta

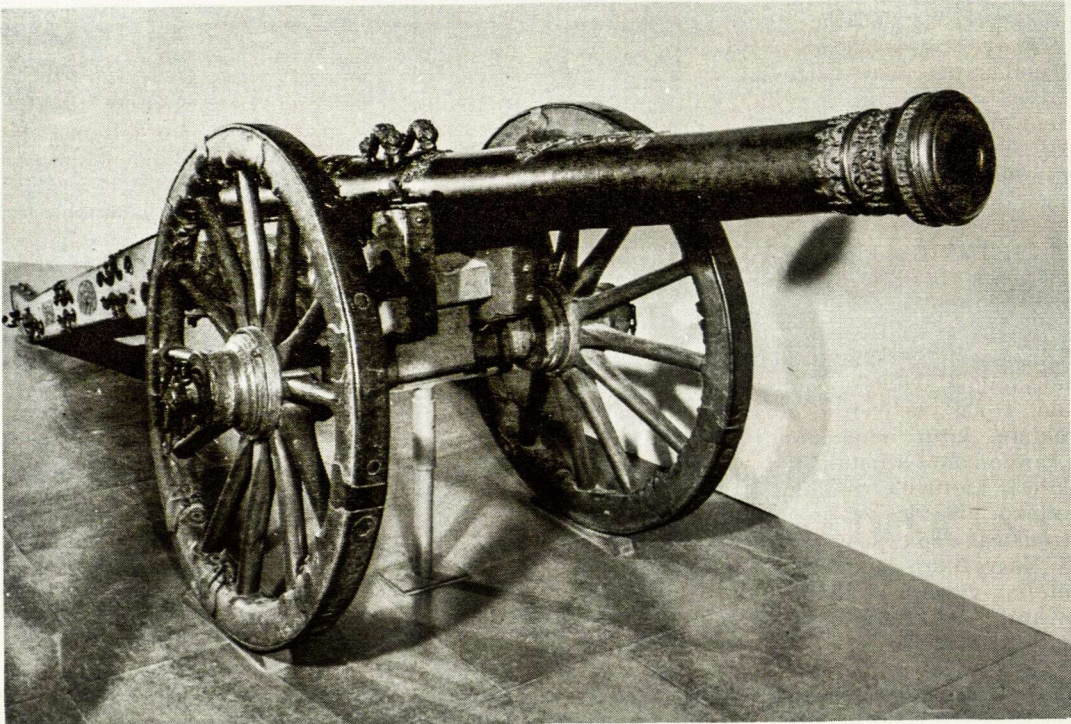
Nesvyžiuje. Pagražinimui ji yra aptraukta metaliniu apjuosimu, kuris iš toliau atrodo tarsi būtų virvė. Tos patrankos storgalis papuoštas meškos metaline galva. Patrankos puošmenys, įrašai, kaip ir ji pati, aiškiai matyti prie šio talpinamoje nuotraukoje, todėl nekartoju. Ji buvo padėta ant pastovų, ne ant ratų.

Gražiai išpuošta ir Lenkijos karaliaus, bei Lietuvos didžiojo kunigaikščio Žygimanto Augusto (1520.VIII.1 - 1572.VII.7) patranka, stovėjusi ant ratų, tarsi parengta mūšiui. Žygimantas Augustas buvo paskutinysis Gediminaitis Lietuvos - Lenkijos soste.

Besilankydamas tame turtingame Švedijos karo muzėjuje, paprasčiau oficialių pareigūnų kai kurių eksponatų nuotraukų, kurių jie neturėjo pardavimui. Vėliau prašymą priminiau laišku. Prašiau, kad atsiųstų visų Lietuvoje atimtų patrankų nuotraukas, su galimai pilnesniais paaiškinimais. Jie atsiuntė nemaža nuotraukų, kurių tarpe buvo ir kelios patrankos, pagamintos Drezdene, Vokietijoje. Kodėl ir jos pakliuvo į lietuvišką kartoteką? 1968.VIII.26 d. parašiau jiems laišką klausdamas, koku būdu tarp atsiųstų patrankų paveikslų yra keletas su

Tos pačios patrankos puošnus drūtgalis. Kiek skirtinga šios patrankos nuotrauka yra dr. V. Sruogienės Lietuvos Istorijos 6-tos laidos 200 psl., kur pažymėta, kad ji švedų paimta Biržų pilyje. (Visas patrankų nuotraukas parūpino str. autorius, gavęs jas iš Kungl. Armemuseum Stockholm, Švedijoje, kur tos patrankos laikomos).

Lietuvos didžiojo kunigaikščio ir Lenkijos karaliaus Žygimanto Augusto patranka

vokiškais įrašais, aš gi prašiau atsiųsti tikrai paimitų Lietuvoje.

Iš jų gavau atsakymą, datuotą "Stockholm 29 / 8 1968 nr. 466". Jame: "The cannons made in Dresden are taken in Poland (Lithuania?) by Carl XII". (Patrankos, pagamintos Dresdene, yra paimtos Karolio XII Lenkijoje (Lietuvoje?).

Be abejo, ne jų reikalas aiškintis, kodėl ir kaip patrankos su Dresdeno vardu atsirado Lietuvoje (tada Lenkija būdavo dažnai maišoma su Lietuva). Tai jau tokius klausimus tyrinėjančių reikalas.

Patrankos yra puošnios, meniškai išdailintos. Kaip jos galėjo atsirasti Lietuvoje, lietuvių kariuomenėje?

Viena galimybių: jos galėjo pakliūti į Lietuvą dėka Augusto II (Fridricho Augusto), gyvenusio 1670.V.12 - 1733.I.31. Jis buvo Saksonijos kurfiurstas ir 1697 - 1733 m., Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis. "Pagaliau karaliumi buvo išrinktas vokiečių Saksonijos kunigaikštis Augustas, kadangi jis daugiausia pinigų turėjo bajorams papirkti. Saksonija buvo viena iš tųjų Vokietijos kunigaikštijų, kurių valdovai vadinosi kurfiurstais ir turėjo teisę rinkti Vokietijos imperatorių. Išrinkus Augustą Lenkijos karaliumi ir didžiuoju Lietuvos kunigaikščiu, vieno valdovo valdžioje susijungė trys valstybės: Lietuva, Lenkija ir

Saksonija". V. Daugirdaitės - Sruogienė, *Lietuvos istorija*, šeštoji laida. Chicago, 214 psl.

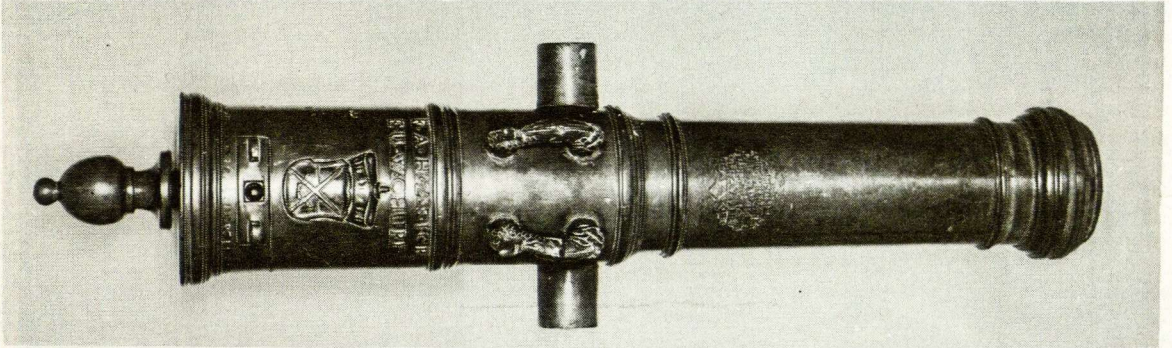
Iš Lenkijos ir Lietuvos į Saksoniją jis parsigabeno daugybę meniškų ir kitokių vertybių. To mūsų istorikai, senųjų dokumentų, meninių rinkinių, bibliotekų ir kito tyrinėtojai neturėtų pamiršti, ir kada nors pagrindiniai "perkratyti" Saksonijos archyvus, juose ieškant iš Lietuvos išvežtų meninių vertybių.

XVII a. tarp Lietuvos didikų, Sapiegų ir kitų, vyko nemažos kovos. Brolžudiškos kautynės įvyko ties Valkininkais 1700.XI.10 d. Tuo pasinaudodamas Augustas II į Lietuvą įvedė nemaža gerai ginkluotos Saksonijos kariuomenės. Pagaliau, Augustas II įsivėlė ir į Šiaurės karą, nes norėjo švedus išvyti iš Livonijos, tarėsi su rusais, ir pan.

Bekovodamas prieš švedus Lietuvoje, jis galėjo prarasti ir savo patrankų. Kaip dabar atrodo, švedai jas laikė ir tebelaiško kaip trofėjas, atimtas Lenkijoje (ar Lietuvoje), nesileisdami į "detales", kodėl ir kaip.

Antroji galimybė: Augustas III (1699 - 1763), Augusto II sūnus, Saksonijos kunigaikštis, taip pat 1733 - 1763 m. buvo Lenkijos karaliumi.

Septynerių Metų karo laikotarpiu (1756 - 1763) tarp savęs riejosi Anglija su Prancūzija, stengdamosi įsigalėti Amerikoje. Europa buvo padalinta į dvi, tarpusavyje kovojančias, jėgas. Vienoje pusėje

Klišovo mūšyje 1702 m. vartota Lietuvos patranka, šaudžiusi 4 sv. sviediniais.

Lietuvoje vartotos patrankos. Deš.: 12 sv. sviedinio "Saturnus" ir kair., 24 sv. "Ysegrin" (Dresden, 1686 m.).

Lietuvoje švedų paimtos, Dresdene 1690 m. gamintos, 24 sv. sviedinio patrankos puošmuo.

Tos pat patrankos išpuoštas drūtgalis

"Saturno" emblema ant 12 sv., 1685 m. Dresdene gamintos, Lietuvoje švedų paimtos, patrankos.

liko Austrija, Rusija, Prancūzija, Saksonija. Prūsijos karalius Fridrichas užėmė Saksoniją ir prašė Lietuvos bei Lenkijos talkos, bet jos negavo. Rusai puolė Rytų Prūsiją (vokiečių okupuotą) ir vyko per Lietuvą, ją teriodami.

Lietuviai yra primiršę, kad Septynerių Metų karo metu rusai siūlė Prūsų Lietuvą prijungti prie Didžiosios Lietuvos.

Švedijos karalius Karolis XII (1682 - 1718) Lietuvos žemes pasiekė sumušęs rusų kariuomenę, kurios būta apie 40,000, o švedų tik apie 11,000. Švedai 1701 m. pavasarį prie Rygos sumušė Augusto II saksų kariuomenę, pražygiavo pro Kauną, Vilnių ir Gardiną. Pasiekę Lenkiją, 1702.VII.2 d. vėl sumušė Augusto II kariuomenę. Po laimėjimų ir pralaimėjimų Švedijos karalius Karolis XII žuvo 1718.XI.30 d., tikrindamas apgultą pilį. Karolis XII karuose pražudė apie 100,000 švedų karių, tačiau netapo Baltijos valdovu, ko jis labai siekė. Lietuvai, ypač Mažajai Lietuvai (Prūsijai) atnešė daug nelaimių ir baisųjį 1709 - 1711 m. badą ir marą.

KARALIŠKOJI LIETUVOS KARIUOMENĖ

Skaitytinoje istorinėje R. M. Hatton knygoje *Charles XII of Sweden*, išleistoje London'e 1968 m., ne kartą tuolaikinė Lietuvos kariuomenė vadinama *Karališka Lietuvos kariuomenė (Lithuanian Crown Army)*, kuriai tada vadovavęs *Višniaveckis (160 psl.)*.

Karo kaltę, toje knygoje, bandoma suversti vokiečiams - saksams (117 psl.): "1700 m. vasario 11 d. Augustas ir jo keturiolikos tūkstančių kariuomenė išžygiavo iš Saksonijos į Lietuvą ir į Švedijos - Livonijos teritoriją nepaskelbęs karo".

Mums ir latviams nesiginant, matome, kaip kiti mūsų genčių žemes (anksčiau vadino Livonija) nelaiiko lietuvių ar latvių žemėmis, bet švedų...

Karališkos kariuomenės buvusios dvi: Lietuvos (pirmoje eilėje) ir po to Lenkijos, kaip skaitome: "... by the existence of two Crown armies and two sets of officials: one for Lithuania, one for Poland" (104 psl.) (Išvertus: Buvusios karališkos kariuomenės buvo dvi atskiros vadovybės: viena Lietuvai, viena Lenkijai).

Karolio XII mirčiai minėtoje knygoje skirtas paskutinysis skyrius užvardintas: *The King's Death: Murder or Honest Enemy Bullet?* (Karaliaus mirtis: Nužudymas ar garbinga priešo kulka?).

Sirgęs karų manija Šveficijos valdovas Karolis XII su savo kariuomene išmaišė gerą Europos dalį. Charles de Lannoy savo knygoje *A History of Swedish Colonial Expansion*, išleistoje Newark, 1938 m., jo žygius vadina kvailais (37 psl.).

Mums, lietuviams, Švedijos karai, atnešę daug nelaimių, paliko ir įvairių istorinių duomenų, kuriuos reikia stengtis surinkti ir juos paskelbti. Švedijos muzėjuose, archyvuose, bibliotekose yra daug ir įdomių žinių apie Lietuvą ir lietuvius, tik dažnai įjungtų į lenkiškuosius skyrius.

BIBLIOGRAFIJA

- Anderson, Il, *Sveriges Historia*, 1944.
 Augustas III, *Lietuvių Enciklopedija*, I, 410 - 412.
 Captain James Jefferseyes, *Letters from the Swedish Army 1707 - 1709.* Edited by R. M. Hatton.
 Heinz, O., *Koenig Karl XII von Sweden*, 1958.
 Hatton, R. M., *Charles XII of Sweden*, 1968.
 Lannoy de Charles, *A History of Swedish Colonial Expansion*, 1938.
 Matusas, J., *Prūsų, kuršių ir žemgalių laivynai*, "Vairas", 1936, nr. 6.
 Naumann, E. *Historiska Handlingar roerande Skandinaviens historia*, 1919.
 Schmirren C. von, *Zur Geschichte des nordischen Krieg*, 1912.
 Šapoka, A. *Lietuvos istorija*, 1950.
 Sruogienė, V., *Lietuvos istorija*, 1950.
 Suziedėlis, S. *Karolis XII*, LE XI, 60 - 62.
 Voltaire, *Geschichte Karls XII*, 1924.
 Voltaire, M. de, *The History of Charles the Twelfth, King of Sweden*.

K. ALIŠAUSKO stambus veikalas

"KOVOS DĖL LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS"

I tomas, redaguotas prof. Prano Čepėno, jau atspausdintas ir įrištas. Knygoje aprašoma Lietuvos valstybės ir kariuomenės organizavimasis, kovos su rusų bolševikais ir bermontininkais. Knyga yra didelio formato, virš 500 puslapių, daug fotografijų, kautynių aprašymai pavaizduoti brėžiniais; santrauka anglų kalba.

Nuo šio tomo platinimo sėkmės priklauso II tomo išleidimas, kurį rašo prof. Antanas Rukša. II tome aprašomos lietuvių kovos su lenkais. Paskubėkite įsigyti I tomą. Kaina 12 dolerių.

Pinigus siųsti:

K. Ališauskas,
 7312 So. Washtenaw Ave.,
 Chicago, Ill. 60629
 U.S.A.

ANTROJI KUOPA

(Paskutinės Karo Mokyklos Dienos)

ALGIRDAS VITVINTAS

*Mūsų eilės — kietos uolos,
Ugnys akyse . . .
Ei, pirmyn jauni kariūnai
Su daina šviesia.*

*Vienas tvirtas žingsnis,
Vienas žaibo mostas, —
Tėviškės laukų vaizdai
Krūtines džiaugsmu užglostys.*

*Rimtu veidu, tvirti, drąsūs,
Lietuvos žemes
Ginti, kai pavojai grėsia,
Pasiryžę mes.*

*Greičiau ims upeliai,
Girios, marios džiūti,
Nei palauš kas mūsų valių,
Nei palenks mus kokios kliūtys.*

*Nedrebėsime prieš nieką
Mūsų kruvinam:
Tiek širdy audringo vieko,
Tiek jėgų jaunam!*

Nežinia, ar tie žodžiai (kariūno Veverskio), ar to maršo gaida (kariūno Balsio), ar tie, po kiekvieno dainos posmo, Vytauto kalną drebiną tvirti žingsniai, ar tie patys jauni vyrai Parodos gatvė žengią į Valstybinį stadioną, ar, pagaliau, neiškus nujautimas, kad Lietuvos Karo mokykla paskutinį kartą žygiuoja Kauno gatvėmis, traukė minias kauliečių, žygiuojančių su kariūnais abiem pusėm gatvės. Įelektrintas jausmas kabėjo ore, rišo vienus su kitais ir sruveno šurpu jų nugaromis . . . Taip . . . Paskutinį kartą . . . To maršo Lietuvoje daugiau niekas viešai negirdėjo . . .

— o —

Valstybinis stadionas. Komunistinio jaunimo šventėn atvesti kariūnai. Žydeliai bruka jiems plakatus su komunistiniais šūkiiais, bei komunistų snukiais. Prapliumpa lietus lyg iš kibiro. Paruojiama pro ruskių ir lietuvių išgamų prisėstą tribūną. Pusę stadiono apžygiavus, pusė plakatų "kažkaip" suplyšo ar "nukrito" po kariūnų kojomis, gi tribūną pražygiuojant, iš apie penkiasdešimt įbruktų, gal tik dešimtis jų teliko.

-o-

Gelžkelių prekių pakrovimo stotis Šančiuose. Karo mokyklos dvi likusios kuopos pasikrauna. Apie pora šimtų šančiškių, išimtinai moterų ir vaikų, stebi šį nesuprantamą įvykį — Karo mokykla iškeliamą iš Kauno. Merginos apdovanoja kariūnus gėlėmis, kaikurios moterų verkia, lyg mirtin jaunus vyrus išleisdamos.

-o-

Vilnius. Buvusi psichiatrinė ligoninė Antakalnio priemiestyje, — langai su grotomis. Nuo 1940 metų rugsėjo pradžios čia bus liaudies karinė mokykla. 3-čioji kuopa, paskubomis praėjusi vieno mėnesio "politgramatos" kursą, buvo išleista leitenantais rugpiučio mėnesį, dar Kaune. Nauja 3-čioji kuopa, jau Antakalnyje, sudaryta iš liktinių, bei būtinos tarnybos puskarininkių ir eilinių, daugumoje tik pradžios mokyklą ar keletą klasių gimnazijos tebaigusių, nemaža dalimi prokomunistų, nesugebančių paskaitose net užrašų pasidaryti. Nežiūrint to, išeitu kursu jie buvo prilyginti metus Karo mokykloje išbuvusiai 2-jai kuopai, kurioje buvo miškininkių, mokytojų, vienas technikas ir vienas inžinierius-lakūnas.

Įvedamos "soclenktnės" tarp 2-os ir 3-čios kuopų. Įrengiami "raudonieji kempeliai" įvedamas "politinio pasirengimo" kursas. 2-ji kuopa, moraliai palaikoma 1-mos kuopos, pradėjo rodyti pasyvų pasipriešinimą naujai santvarkai, ypač, kai mokyklos viršininku buvo paskirtas rusas plk. Sukurovas ("sukorius") ir komisaru — Rusijos žydas, irgi plk. Pirmiausiai nukentėjo kuopai priskirti politrukai, kurių per mėnesį praėjo net keturi, negalėdami išlaikyti aštrios kritikos ir atsakyti klausimų, kuriuos jiems kariūnai pateikdavo, patys būdami vertėjais (buvo keletas rusų kalbą truputį mokėjusių).

"Politinį pasirengimą" pradėjo dėstyti daugiau patyręs komisaro pavaduotojas, majoras. Vertėja-vo jam plk. ltn. J. Balčiūnas-Svaisas. Bene trečios paskaitos metu budintis kariūnas praneša, jog gauta telegrama Balčiūno giminės (tėvo ar motinos) mirtį pranešanti. Kol išsiaiškinta, pulkininko ar kariūno Balčiūno giminę tai liečia, praėjo gerokai laiko. Atsistoja kariūnas Valentinas Balčiūnis (a.a., prieš du metus miręs Australijoje) ir pareiškia, jog tai buvo tik pokštas . . . Aišku, visa paskaita nuėjo niekais.

Kaip žinia, Lietuvos kariuomenę įjungus į sovietų armiją Lietuvos korpo vardu, lietuvių karių maitinimas labai suprastėjo. Karo mokykla ypatingai ryškiai tą pamatė. Vieną dieną pietums buvo pateikta sriuba, kvapu ir vaizdu panėšėjanti į pamules, ar pamazgas. 2-ros kuopos kuopininkas, tos pačios laidos kariūnas Vytautas Raulinaitis (prieš keturis su puse metų žuvęs auto katastrofoje JAV-se) buvo savo kolegų priverstas išvesti kuopą iš valgyklos, dėl ko vargšas turėjo nemalonumų aiškinantis prieš viršininkus, kodėl maistas liko net nepalistas. Tardė ir kitus Ūkio vadovybė ir valgyklos personalas, buvę jau nauji, buvo pašalinti, bet maistas ne ką tepagerėjo.

Dėl tų, bei kitų incidentų ir turbūt, bendrai, tikslu supažindinti su nauja santvarka ir iškelti jos "privalumus" prieš buvusią ir prieš visas kitas, buvo sušauktas "mitingas". Jam vadovavo keletas išgamų lietuvių komunistų ir keletas rusų (visi kariškose uniformose). Įpusėjus, kariūnų tarpe girdėti murmėjimas, trepsėjimas, ir staiga, užgęsta šviesa... Trepsėjimas virsta garsiu trypimu, kuriam nutilus... tylus murmurando po truputį garsėja, garsėja ir pilnu balsu išsiveržia:.. "Lietuva brangi, mano Tėvyne, šalis didvyrių, kur' kapuos guli...". Po kokių penkiolikos minučių šviesa užsidedė ir vėl užgęso... vėl užsidedė ir vėl užgęso. Galiausiai, po kokio pusvalandžio, išimti saugikliai, matyt, vėl buvo sudėti, bet mitingo rengėjai, tikriausiai, pabijojo toliau bekiršinti jaunimą, kurio "širdy tiek audringo vieko, tiek jėgų jaunam".

Bergždžiai, apie dvi savaites prieš spalį revoliucijos šventę, kariūnai buvo mokomi sovietiško paradinio žingsnio su durtuvais ant šautuvų, lyg atakon žengiant. 2-ji kuopa sąmoningai tokią rikiuotę sabotavo, kol pagaliau, tris kariūnus sužeidus, draugams netyčia bakstelėjus į pakaušį, pora dienų prieš parada buvo patvaryta, jog mokykla žygiuos lietuviška parado rikiuote. "Šventės" rytą išrikiuotai mokyklai jos jau minėti vadai, viršininkas ir komisaras, pasakė kalbas, gi pastarasis panoro ir kaiko daugiau. Išėjęs už vartų, pasitiko išžygiuojančią 1-ją kuopą ir lietuviškai sušuko: "Tegyvuoja dhraugas Stalinas — valio!" Būsiantieji sekančią dieną leitenantai atsiliepė, bet su noru būtų geriau atlikę, — entuziasmo nebuvo. 2-ji kuopa į pasveikinimą pradėjo: — "vaa." ir balsas užstrigo gerklėse. Lyg kažkokia nematoma jėga 80-čiai vyrų būtų žadą atėmusi: į komisarą atsuktai veidais, pražiotom begarsėmis burnomis pražygiavo visi, kaip vienas (nepramatytas ir nesutartas veiksmas). "Svoloči", — nusikeikė žydas, tačiau jo apmąudą nuvaliavo 3-ji kuopa.

Lietuviai karininkai, būrių ir kuopų vadai, vargo nesugaudydami kaip tuo metu turėjo elgtis, ypač, kad nepakenktų savo asmeninei karjerai (o gal laisvei, ar gyvybės išsaugoti? Red.) Kaikurie, buvę itin griežti, tapo švelnūs, bet po

kiek laiko pastebėję, jog ir sovietai drausmės reikalauja, grįžo vėl prie pirmąsio griežtumo. Toks vieno kito bandymas prisitaikyti iššaukė jų atžvilgiu antipatiją kariūnuose.

Po pusės dienos užsiėmimų kautynių aprangoje, Antakalnio kalvose, vienas toks nemėgiamas būrio vadas vedė 2-ją kuopą atgal į mokyklą. Įsakęs, bėgte, nuo 100 metrų aukščio kalvos, šlaitu į kelią ir išrikiavęs, užkomandavo iš pirmo žingsnio dainą. Nuo užsiėmimų pavargusių ir nuo bėgimo dar uždususių kariūnų gerklės nebuvo linkusios dainuoti. Leitenantas sustabdo kuopą ir leidęs jai keletą minučių atsikvėpti, vėl: — "iš pirmo žingsnio dainą". Vėl: — "stok!" Dabar jis įsako gerą balsą turėjusiam kariūnui užvesti dainą, bet tas, būdamas ne to vado būry, atsako jog anas esąs tarnyboje (šalmuotus nelengva atpažinti). Įsako kitam. Tas užkimusiu balsu pradėjo, bet visa kuopa tik nusikvatojo, nes žinojo, kad jis bebalsis. Vėl: — "stok!" Ir tik dabar leitenantas pastebėjo, kad kuopa nereaguoja į jo parengiamąją komandą, — nesutvirtina žingsnio. Dar keletą kartų pabandęs, prie pat mokyklos pagrąsino, kad kol nebus žingsnio — nebus pietų. Jau buvo 2 valandos po pietų, tad dar 20 minučių kuopą po rajoną pavarinėjus, prisistatė kuopos vadas (bene trečias Vilniuje — kažkoks buvęs administracijos kapitonas). Pora minučių jiems pakalbėjęs, leitenantas tęsė "mankštą" toliau. Dabar, eidamas atbulas, stebėjo pirmos gretos kojos kėlimą. Paleido į kareivines pirmą, antrą, trečią, ir atsidūrė į ketvirtą, bei penktą gretas, kuriose — 6 artileristai. Neapykanta buvo abipusė, mat jo pastangomis artileristams buvo uždrausta dėvėti pentinus, išskyrus jojimą (jaunųjų nuomone tai buvo didelė niekadėjystė). Dar penkias minutes pavarinėjęs, turėjo pasiduoti, nes nieko neišėjo ir kuopos vadas liepė vyrus paleisti pietums.

Kaip vikrus driežas kuopa dingo kareivinėje ir po minutės urmu išgarmėjusi laukan, jau persirengusi, stovėjo rikiuotėje. Kuopininkas "Raulas" sukamandavo — iš pirmo žingsnio dainą ir... plyšo... gretimose kareivinėse net ruskeliai per langus išsikišo. Gaivalingai skambėjo daina, rezonuodama mokyklos pastatuose ir aidu skardėdama Antakalnio kalvose. Po kiekvieno dainos posmo kariūnai koją dėjo, — žemė drebėjo. Kuopos raštinėje tai pergyvenęs leitenantas atėjo į ją tik po trijų dienų... savo daiktų pasiimti. Kuopos vadas buvo pakeistas kpt. Miliausku, tikrai pagarbiu vyru.

Mokyklą pavadinus Lietuvos Pėstininkų Karo Mokykla, ypatingai susirūpino artileristų būrys. Ilgą laiką jų likimas nebuvo aiškus, bet naujasis kuopos vadas tuojau pat išaiškino, jog artileristų laidos nebus ir nenorintiems pėstininkais pasidaryti patarė rašyti raportus, komandos keliu, dėl išstojimo: 18 iš 21 taip ir padarė. Tą pačią, ar kitą dieną juos pasekė ir apie 30 pėstininkų.

Dėl lenkiškosios "Audros virš Vilniaus"

B. B.

Vasarojant tėvų pranciškonų vasarvietėje Kennebunkporte, vieną popietį, saulei prisidengus lengvu debesėliu, oras lyg ir atvėso. Į pajūri nusprendžiau neiti. Beslankiodamas buvusios gimnazijos koridoriais, pirmojo aukšto priebutyje, pastebėjau praviras duris. Įkišu galvą — didžiulis kambarys, pilnas lentynų su knygomis. Tai biblioteka, nors ant durų jokio užrašo. Įslinkau vidun, nė gyvos dvasios; besižvalgant durys automatiškai užsidarė. Likau vienas, supamas didelio lobyno. Įvairiaspalviais knygų viršeliais pripildytos lentynos vedė tamsokan kampan. Sustojau ties juodais aplankais įrištų žurnalų tomiais, su auksiniais užrašais nugarėlėse. Akys sustojo prie komplekto su užrašu *Karys*, 1954-1957. Sunkiai ištrauktą komplektą, iš gerokai suspaustos eilės, nerūpestingai pavarčiau ir rengiausi padėti atgal į jam priklausančią vietą. Nejučiomis kietas viršelis dar kartą atsivertė ir prieš akis atsiskleidė dailininko J. Juodžio lyriškas viršelio paveikslas "Baltija", o viršuje dešiniame kampe įrašas: Sausis, 1954 m. Nr. 1.

Besigrožėdamas dail. J. Juodžio ilgakase Baltija ir paveikslu linijų žaismu, atsiradau prie lango, kur patogiai atsisėdęs, verčiu sekantį lapą. Redaktorius Simo Urbono įžanginis žodis "Naują Barą pradėjus". Perskaičiau paskutinę pastraipą — "persitvarkiusion redakcijon susibūrę seni *Kario* darbuotojai, nuoširdžiai pradedame šį platų, atsakingą spausdinto žodžio darbą, tvirtai

tikėdami visų mūsų karių, šaulių, veteranų, legionierių, visų senų ir jaunų lietuvių talkos ir visokios paramos." Sekantis puslapis — "Mūsų tradicine linkme" peržvelgiamas *Kario* kelias nuo 1919 metų *Kariškių Žodžio* iki paskutinio numerio užsibrėžtų siekių, kviečiant visus prisidėti prie *Kario* palaikymo ir kovos dėl Lietuvos nepriklausomybės atstatymo. Trečiame puslapyje, šalia Stasio Butkaus straipsnio "Neslėpkime savo atsiminimų", dešinėje pusėje patalpintas redakcijos štabas: vyr. redaktorius Simas Urbonas, redaktorius Stasys Butkus, redaktorius Zigmas Raulinaitis — Lietuvių S-gos Ramovės atstovas, leidžia *Kario* leidykla. Tai naujos redakcijos sąstata.

Verčiu puslapį po puslapio ir nepastebiu, kaip atsiverčia sekančio numerio viršelio paveikslas: Kauno Karo muzėjaus Nežinomo Kareivio kapo akmeninis paminklas ir Nepriklausomybės kovų invalidų išsiriaviusi greta vėliavos nuleidimo apeigose. Tai 1954 m. kovo mėn. Nr. 2, skirtas pagerbti laisvės kovų invalidus. Pravertęs lapą, pasigendau redakcijos štabo sąstato ir tik trečiame lape jį randu, bet jau kitokios sudėties — nėra redakcijos štabo, o tik redaktorius Zigmas Raulinaitis, administratorius Leonas Bileris. Visa kita, išskyrus geresnės rūšies popierį, atrodo nepasikeitę. Toliau randu *Kario* leidyklos pranešimą, kuriame sakoma, kad nuo 1954 metų kovo mėn. *Kario* Nr. 2, leidyklos administravimas per-

Bene lapkričio pradžioje, raportus padavę, kiekvienas pavieniui, akinančioje šviesoje buvo apklausinėti penkių asmenų komisijos, kurios veidų už lemų negalima buvo nė įžiūrėti. Po savaitės su virš kuopos vadas pranešė, kad raportus padavę iš mokyklos bus atleisti. Likusieji, kurie buvo suabejoję, arba pabijoję, dabar tikrai susijaudino, — nevienas net apsiverkė. Betgi ir jiems buvo leista greitomis paduoti reportus ir praeiti tą pačią tardymo procedūrą.

Ir štai, lapkričio 23-čios dienos rytą 2-jai kuopai įsakoma priduoti išėiginius rūbus, kasdieninius švarkus ir milines su apsiūtais antpečiais — į paprastas iškeisti, nei žodžio nesakant kodėl. Žinoma, ir be sakymo buvo aišku. Po pietų liepiama susikrauti savo mantą ir pasiruošti kelionei. Po vakarienės, iš aspirantų perėjusius į kadrą paleido atsargon. Jiems išėjus, likusius, iš anksto parinktais būreliais, po tris keturius, maždaug 5-10 minučių laiko tarpais, atseit, pusės kilometro atstumu, kad nesukeltų žmonių dėmesio, pasiuntė į korpo štabą. Tenai jau buvo paruošti kelionės pažymėjimai ir paskyrimo raštai į pulkus, kuriuose

kariūnai turėjo baigti karinės tarnybos laiką. Vėliau atėję anksčiau atėjusių jau neberado: patvarkyta, kad vieni nežinotų kur kiti paskirti.

Mokykloje liko, tačiau, keturi ar penki "draugai", greičiau dėl jų tėvų tarnybinio, nei savo asmeninio, užsiangažavimo. Kuriam laikui buvo sulaikyti ir trys dailininkai, kol užbaigė pradėtus didžiulius Stalino, Lenino, bei kitų paveikslus.

Lapkričio 23-čioji, Lietuvos kariuomenės įsteigimo diena, buvo su tikslu parinkta Lietuvos Karo mokyklos likvidavimui, 23-jai jos laidai nenorint tapti rusų kariuomenės "komandiriais". 3-ji kuopa, kaip minėta, neturėjo Lietuvos Karo mokyklai reikalingų kvalifikacijų, o, be to, 2-jai kuopai išvykus, jos ir 1-mos kuopos vieton buvo atkelti rusai kariūnai.

-o-

Baigiant reikia paminėti, jog 3-ji kuopa, likusi viena su atkeltais rusais, galbūt ir 2-sios kuopos veiksmų paveikta, daugiau tautiškai susiprato ir, bolševikams traukiantis, nevienas iš jos žuvo, kaip partizanas, nuo raudonųjų kulkos.

duotas L.S. Ramovės New Yorko skyriui. Žurnalo pabaigoje “Karinių žinių” žiupsnelis ir skyrius “Lietuviai laisvajame pasaulyje”, kurį parengė Bal. Brazdžionis. 1954 m. liepos mėn. Nr. 6 užtikau Ramovės Centro Valdybos *Kario* reikalu bendraraštį Nr. 13, kuriame išryškinama žurnalo svarba ir reikalas finansiniai paremti žurnalo išsilaikymą. Šalia to paskelbta premija už 1954 m. geriausius prisiminimus tilpusius *Karyje*. Šiame numeryje įvestas naujas skyrius — “Kariai ir Jaunimas”, vedamas Romo Kezio, kuriame, be kitų, tilpo žinutės iš skautų ir ateitininkų veiklos. Nr. 7 pabaigoje, užtikau žinutę — “pirmas pobūvis *Kariui* paremti, kurį surengė Clevelando L.S. Ramovės skyrius. Tų pačių metų lapkričio mėn. 10 numeryje, “Karinės Žinios” išryškėja stipresniu skyriumi, su trijų strėlių fone stilizuotu įrašu ir dviem bendradarbiais — Justinu Liaukum ir J. Skaržinsku.

Sekančio — 11 numerio 271 puslapyje tilpo autoriaus L. straipsnis “Lenkų partizanai Vilniuje”, kurį su atyda perskaičiau, nes prisiminiau pernykščiame, 1971 m. gruodžio mėn. *Kario* 10 numeryje, 342 puslapyje tilpusį vertimą iš lenkų laikraščio *Tydzien Polski* pavadintą “Audra virš Vilniaus”, kuriame autorius Z. Szylejko aprašinėja, kaip 1944 m. liepos mėn. 4-7 dienomis, lenkų brigados, sunkiose ir kruvinose kovose vadavo Vilnių iš vokiečių ir perdavė jį bolševikams. Kadangi pats esu išbuvęs Vilniuje liepos mėn. 4-5 dienos savaitę iki 9 dienos, t.y., penktadienio ryto ir Z. Szylejko surašytų brigadų ir miesto gatvių kovų sukilėlių su raiščiais tame laikotarpyje niekur nemačiau, todėl kaikurios vietos su L. atsiminimais įdomu buvo palyginti. L. rašo: “. . . įvairiomis progomis, dažnai prie stikliuko, tekdamo su jais [lenkais] išsikalbėti įvairiomis temomis. Lenkai mėgsta pagyras. Jie neiškėsdavo nepasigyrę apie savo partizanus ir kad jie rengiasi kovai prieš vokiečius. Kad jie rengiasi kovai ir prieš lietuvius, neprasitardavo. Lenkų užuomaišas Lietuvos atžvilgiu puikiai žinojau. Iš dr. L. patyriau, kad lenkai susiskirstę į partizanines grupes, kurioms vadovavo buvusieji lenkų karininkai. Jiems buvo liepta laukti įsakymo kada vokiečiams traukiantis turės užimti Vilnių ir senąsias “sienas”. 1944 m. liepos mėn. 5 dieną, man grįžus namo, Vilniuje, pas mane užėjo kaimynas S. ir buvęs lenkų viršila, kurie buvo lenkų partizanų organizacijoje. Iš jų išgirdau jau anksčiau girdėtas kalbas ir jie pasakė, kad kovos dėl Vilniaus prasidės rytojaus dieną ir kad aš turiu prisidėti prie jų veiklos. Jie man pasakojo, kad vokiečiams pasitraukus, Vilnių perims lenkai, kad gen. Sikorskis išsirūpino Maskvoje, jog bolševikai nustumis vokiečius į vakarus ir Vilnių su apylinkėmis perims lenkų valdžia.

Liepos 4-5 d. naktį praleidau Vokės šlaituo-

se, nes Vilnius buvo rusų bombarduojamas. Tos pat dienos ankstyvą rytą, eidamas namo nuo Vokės iki Snipiškių, niekur nepastebėjau lietuvio policininko, ar kareivio. L.S.D. štabas buvo tuščias. Einant pro Aušros Vartus, Didžiąja gatve, Pilies, Gedimino, Vilniaus, Kalvarijos gatvėmis, miestas po naktinės audros buvo kaip išmiręs. Liepos 6 d. pavakarėje nuslinkau link Katedros, Pilies, Didžiosios gatvėmis link Rotušės, Vokiečių ir Basanavičiaus gatvėmis iki Teatro; nuo ten Vasario 16 iki Lukiškių, ir Paneriaus grįžau namo. Nors iš liepos 5 į 6 d. bolševikai Vilnių vėl bombardavo, bet mano nueitu keliu žymių nepastebėjau. Nuo Antakalnio pro Katedrą, Gedimino ir kitom gatvėm traukėsi suvargę ir murzini vokiečių kariai vis klausdami kelio į Kauną. Vilniaus miesto gatvėse jokių barikadų nesimatė, tik Pilies kalne, Altarijoje ir prie Trijų Kryžių kalno matėsi kareivių ir priešlėktuvinų kulkovaidžių.

Lietuvio kario uniformoje ir vienam jau buvo nesmagu rodytis mano gyvenamam rajone, todėl liepos mėn. 7 d. uniformą ir pistoletą sudėjau į lagaminą, apsirengiau civiliškai ir paprašiau savo gyventoją lenką W., kad padėtų nunešti lagaminą į stotį, kurį norėjau pasiūsti į Kauną. Vilniaus geležinkelių stoties prausykloje persirengiau į uniformą ir 16:00 val. palikau mielą sostinę.

Kaune 1944 m. liepos mėn. 17 d. Vytauto Prospekte iš sutiktų vokiečių karių sužinojau, kad pačiame Vilniaus mieste didesnių kautynių nebuvo ir kad jie iš Vilniaus pasitraukė liepos 13 naktį per Užvingio mišką ir valtimis perplaukė į dešinį Neries krantą. Keliantis per upę buvo apšaudyti. Kas juos apšaudė, jie nežinojė.

Lenkai partizanai iš Londono nesulaukė su-tarto ženklų pradėti kautynes dėl Vilniaus prieš vokiečius. Iš spaudos sužinojau, kad buvusių partizanų vadovybė prisistatė bolševikams, tačiau jie visus juos suėmė ir išvežė.” Tiek aprašė *Karyje* autorius L.

Taigi, ir ponas L. kaip ir aš, Z. Szylejko aprašytų brigadų ir pulkų ir jų “kautynių”, Vilniaus miesto gatvėse, nepastebėjo. (Negalėjo pastebėti to ko nebuvo. Tos visos brigados ir pulkai, tai tik lenkiškos fantazijos padaras. *Red.*)

Mintyse beklaidžiodamas anų 1944 metų liepos mėn. paskutinėmis dienomis Vilniaus miesto gatvėmis, sustojau prie 1955 m. sausio mėn. numerio “Karinių Žinių” naujosios vinjetės. Lyg ir nepastebėdamas praverčiau antrame viršelio puslapyje bendradarbių pavardes ir visame laisvame pasaulyje *Kario* atstovus—platintojus, taip pat ir turinį, ko ankstyvesniuose numeriuose pasigesta. Tų pačių metų gruodžio mėn. numeryje užtinku L.Š.S. tremtyje centro valdybos pranešimą, kad

Tūkstantis vyrų ir nei vienos moters

(Kalėdinis prisiminimas)

A. GRINIUS

Petras Pabrinkis valo juodbėrį ir galvoja: tik 10% karių pulko vadas paleido Kalėdų atostogoms. O ar negalėjo paleisti kiek nors daugiau? Pavyzdžiui kad ir 12%. Gal tada ir aš būčiau pakliuvęs į paleidžiamųjų sąrašą. Ir šykštus tas pulko vadas! Matyt, apie šeimą jis nieko nesupranta. Jis nežino, kad mane namuose laukia tėvas, motina, broliai ir seserys.

Atsidūsta Petras Pabrinkis, paglosto juodbėrį, patikrina kur dar dulkių yra, ir išsivalęs šepetį, vėl kimba į darbą. Visas jėgas sukaukęs, vėl trina, valo juodbėrį.

Tais metais žiema buvo šalta ir daug prisnigta. Kiekvienas didesnis vėjo pūstelėjimas Petru Pabrinkiui už kaklo berdavo daug sniego.

— Kavalerija, kavalerija tai ne pėstininkai, — dantis sukandęs traukia šepetį, ir savo likimą teisingai Petras Pabrinkis. Pėstininkai pėsčiomis visur kulniuoja, o mes raiti jojam, o ar negerai? Kavaleristui būti garbinga ir gražu! Tik visa bėda ta prakeikta ruoša. Ir diena iš dienos, ir net tris kartus per dieną, valai ir valai tą žirgą, ir vis galo nėra. Ir dar ko gero, vietoje padėkos, barti gauni.

Būrininkas pastabą tau duoda: Pabrinki, žirgas nešvarus... Pasistenk išvalyti švariau. Ir P. Pabrinkis vėl valo, prakaituoja, nežiūrint, kad ir oras šaltas, ir sniegas nuolatos už kalnieriaus byra.

Petras Pabrinkis traukia šepetį valydamas juodbėrį, o akyse jam stovi namai ir namiškiai. Jis vaizduojasi kaip tėvas padengia stalą šieniu, o motina ant šieno užtiesia baltą švarią staltiesę. Vėliau ji neša ir krauna įvairius valgius. Ten yra visi kūčių valgiai. Tėvas paima plotkelę, pats atsilaužia, valgo ir duoda iš eilės visiems kitiems šeimos nariams tos pačios plotkelės atsilaužti.

nuo 1956 m. sausio mėn. *Kario* puslapiuose tilps "Tremties Trimitas" kaip atskiras skyrius. Ir ištikrųjų, sekančiame numeryje "Tremties Trimitas" pradedamas ištrauka iš Vlado Pūtvio atsiminimų. "Kariai ir Jaunimas", "Lietuviai Kariai Laisvajame Pasaulyje", "Karinės Žinios" ir "Karinė Spauda" skyriai pasipuošė naujomis dail. Vytauto Raulinaičio vinjetėmis. 1957 m. rugpiūčio rugsėjo numerio "Mūsų Mirusieji" skyrius pasipuošia nauja vinjete.

Žvelgdamas į *Kario* išorės formavimąsi per trumpą laikotarpį ir nepastebėjau, kaip greit prabėgo laikas ir koridoriuje pasigirdo kalbos ir žingsniai vasarotojų besirenkančių vakarienei.

Pavalgę kūčias, traukia iš po staltiesės šiaudelius ir žiūri — ilgas, ar trumpas. Kas ilgą ištraukia, tas ilgai gyvens, o kas trumpą — trumpai gyvens.

Pagaliau, tėvas, paėmęs nuo stalo sieną, neša gyvuliams, kartu bėga ir broliai. Jie, mat, žino, kad gyvuliai . . . kūčių naktį kalbasi. Tik reikia tą akimirką pagauti, o vanduo šulinyje, irgi, tam tikru metu esti saldus.

Sesutės gi neša į gręčią malkas ir skaito: pora ar ne. Jei pora, greit ištekės. Jei liekana — ilgai dar reiks palaukti. Taip pat, klauso, iš kurios pusės šunes loja. Kurioje pusėje loja, iš tos pusės ir piršliai atvažiuos.

P. Pabrinkis tiek užsimąsto apie kūčias ir namus, kad nieko nemato ir negirdi, kas arklių ruošoje vyksta.

— Pabrinki, ar užmigai? Ar tu negirdėjai, kad komanda, baigt valyti ir vesti žirgus girdyti, buvo jau senai duota?

— Negirdėjau, tamsta būrininke.

— Ar apie kūčias ir namus galvoji?

— taip, tamsta būrininke.

— Nenusimink. Ir mes tuojau eisime kūčių valgyti. Čia kūčios bus daug gražesnės ir įspūdingesnės. Bus tūkstantis vyrų ir nei vienos moters . . .

Pagirdę žirgus ir išvalę kamanas ir žąslus, visi rikiuotėje buvo nuvesti į kareivines. Čia apsitvarkę ir pasipuošę, visi linksmi, rikiuotėje, nužygiavo į pulko valgyklą.

Atvykęs Pabrinkis į valgyklą nustemba. Žiūri ir pats netiki. Čia tikrai dar gražiau ir iškilmingiau, negu namuose. Didelė ir erdvi salė išpuošta. Tvarkingai ir skoningai sustatyti stalai, apdengti švaramis staltiesėmis. O ant stalų — įvairių valgių ir gerimų.

Viduryje salės, gražiais blizgučiais papuošta ir žvakutėmis apkabinėta, stovėjo didelė Kalėdų eglutė. Virėjai ir visi patarnautojai apsirengę baltais rūbais. Kas labiausiai Pabrinkiui krito į akis, tai vyriausias pulko virėjas. Žemas, storas ir pilvotas. Didelę baltą kepurę ant galvos užsimovęs, tik vaikšto ir virėjams nurodymus duoda. Ogi,

(nukelta į 340 p.)

Turėjau ir aš nutraukti šią malonią ekskursiją šešiolika ar daugiau metų atgal ir pasigėrėti *Kario* dinamišku augimu, karių atsiminimais, istorija, dailiąja literatūra, nuotraukomis, karinėmis žiniomis, gausybe bendradarbių, technologine informacija, žiniomis iš karių kultūrinio gyvenimo laisvajame pasaulyje. Palikdamas apytamsų bibliotekos kambarį, nejučiomis sustojau ties redaktoriaus asmeniu, kuris per daugiau kaip šešiolika metų išvedė *Karį* iš ekonominių sunkumų ir padarė jį rimto turinio žurnalą, talpinančiu taip trūkstantos istorinės medžiagos, informuojančiu bėgamo laiko reikiamomis žiniomis, štančium baze ateities planams.

VYTIES KELIAIS

ROMUALDAS KISIELIUS

LAISVĖS DAINA

Jau užgeso laužai Lietuvos miškuose
ir mirtis visus žiedus išskynė . . .
Blizga kraujo lašai ištaškyti purve
tų, kurie savo laisvę čia gynė . . .

Nors jie žuvo visi, bet dvasia jų gyva,
ji kovas mūs į ateitį lydi . . .
Dar pavasaris grįš ir vėl gėlės sužys,
nes ir kraujas pavasary žydi . . .

REGEJIMAS

Aš matau kaip skęsta
svetimojoj jūroj
mūs tautos žibintai,
švietę taip ilgai . . .
Jau prigėso liepsnos
aukuruos tėvynės
ir pavargę miega
tylūs jų sargai . . .

Aš matau ateina
dabar naujos kartos,
bet jos jau alsuoja
dvasia ne sava . . .
Jų gyslomis teka
dar tavasis kraujas,
bet gi jų tėvynė
jau ne Lietuva . . .

ŽODIS

Lietuva, Lietuva,
žemės gėle šviesi!
Naujose kartose
Tu tik žodis esi.

Be sielos, be šakny,
kaip paklydus dvasia . . .
Esi žodis tiktais,
mūs vilties kartose,
vienas žodis tiktais —
LIETUVA.

SĄLYGA

Jeigu audros išblaškiosios mus
negrąžins į gimtuosius namus,
turi likti gyva mumyse
Lietuvos partizanų dvasia . . .

Jei liepsnos širdyse aukurai,
jei tėvynę mylėsime tikrai,
tai tos meilės gyvoji dvasia
amžiams liks mūs tautos širdyse . . .

ŠAUKSMAS

Maža ta mūsų Lietuvėlė,
bet kaip suskilusi Jinai.
Brolį nuo brolio skiria jūros,
idėjos, partijos, kalnai . . .

Kovų laukuos, praradus jėgų,
Ji merdi prieš pavergtą . . .
O laikas eina, dienos bėga
ir taip silpnėja vis tauta.

Todėl šaukiu, prie bendro darbo,
prie bendro žygio ir kovos
visus, kurių širdy dar dega
gyvasis kraujas Lietuvos . . .

KOVOTOJO SĄVOKA

LIETUVIŲ VETERANŲ SAJUNGOS STATUTO
PAPILDYMO REIKALU

(Diskusinis straipsnis)

ANDRIUS MIRONAS

Šiuo metu LVS Ramovės, ne tik naujų narių verbavimas sustojęs, bet ir egzistuojančių narių skaičius gana sparčiai mažėja. Šio nenuginčijamo fakto svarbiausioji priežastis yra mirtis. Senesnio amžiaus ramovėnai negailestingos mirties dalgio nukertami ir skyrių sąrašai retėja. Kitos ramovėnų narių retėjimo priežastys yra kovingumo stoka, apsvylimas ir apsnūdimas. Vieni atmeta reikalą stoti nariais, nes jie laiko, jog svetimame krašte buvusiems kariams nėra kas veikti, nėra jokių realių tikslų. Kiti iš viso nusistatę prieš karą, prieš jėgą... Labai dažnai, nors ir kviečiami, buvę Lietuvos kariai nestoja į LVS Ramovės narių eiles, atremdami klausimą "kodėl" tuo, jog jie laiko šią organizaciją mirštančia, neveiklia...

Daug teisybės, nes pensininkų amžiaus sulaukę žmonės nėra tokie energingi... O kaip žmogus gali išvengti mirties? Tai neįmanoma. Sakoma, jog idėja, darbas, kova nemiršta. Taip pat įmanoma kiekvienos organizacijos veikimą, arba gyvenimą pratęsti, jeigu einama su laiku, pakeičiama nusistatymai, taktika, tuo paskatinant, bei sudominint naujus žmones toje organizacijoje dalyvauti. Dabar gi tenka konstatuoti kovingumo stoką mūsų tarpe. Buvę kariai linkę į ramų gyvenimą, nebenori paradų, triukšmo ar susijaudinimų. Taigi, amžiaus našta verčia žmones nustoti būti kovotojais.

TŪKSTANTIS VYRŲ... (atkelta iš 338 p.)

jo ūsai, ūsai — lyg du dideli šepėčiai po nosimi pakabinti.

Visiems susėdus prie stalų, pasigirdo dežurojančio komanda ir tuo momentu į pulko valgyklą atvyko pulko vadas, adjutanto, pulko kapeliono ir dalinių vadų lydimas.

Kūčios valgyti buvo pradėtos plotkelėmis kaip namie. P. Pabrinkis pakelia akis ir nustemba: prieš jį stovi pulko vadas ir duoda jam laužti plotkelę. Šis atsilaužia gabaliuką ir drebančia ranka deda jį į burną. Jam dabar pasidarė nesmagu ir liūdna. Juk tai tas pats pulko vadas, kurį jis, žirgą valydamas, keikė ir garbavojo, jam iš savo rankos davė atsilaužti plotkelės.

Linksmos Pabrinkiui buvo šios kūčios. Jis šį kūčių vakarą buvo patenkintas ir gerai jautėsi savo draugų — karių tarpe. Čia tikrai buvo, kaip būrininkas kad sakė: Tūkstantis vyrų ir nei vienos moters...

Bet, atrodo, kad ir mūsų mokslininkai yra atsisakę kovotojo sąvokos, nes Lietuvių Enciklopedijoje šio žodžio aptarimo visiškai nėra. Tiktai kario sąvoka apibrėžiama labai trumpai ir sausai: "Karys" kariuomenėje tarnaujantis kareivis ar karininkas." (LE, XI, psl. 16). Toliau kalbama apie įvestuosius karių laipsnius. Tarp kitko LE nėra nė veikėjo sąvokos.

Tačiau, ypatingai pastaruoju metu, mūsų tarpe juntamas aktyvesnis kovotojiškumas. Rezoliucijos, protestai, demonstracijos, laiškai įtakingiems asmenims ir kitokie kovos reiškiniai, dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės atstatymo, įgauna tarpais visuotinio pobūdį. Tada atrodo, kad juo ilgiau mūsų tėvynė pavergėta engiama, juo stipriau tremties lietuviai ieško būdų laisvės reikalo išskėlimui tarptautine plotme.

Kasgi yra kovotojas?

Mano manymu, kovotoju turi būti laikomas asmuo, dirbęs pasiaukojęs kuriam nors idealui, siekęs tam tikro, aukštesnio, visuotinio tikslo. Šių laikų kovotojas gali būti ginkluotas ne tik įvairiais ginklais, bet rašytojo ar laikraštiniuko plunksna, veiklumo energija, arba oratorišku, agitaciniu iškalbingumu. Atseit, kiekvienas energingas asmuo, aukojęs savo jėgas, mintis, laiką ir net lėšas kilniam tikslui ar idejai, gali būti vadinamas kovotoju. Tam tikrais atvejais kovotojas gali būti prilyginamas ir kario sąvokai, nes jis tarnauja tam tikrai organizacijai, kuri kovoja atsiekimui kurio nors tikslo. Turiu pažymėti, kad dabar nemaža mūsų jaunimo dalis jau jungiasi į Tėvynės laisvės atgavimo akciją.

RAMOVĖ IR KOVOTOJAI

Iševijoje turime Lietuvių Veteranų Sąjungą Ramovė, kurion suburti (deja, ne visi) buvę Lietuvos kariai, draugingų kariuomenių (pvz. JAV-bių) kariai, ar buvę partizanai. Tačiau, visi šie asmenys turi vieną bendrą požymį — visi jie yra jau buvę žmonės, taigi, jau vyresnio amžiaus asmenys. Žvelgiant į ateitį, kyla klausimas, ar po kokių 20-30 metų LVS Ramovė tebeliks veikianti organizacija? Kiekvienas tuo labai suabejosime. Jau dabar yra sunku išlaikyti kariams skirtą žurnalą *Karij*, o kas bus ramovėnų eilėms žymiai išretėjus?

Taigi, kyla reikalas kaip nors LVS Ramovės eiles papildyti jaunesniais nariais. Ilgą laiką mūsų tėvynei esant pavergtai, taigi, buvusiems jos kariams atsidūrus užjūriuose, visi jie ilgainiui suseno, o daugelis jau išmirė. O ar turime jaunesnių narių? Labai nedaug. Ir tai yra tik laikinai šiek tiek jaunesniais nariais pasipildymas, nes iki šiol Ramovėn tebepriimami tik buvę kariai, bet ne esamieji ir jaunesni kovotojai.

Kartoju, jog aiškus ir gyvas reikalas papildyti ramovėnų eiles nauju krauju. Reikia LVS Ramovės Statutą keisti ta prasme, kad nariais būtų

priimami ir ne buvę kariai, o pasižymėję jauni žmonės, kovoją dėl Lietuvos laisvinimo asmenys. Taigi, nariais būtų priimami ir ne veteranai, o mūsų tautos fronto kovotojai, žaliasis jaunimas, siekiantieji Lietuvos laisvės ne ginklu, o plunksna, žodžiu, veiksmu. Nešantieji plakatus su šūkiiais, reikalaujantieji laisvės Simui Kudirkai, Romui Kalantai pagarbos, religijos laisvės Lietuvoje, sovietų kariuomenės atitraukimo iš tėvynės. Taigi, panašiais vienkartiniais, ar periodiniais veiksmais pasižymėję jauni asmenys būtų laikomi lygiateisiais nariais, nepaisant, kad jie nėra buvę kariai, ne tik Lietuvos, bet ir kitokiose kariuomenėse.

Ta prasme mūsų šalyje spaudoje ir visuomenėje turi būti siekiama tautinės sąmonės veikėjo prilyginimo laisvės kovotojui, partizanui ar buvusiam kareiviui, bei karininkui. Tik tokiu prilyginimu bus įmanoma atjauninti mūsų nykstančią organizaciją ir ji nesugriūtų, išmirus net ir visiems buvusiems Lietuvos kariams, kurie sudarė Ramovės narių branduolį. Visi sąmoningieji jauni lietuviai galėtų stoti nariais į mūsų Ramovę, palaikydami tikrųjų karių sąvoką narių tarpe.

KARIO SĄVOKA MENKĖJA

Iš viso, daugumas mūsų yra išgyvenę JAV-ėse ilgiau, kaip Lietuvoje. Priėmę JAV pilietybę, tačiau, nenustojome savosios tautybės ir jausmų savajai tautai. Kas išliko sąmoningas lietuvis, tas yra ir karys lietuviybės išlaikymo fronte. Lygiai taipogi daugumas mūsų jau žymiai ilgiau yra dirbę, arba tarnavę kitose profesinėse ar amatų srityse, negu tarnavę Lietuvos kariuomenėje. Tačiau visus mus jungia *lietuviybės* aspektas ir *meilė* savo tautai, kraštui, kalbai ir kariuomenei. Kažkas aukštesnio, kilnesnio, negu amatas, negu kasdieninis dolerio kalimas, negu padėties siekimas svetimoje žemėje. Kario sąvokai blankstant, išsilauko dar lietuviybės jausmas.

Imkime lietuvius, atvykusius į JAV-bes dar prieš I Pasaulinį karą arba ir dar anksčiau: Kas juos sieja su paliktuoju kraštu? kas juos jungia tarpusavyje? Tai, kad jie kilę iš to paties krašto, iš Lietuvos. Tačiau atsिमinkime, jog jie paliko Lietuvą dar rusų valdomą, pavergtą. Naujai atvykę lietuviai, vadinamieji išvietintieji žmonės, matė jau laisvą, nepriklausomą kraštą, besitvarkantį kaip atskira valstybė ir tauta. Tai milžiniškas skirtumas. Naujieji ateiviai daugiopais ryšiais buvo susiję su Tėvyne ir su valstybe, o senieji ateiviai sieja save tik su paliktuoju kraštu, dažnai net su paliktu kaimu ar valsčium. Žinoma, ir vieni, ir kiti kalbame ta pačia kalba, bet esmėje ryšiai skirtingi. Kalba ir kraštas dar mus jungia, bet valstybė, organizacijos, mokslai, tarnybos, bei darbai tėvynėje atskiria naujuosius išėivius nuo senųjų, jaučiančių tik nostalgiją vietai, bet nebe tautai, nebe valstybei. Todėl ir naujųjų išėivių aspektai žymiai skiriasi nuo senųjų ateivių aspektų.

Grįžtant prie kariuomenės ir prie LVS Ramovės, labiau suprasime, jog mes specialiu nostalginiu ryšiu norime sustiprinti savo tautinę sąmonę. Tarnaudami Lietuvos kariuomenėje, buvome prisiekę ginti tėvynę nuo priešo ir kovoti už jos laisvę. Parafrazuodami ginklo kovą su raštu, spaudos arba plunksnos bei visuomeninės veiklos kova Lietuvos atstatymo linkme, gausime, kad Lietuvos kariuomenėje tarnavimo sąvoką mes tarytum perkeldiname į tarnavimą lietuviybės išlaikymo "kariuomenėje". Ginklą pakeitę veikla, plunksna ir iškalba, ne tik prilyginame, bet ir padidiname naujojo fronto veikimą. Juk dabar žymiai aktyviau įmanoma kovoti spaudoje ar kitokioje kultūrinėje srityje, nei mes tai vykdėme, tarnaudami Lietuvos kariuomenėje. Iš dalies mes kaip tik Lietuvoje esame tarnavę už algą, o čia mes dirbame be algos lietuviybės idėjai arba nepriklausomybės atstatymui, grynai iš idėjos, iš pasiaukojimo ir suprasdami, kad nesijausdami lietuviais patriotais, mes išduodame savo tautą, palikdami ją ir toliau kentėti pavergėjo naguose.

Kareivis, karininkas, su ginklu rankoje čia nebereikalingas, nes jis neturi ką ginti, neturėdamas teritorijos. Belieka kultūrinė, politinė ir visuomeninė veikla. Vien tik ruošdami kariuomenės atskirimo minėjimus, arba dalyvaudami Vasario 16-sios minėjimuose mes savaime iš kario pareigų pereiname į visuomeninę veiklą, pripažįstame esą buvę kariai. Todėl tai suprasdami turime Ramovės nariais priimti visus patriotus, dirbusius ir įrodžiusius savo veiklą tokioje srityje.

KONKRETŪS SIŪLYMAI

LVS Ramovės Statuto pakeitimą labai nesunku būtų atlikti. Tik tektų ištaisyti, tiksliau, papildyti Statuto atitinkamą dalį.

Skyriuje "Nariai", paragrafas 18, kur nusakoma kas gali būti sąjungos nariais, siūlau pridėti pastraipą:

"e) civiliai asmenys, pasižymėję kovotojai Lietuvos valstybės nepriklausomybei ir laisvei atgauti, nors ir nebuvo jokioje kariuomenėje".

Tolimesniame paragrafe (19) kaip tik ir rašoma: "Asmenys, ypatingai nusipelnę LVS Ramovei, gali būti renkami, pagal nuopelnus, visos Sąjungos ar skyriaus garbės nariais."

Taigi, paragr. 19 leidžia rinkti S-gos garbės nariais civilius asmenis. Jeigu garbės nariai gali būti civiliai žmonės, tai kodėl negalėtų būti eiliniaus nariais priimti jaunesni asmenys, kupini energijos ir pasiryžimo kovoti dėl Lietuvos laisvės? Ar svarbiau Lietuvos reikalai, ar tik organizacijos (šiuo atveju — kariuomenės) reikalai? Manau, kad kiekvienas atsakysime jaunimo naudai.

TREM TIES TRIMITAS

Redaguoja —
š. P. Petrušaitis
1561 Holmes Ave.
Racine, Wisc.

LIETUVOS UNIVERSITETO ATKŪRIMO AUKSINĖS SUKAKTIES MINĖJIMAS

Detroito pirmoji kolonija suruošė didingą Lietuvos universiteto auksinės sukakties minėjimą. Ruošė Detroito Kultūros Klubas, bet kadangi Kultūros Klubu valdyboje daugelis yra "Stasio Butkaus" kp. šauliai, tai šis minėjimas yra kartu ir šaulių darbo vaisius.

Į minėjimą atvažiavo s-gos garbės šaulys, buvęs vienas iš universiteto atkūrėjų, profesorių d-jos p-kas prof. Stasys Dirmantas. Jaudinantis momentas, kada į lietuvišką šv. Antano bažnyčią vėliavas įvedė žilagalvis, 85 metų, profesorius St. Dirmantas. Jį sekė "Stasio Butkaus" kp. Jaunimo sekcijos vadovas Robertas Selenis, kuris nešė Amerikos vėliavą. Sekė lietuviškoji Trispalvė ir Kūrėjų Savanorių, abiejų šaulių kuopų, skautų, ateitininkų ir "Dariaus Girėno" klubo vėliavos. Už mirusius, nukankintus profesorius, studentus ir universiteto tarnautojus karštas maldas pas Aukščiausiąjį siuntė žilagalviai profesoriai, buvę Lietuvos Universiteto akademikai, tremtyje mokslus einantieji jų vaikai ir vaikaičiai, bei skaitlingai susirinkę tikintieji.

Iškilmingoji akademija Lietuvių Namuose sutraukė pilną salę klausytojų. Akademiją atidarė to minėjimo Kultūros Klubu p-kas Antanas Musteikis. Pravedė Š. T. redaktorė. Pagerbus mirusius, kun. Kazimierui Simaičiui sukalbėjus invokaciją, galinčiai nuskalbėjo studentų himnas Gaudeamus.

Įdomią, kruopščiai paruoštą paskaitą skaitė archeologijos profesorius, buvęs Humanitarinių Mokslų f-teto dekanas prof. Jonas Puzinas iš Filadelfijos.

PLB Švietimo Tarybos p-kas Antanas Rinkūnas iš Toronto, savo trumpoje kalboje, iškėlė mokslo svarbą ir Lietuvos universiteto didelį įnašą į Lietuvos gyvenimą.

Prof. Dirmantas Klubui per jo p-ką Antaną Musteikį įteikė knygą "Lietuvos Universitetas".

Labai gražų sveikinimą prisiuntė JAV LB Švietimo Tarybos p-kas Kavaliūnas. Akademija buvo baigta Lietuvos himnu.

Sekė meninė dalis. Viešnia iš Montrealio, solistė Gina Čapkauskienė, padainavo septynias dainas ir tris arijas. Jos gražus balsas ir puikus išpildymas sužavėjo pirmą kartą ją išgirdusius detroitiečius. Ji turi didelę Dievo dovaną, tai tikra lietuviška lakštutė. Jos koncertas praturtino minėjimą.

Po koncerto prie vaišių stalų susėdę svečiai ir rengėjai pasidalino įspūdžiais, o prof. Jucaitis, prof. dr. Juozas Meškauskas ir dr. Damušis prabilo į savo buvusius studentus ir svečius. Pamiršę savo metus, visi atjaunėjo ir nenoriai skirstėsi į namus.

Šaulės ir šauliai sukinėjosi visur: scenoje, salėje, virtuvėje, prie vaišių stalų — kur tik jie labiau buvo reikalingi, nors neuniformuoti, bet visi juos pažįsta ir jų talką labai vertina, todėl ir šis minėjimas išėjo didingas ir atmintinas.

IŠ KUOPOS VEIKLOS

Clevelando "Karininko Juozapavičiaus" kuopos suorganizuoti Pirmosios Pagalbos kursai sėkmingai veikia ir turi daug klausytojų. Kursuose dėsto kuopos p-kas dr. Pautienis ir dar du gydytojai. Tai pirmieji tokie šaulių suorganizuoti kursai tremty ir reikia tikėtis, ne paskutiniai. Būtų gera, kad ir kitos kuopos pasektų Clevelando pavyzdžiu.

Detroito "Stasio Butkaus" kp. šauliai ir šaulės pasireiškia įvairiose lietuviško gyvenimo srityse. Pravestos šaudymo varžybos Dainavoje,

nors ir blogam orui esant, davė gražių rezultatų. Varžėsi vyrai, moterys, jaunieji šauliai ir svečiai. Vieni buvo apdovanoti taurėmis, kiti dovanėlėmis. Ypač entuziastingai šaudė jaunieji. Iš jų išsiskyrė sesutės, būsimosios to sporto žvaigždės, Viktutė ir Laura Leonavičiūtės. Viktutė jau dalyvauja pabaltiečių ŠALFo varžybose ir yra pasiekusi stebėtinų rezultatų. Sėkmės, jaunosios sesės!

A. A. NELIJOS VITKIENĖS NETEKUS

Spalio 2 d. Lincolno ligoninėje, Detroito, mirė Nelija Vitkienė, LŠ ST CV Jūrų skyriaus vadovo ir "Švyturio" jūrų šaulių kuopos pirminko Mykolo Vitkaus mylima žmona.

Pašarvota buvo Yolandos Baužienės laidotuvių koplyčioje. Spalio 4 d. susirinkusieji, kun. K. Simaičiui vadovaujant, sukalbėjo rožinį.

Atsiveikinimo žodį tarė ir su velionės gyvenimu supažindino brolis Stasys Malinauskas. Žodį tarė gen. Jonas Čermius ir "Stasio Butkaus" šaulių kuopos vardu — Vladas Pauža. Pro velionės karstą praėjo ir su ja atsiveikino: LŠST CV pirmininkas Vincas Tamošiūnas, Vilniaus Krašto lietuvių vardu — Petras Meškauskas, Birutininkų vardu — Kristina Daugvydienė, LF vardu — inž. Vytautas Kutkus, Balfu vardu — Kazys Sragauskas ir šaulių Spaudos ir Kultūros sekcijos vardu — Vladas Mingėla.

Spalio 5 d. 10 val. kun. K. Simaitis, kun. D. Lengvinas ir kun. V. Kriščiunevičius šv. Antano bažnyčioje atlaikė šv. Mišias ir kun. K. Simaitis pasakė pamokslą, kuriame nušvietė velionės darbus. Mišių metu

Mylimai motinai mirus.

šaulių VIKTORĄ AUGĮ nuoširdžiai užjaučiame.

J. "J. Daumanto" šaulių kuopos šauliai

Redaguoja S. KAUNELIENĖ, 531 W. Grand Blvd., Detroit, Mich. 48216

KVIEČIU TALKON

Stebėdami atskirų lietuviškų kolonijų gyvenimą, pastebime įdomų reiškinį — tų kolonijų, kur yra veiklios šaulių kuopos, visas lietuviškasis gyvenimas yra daug gyvesnis, judresnis. Šauliai ruošia įvairius minėjimus, organizuoja tautodailės parodas, skaito įvairiomis temomis paskaitas, dalyvauja demonstracijose, eina talkon kitoms organizacijoms, šelpia brolius, seses Suvalkų Trikampy, lanko ligonius ir pan. Tai ypač pastebima tose kolonijose, kur kuopoms vadovauja energingi, patyrę šauliai, o moterų sekcijoms patyrusios šalės. Tai visi matome ir suprantame, kad patyrusi vadovė - vadovas turi daugiau drąsos didesniems užmojams, daugiau supratimo kaip tuos užmojus įgyvendinti. Peršasi mintis, kad ypač šauliams, į šaulių gretas išėivijoj įsijungusiems, trūksta aiškių nuostatų, veiklos gairių, kad jie galėtų savo veiklą pilnai išvystyti. Tiesa, turime statutą, bet ar visi jį yra išstudijavę? Bandoma Kultūrinių savaičių metu tas spragas užkaišioti, bet kaip tik tie, kuriems visos paskaitos būtų naudingiausias, į tas savaites, dėl vienokių ar kitokių priežasčių, atvykti negali. Tad, gal reiktų dažnesnių atskirų sekcijų, ypač turiu galvoj moterų sekciją, susirinkimų, kurių metu patyrusios sesės galėtų pasikalbėjimų metu savo patirtimi pasidalinti su kitomis sesėmis. Gal išsivystytų šiltesni ryšiai, glaudesnis bendradarbiavimas ir prasidėtų našesni dar-

bai. Gal tokių sesių susibūrimų metu vadovė galėtų paprašyti vienos kitos sesės ir savo plunksną išbandyti ir šį tą į "Šaulė Tremtyje" parašyti. Juk taip bendradarbių trūksta. Mūsų senųjų veteranių daugelio jau sveikatos šlubuoja, akys silpsta, mintys nustoja aštrumo. Jas reikia pavaduoti, jų vietą užimti. Jaunosios sesės, universitetuose studijuojančios, dažnai galėtų parašyti, bet labai laiko stokoja, tad mūsų dėmesys krypta į viduriniąją kartą, kurių vaikai jau paauginti, kurių sveikata dar gera, energijos netrūksta... Jas kviečiu į talką pagyvinti sekcijų veiklą, iškelti naujų minčių, atlikti didesnių darbų. Mes galime didžiuotis turėdamos savo gretose energingąją Clevelando Moterų sekcijos vadovę — sesę Oną Mikulskienę — ir jos kanklininkų grupę. Kvieskimės ją į savo kolonijas, ruoškime koncertus. Pabandykime paieškoti talentų ir savose kolonijose. Pradžioje išbandykime jėgas mažame ratelyje, o jei patiks, tada ir kitiems pasirodykime.

Galimybų tiek daug. Sukruskime, juk ne už kalnų ir s-gos suvažiavimas, kur atskiros kuopos duos savo veiklos pranešimus. Mes šaulės tame suvažiavime turėsime parodyti, ką mes pačios, o ne mūsų kuopa, padarėme. Ar būsime savo darbais patenkintos? O gal, iš tikrųjų, daug daugiau galėjome padaryti? Tik į darbą, sesės, kibkim visos, tada darbai bus tikrai našūs.

giedojo sol. Vaclovas Verikaitis iš Toronto.

Po šv. Mišių, ilgos automobilių vilkstinės lydima, a. a. Nelija Vitkienė pradėjo savo kelionę į amžino poilsio vietą, Holy Sepulchre kapinėse. Visa vilkstinė pasuko West Grand Blvd. ir pravažiavo pro jos namus, atsisveikinti su jos gražiais namais, sodu ir gėlėmis, kurias velionė gražiai tvarkė ir mylėjo.

Kun. K. Simaičiui atlikus laidojimo maldas, atsisveikinimo žodį prie duobės pasakė kun. D. Lengvinas ir LB apylinkės pirmininkas Vladas Senelis.

Sol. V. Verikaičiui vadovaujant, sugiedota Marija, Marija ir visiems

padėjus ant jos karsto po gėlytę.

Nors Nelija ir nebuvo šaulė, tačiau juos rėmė ir jiems visur padėjo. Jų namai buvo šaulių namai. Atvažiavę šauliai iš tolimesnių vietų, ne tik būdavo mielai priimami, vaišinami, bet ir apnakvudinami. Jos vyras Mykolas Vitkus, priklausydamas kelioms organizacijoms ir dar būdamas LŠ ST CV Jūrų skyriaus vadovu ir "Švyturio" jūrų šaulių kuopos pirminku, turėjo daug darbo. Jam reikėjo nuo vieno darbo bėgti prie kito. Ir vis skubėti ir skubėti. Nelija neapyko ant jo, bet kiek galėjo, visur ir visuomet jam padėdavo.

Abu su vyru rėmė daugumą organizacijų ir joms priklausė. Aukojo

ne tik šimtinėmis, bet ir tūkstantinėmis. Perkant šauliams žemę stovyklavietei, Nelija ir Mykolas Vitkai davė net 2,000 dolerių.

Laidotuvių dalyviams pietūs buvo suruošti Lietuvių Namuose. Nespėjusieji iš vakaro pareikšti užuojautą, tęsė pietų metu: LKKS vardu — ats. mjr. K. Daugvydas, "Gen. Daukanto" jūrų šaulių Čikagos pirmininkas Bronius Klimavičius ir "Švyturio" jūrų šaulių kuopos sekretorius Petras Bitlerius. Šermenų or laidotuvių metu, Nelijos jamžinimui Lietuvių Fondan surinkta 252 dol.

Liko nuliūdę: vyras Mykolas, brolis Leonas ir sesuo Mary Stoker.

A. Grinius

MYLIMAM SŪNUI GIMIMO DIENOJE

Štai, dabar mums atrodo kad dar taip neseniai
Mes patys buvome maži. O kiek daug metų jau
praėjo nuo to laiko kai Tu,
Mėlynakis mūsų sūnus, atbėgdamas atidarydavai
duris ir puldamas ant
Kaklo šaukdavai — "penketukas".
Mūsų širdys apsipildavo džiaugsmu, žiūrint į Tavo
spindinčias akis.

Vandens jau daug nubėgo. Tu, sūnau, suaugai
į didelį qžuolą, tiesiantį stiprias
Šakas prieš šių dienų audras, mums, gi, tu pasilikai
mylimas mėlynakis berniukas.

Lai atlygina Tau Dievas už tą džiaugsmą, kurį
Tu mums suteikei, būdamas mūsų sūnumi.

Mamutė ir Tėtulis

I. Olšauskienė, Australija

Nepriklausomos Lietuvos šauliai parade. V. Augustino nuotr.

Dėl "Trimito" buv. redaktoriaus Antano Bružo žmonos a. a. Aleksandros Maziliauskaitės-Bružienės mirties Lietuvoje, jos seseriai, buvusiai Klaipėdos rinktinės Šaulių Moterų Vadei tremtyje, "Karin. Juozapavičiaus" kuopos Moterų vadovei ir "Čiurlionio Ansamblio" kanclininkių vadovei

Onai Maziliauskaitei - Mikulskienei
ir jos vyrui "Čiurlionio Ansamblio" vadovui
ir dirigentui Alfonsui Mikulskiui, bei visiems
artimiesiems, reiškiamo užuojautą ir kartu
liūdime.

Sofija ir Aleksandras Mantautai

LVS Ramovės Los Angeles skyriaus ilgamečiui Pirmininkui ir Garbės Nariui

A. A.

Majorui KOSTUI LIAUDANSKUI

mirus, jo šeimai ir giminėms nuoširdžią
užuojautą reiškia

LVS RAMOVŠS CENTRO VALDYBA

Mūsų mielą Sesę,
Karin. Juozapavičiaus šaulių moterų sekcijos
vadovę,

ONĄ MIKULSKIENĘ,

jos mylimai seseriai Aleksandrai Bružienei
Lietuvoje mirus, nuoširdžiai užjaučiame ir
liūdime.

Moterų šaulių vadovė
ir visos šaulės

A. A. NELIJAI VITKIENEI mirus,
Jūrų šaulių vadovą, mielą brolių Mykolą Vitką,
seseriškai — nuoširdžiai užjaučiame ir kartu
liūdime.

Moterų šaulių vadovė
ir visos šaulės

Mieluosius —
energingą Klevelando "Karin. Juozapavičiaus" kp. vadovę
sesę ONĄ ir brolių ALFONŠĄ MIKULSKIUS,
netekusius brangios sesutės ir svainės
Aleksandros Bružienės,
nuoširdžiai užjaučiame.

ŠAULĖ TREMTYJE

— Begarsis, bedūmis ir be atatrakos šūvis virto tikrove. Belgai pagamino granatsvaidsį, kurio aklame vamzdžio gale įtaisė stūmoklį, judantį vos keletą milimetrų, tačiau staigiu impulsu ir dideliu greičiu, kurį pagamina staigus, bet trumpas degimas-sprogimas, trunkantis tik dalį sekundės. Taip gaunamas trumpas, bet stiprus stumtelėjimas, kuris, pavyzdžiui, 600 gramų granatą numeta apie 400 metrų su pradžios greičiu 70 metrų/sėk. Kaitaliojant užtaisą ir metimo kampą, galima naudoti skirtingo svorio granatas ir svaidyti skirtingus tolius.

— Rugpjūčio 5 d. Japonijoje, Hirošimos mieste, buvo paminėta pirmosios branduolinės energijos bombos aukos. 1945 m. rugpjūčio mėn. 5 d. amerikiečiai pirmą kartą panaudojo A-bombą "Little Boy" kariniams tikslams virš Hirošimos Japonijoje, kuri sunaikino didelę dalį miesto pastatų ir pasiėmė apie 80,000 žmonių gyvybių, vos tik kelių minučių laikotarpyje. Antroji A-bomba užbaigė atkaklų Tolumųjū Rytų karą.

— Netolimose ateityje, sprognemis kautynių lauke, pakeis energijos trumpos bangos. Patirta, kad kintamo intensyvumo koncentruotos šviesos pluoštas, suardo ritminį smegenų pulsavimą, tuo būdu smegenų kontrolė organizmui nustoja veikti. Tą patį

padaro ir tam tikro ilgio ir intensyvumo garso bangos.

— Amerikiečiai paagmino lengvai nešiojamą įtaisą, kuris gamina koncentruotos šviesos spindulį — laserį; kovotojas nutaikęs spindulį optinio taikiklio pagalba mylios atstume į priešų kovotojų veidus, kuriam laikui suardo jų akių nervų sistemą — apakina. Šis ginklas numatoma pirmoje eilėje panaudoti priešų vadų išvedimui iš rikiuotės.

— 1940 m. pradėta ieškoti būdų, panaudoti branduolinę energiją kariniams tikslams, lygiai greičiau buvo galvojama ir bandoma, kaip panaudoti branduolinę energiją riboto kiekio, tikslu pritaikyti praktiškam kas-

dieniniam gyvenimui. Šiuo metu, kai natūralūs žemės ištekčiai darosi riboti, šalia kitų energijos šaltinių, tyrimai branduolinės energijos srityje įeina į pirmąsias vietas. Jaunas amerikietis fizikas Lo Dato Kalifornijoje, apskaičiavo, kaip panaudoti šviesos koncentruotą energiją, laserio formoje, kad išgautų keletą šimtų milijonų laipsnių (F) temperatūrą, kurios pagalba būtų galima skaldyti atomus reikiama — mažais kiekiais, kurie tikty gaminti garą, sukurti elektros generatorių turbinas, ar net varyti automobilius. Kitas mokslininkas — Fizikas R. Lapp pareiškė, kad anksčiau minėtu būdu, gali būti suprasintos vandenilio bombos ir pritaikytos taktiniams uždaviniais.

— Vak. Vokietijos "Messerschmitt" dirbtuvės pagamino "Armbrust"-300 prieštankinį pėstininkų ginklą, kuris 300 metrų atstume turi veiklėštą trajektoriją ir pramuša 30 cm. storio šarvą. Šį atstumą sviedinys nulekia per 1,5 sekundės ir negali būti pastebėtas infraraudonų spindulių sekimo aparatu. Pažymėtina, kad "Armbrust"-300 turi labai mažą atranką, šūvio metu nesukelia garso, dūmų, dulkių. Dėl tų savybių pozicija priešui yra labai sunkiai pastebima.

— Švedai pritaikė tanko važiuoklė 155 mm patrankas, 25 km tolinasos, greitošauda 15 šūvių per minutę. Šarvuotis su pabūklų sveria 48 tonas, rieda iki 30 km per valandą. Tai yra geras savybes turintis galingas šarvuotųjų naikintojas.

— Žydai "parduoda" prancūzams 50 "Mirage" lėktuvų-naikintuvų, kuriuos buvo užsakę anksčiau pas prancūzus ir jau sumokėję \$75 milijonus. Prancūzai grąžina žydams įmokėtus pinigus dalimis, gi pagamintus lėktuvus parduoda kitiems.

The War in Man: Media and Machines, autoriai F. D. Wilhelmsenas ir J. Bret (U. of Georgia Press, 1970)

Belgų begarsis granatsvaidsis

rašo apie žuvusį Amerikos prezidentą John F. Kennedy:

„Jis nieko nenuveikė Katalikų Bažnyčiai, tačiau buvo garbinamas viso pasaulio katalikų. Jis nenugriovė, nors pajėgė, Gėdos Sienos, tačiau laimėjo visų Berlyno gyventojų širdis pareikšdamas jiems: 'Ich bin ein Berliner'. Jis pasmergė mažą, bet narsią, Kubos pabėgėlių-patriotų grupę pralieti kraują ir žūti Bahia de Cochinas paplūdimyuose, tačiau gyvi išlikę jį garbino kai Miami mieste jis viešai pabučiavo jų vėliavą. Nepaprastai praktiškas (ne idealistiškas) žmogus būdamas jis sugebėjo savo šalininkais padaryti Amerikos intelektualus ir menininkus. Jis laimėjo Lotynų Amerikos palankumą pradėjęs Alliance for Progress sąjūdį, kuris labai mažai ką tepadarė to žemyno vargams palengvinti, tačiau kuris sujaudino jo milijonus nuskurdėlių. Ir pagaliau, jis virto legenda, kaip kankinys, ne todėl kad jis norėjo juo tapti, bet kad jis juo tapo.“

— 1972 metų pabaigoje, kiniečiai gaus iš amerikiečių 10 **Boeng 707** keleivinių lėktuvų su reikalingom atsarginėm dalim už \$150 milijonų. Po to, britai pristatys kiniečiams 12 **Trident** keleivinių lėktuvų už \$100 milijonų. Skelbiama, kad kiniečiai minėtus lėktuvus naudos vidaus susisiekimui.

— Seniausias amerikiečių atominė energija varomas povandeninis laivas „**Nautilus**“, pradėjęs tarnybą 1954 m., šiuo metu reikalingas bėgimų pataisymų, kurie kainuos apie \$14 milijonų.

— Amerikiečių spaudoje reiškiasi **nepasitenkinimų dėl esamos padėties karo mokyklose**, kuri yra priežastis daugelio gabių kariūnų išstojimo iš karo mokyklų jų nebaigus. Viena iš tų aplinkybių tai susenusių lektorių atgyvenusios pažūros ir atgyvenę dalykų dėstymo metodai, kurie varžo klaišytojų galvoseną naujoje dvasinėje ir technologinėje pažangoje, bei pakitusiose aplinkybėse. Kita, gal mažesnė — kariūnai toleruojami, pirmoje eilėje, sportinio, ne akademinio pajėgumo atžvilgiu, todėl, dėl silpno dalykų žinojimo, egzaminų metu atsiranda „nusrašinėjimai“, kas silpnina karininkų profesinį pasirengimą. Mokyklų bibliotekos nepapildomos naujais veikalais. Didžiausia daroma psichologinė žala, kai visur indoktrinuojava kapituliavimo dvasia, vieton leidimo pasireikšti individualiai. Neuzmirštamos ir per didelės išlaidos — praeitais metai

2800 karininkų parengimas karo mokyklose kainavo penkis kartus daugiau negu 14.860 karininkų parengimas ROTC būdu. Yra nuomonių, kad geriau plėsti karininkų parengimą prie universitetų, šalia bendro apmokymo pridant ir specialybių parengimą universitetuose, aukštesniems laipsniams — performuoti karo akademiją.

— Kai amerikiečiai paskelbė, kad **erdvių satelitas**, apie 90 tonų laboratorija, skirta moksliniams tyrimams, pagal nustatytą tvarką bus išsviesta žemės orbiton 1973 m. balandžio 30 dieną, tai spalį 13 d. rusai išbandė naujo tipo, daugiagalvių užtaisų raketą SS-11. Naujas SS-11 modelis buvo iššautas iš centrinės Azijos ir nukrito 500 mylių į šiaurės vakarus nuo Midway šalos Ramiajame vandenyne, už apie 4700 mylių. Seno tipo SS 11 raketos tolianaša yra 3000 mylių. Nauja SS 11 raketa yra žymiai didesnė, turės tris vandenilio bombas, kurias galės nevienodu laikotarpiu išmesti norimoje vietoje. Naujo tipo SS 11 raketas laidyti šuliniai turės būti žymiai didesni, j turimus SS 11 raketų laidymo šulinius, be perstatymo, jos negalės tilpti.

— Šiuo metu **atominė radiacija** vandens garais suka elektros generatorius 44 valstybėse. Apskaičiuojama, kad penkių metų bėgyje komunistinė Kinija, atominėmis elektros gamybos stotimis pasivys rusų turimą elektros stočių kiekį.

— Amerikiečiai pagamino **apšviesto raketą** 2 milijonų žvakių šviešos stiprumo, šviečiančią 5 minutes. Raketa išmetama iš lėktuvo apšviesti kautynių lauką, prieš pozicijas, tiekimo ir transporto kelius.

— Amerikiečių oro jėgų ginklavime greit pasirodys **naujas F-15** vietis naikintuvas, pagamintas iš 30% aliuminijaus, 27% titaniujaus ir 38% kitų medžiagų. Jis bus didelio paslankumo ore, 2300 kmv greičio, 20 km lubų, nes nustatyta, kad lėktuvų oro kautynės niekad nesiekia kraštutinių aukščių; ginkluotas bus vidutinio ir tolimo našumo raketomis, Gatlingo tipo kulkosvaizdžiu, su radaro įrengimais surasti taikinius ir vairuoti raketas taikinio link. Turės kompiuterį balistinių davinių skaičiavimui. Ateityje numatoma F-15 apsiginkluoti 25 mm GAU-7A automatiu pabūklų, kuris naudos šovinius be metalinių tūtelį.

— Kiniečiai persiorganizuoja strateginei gynybai prieš Sibiro sienų. Iki

šiol, kiniečiai buvo pasirengę rusų galimą puolimą stabdyti giliai krašto viduje, liaudies milicijos daliniais, kurie buvo menkai ginkluoti ir neparuošti kautynėms. Šiuo metu, geriausios kiniečių divizijos ir aviacijos eskadrilės grupuojamos išilgai Kinijos šiaurinės sienos, tikslu sustabdyti bet kokias rusų pastangas pulti Mandžūrijos kryptimi, kur yra didelė dalis kiniečių pramonės. Papildymui reguliariųjų dalinių, grupuojami partizaniniams veiksams paruošti maži kautynių daliniai ir partizanų grupės, kurios veiktų puolančio prieš užnugarėje. Reikia pastebėti, kad kiniečiai išbandė 10 iki 30 kilotonų branduolinės energijos užtaisų bombas, kurias gali nešioti kiniečių gamybos F-9 lengvas bombonešis, 500 mylių veikimo spinduliu. F-9 bombonešių, kiniečių pastaruoju metu pagamina po 15 per mėnesį. Per paskutinius dvejus metus buvo pagaminta virš 300. Prisimintina, kad neseniai kiniečiai išbandė tolimo našumo tarpžemynines raketas, kurios siektų Baltiją.

— **Rusų 45 divizijos** (kurios sudaro ketvirtadalį rusų visų karinių jėgų) yra išsidėstę kiniečių pasienyje. Jos turi savo ginklavime ir taktinių branduolinės energijos užtaisų raketų. Šių divizijų aprūpinimas vyksta lėktuvais ir vienintėliu Transsibiriniu geležinkelio. Puolimo pasisekimui, jos turėtų vykdyti telktinius smūgius į kiniečių F-9 bombonešių bazes.

— Dabartiniu metu Vakarų Vokietijos karinę gyvąją jėgą sudaro 486,000 vyrų reserve, 75,850 būtinoje tarnyboje, 156,300 atsargos karininkų, 25,900 kuopų vadų, 12,980 aukštesnių dalinių vadų ir 214 generalų. Rezervo karininkų parengimas vykdomas tolydžio. Praėjęs tam tikrą kursą ir išlaikęs egzaminus, kuris priilygsta akademiniam magistro laipsniui, karininkas gali stoti reguliarios kariuomenės tarnybon kapitono laipsniu ir gali būti pakeltas į majoro laipsnį po trijų tarnybos metų, jei baigia specialaus pasirengimo kursą.

MAŽŲ DALINIŲ VEIKSMAI MODERNIŲ KARŲ LAIKOTARPY

Abu didieji karai buvo baigti sumodernintų ginklų persvara: pirmajame paprastų rankinių ginklų ir artilerijos, iki dujų, tankų ir turėjusių mažos įtakos — lėktuvų; antrajame — sumoderninti tankai bendradarbiaujant su lėktuvais bei plačiai išvystytomis moderniomis transporto priemonėmis. Pergalėtojai viršijo technologinėmis priemonėmis, bet ne gyvyšios jėgos nauja taktika. Atrodė, kad mažų dalinių taktinės kvalifikacijos, kitaip tariant, gyvoji jėga, karo laimėjimui turės antraeilės reikšmės. Ši mintis buvo ypatingai ryški amerikiečių generaliniame štabe po 1945 metų. Nežiūrint bendro įspūdžio, buvo ryškių žymių II Pas. kare, kur šalia masinių priemonių išryškėjo ir mažų dalinių sėkmingi veiksmai: Rommelio vestos sėkmingos kautynės šiaurės Afrikoje 1941 - 42 metais, japonų — Toliuose Rytuose 1942 - 43 metais ir kit. (gen. C. N. Barkley "Minor Tactics"). Pagelbiniai reguliarūs kariuomenės veiksmams buvo rusų partizanų klaidymai, vykdomi vokiečių fronto užnugaryje, turėję nemažos įtakos bendrai karo išdavai.

Blėstant II Pas. karo gaisrams, Vakarų Europoje iškilo naujo karo grėsmė iš daug pažėgesnio priešo — komunistinės Rusijos. Virš ketvirčio šimtmečio, ši pasaulio dalis buvo sėjama įvairiomis intrigomis, grasišančiomis nauju karu, kuris dėl daugelio aplinkybių buvo išvengtas. Kitaip atsitiko Viduriniuose Rytuose ir Tolumų Rytų Azijoje — čia įsiliepsnojo naujo tipo karai grįsti, ne masine persvara paskutinio technikos žodžio ginklų, bet mažų dalinių taktika, gerai parengta, pritaikyta aplinkybėms ir pasireiškusia ne masyvniais veiksmams, bet, palyginamai, mažų dalinių veiksmams.

Kaip taisyklė, kiekvienas naujas ginklas iššaukia priešginklį. Atsiradus naujiems "super-ginklams, įvedus į kautynių lauką mases techniškių priemonių, šių priemonių neturinčios valstybės, ar nepajėgiančios tokiais kiekiais jų pasigaminti, pradėjo bandyti turimas įmanomas priemones — mažus kautynių dalinius, prisitaikant prie vietos sąlygų ir tinkamai paruošus tuos dalinius ir jų vadus, skverbti prieš užnugarin, nuolat varginti, kliudyti tiekimą, naikinti

štabus, vadovietes ir kita, tuo kliudydami priešui veiksmus ir padėdami savo kariuomenės veiksmų geresniam sėkmingumui. Korėjos kare, kiniečių daliniai, įsibrovę pietų Korėjos sritin, nors ir be savos aviacijos paramos, tačiau, sėkmingai veikė, nes amerikiečiai nenorėjo oro puolimais padaryti nuostolių pietų korėjiečiams, nors ir turėjo didelę aviacijos persvarą. Vietnamo ginkluotam konflikte masės modernių ginklų turėjo užleisti vietą pėstininkų mažiems daliniams. Arabų - žydų pokariniuose (1968 m.) susidūrimuose partizaniniai veiksmai, su šarvuotų pėstininkų vežimų ir lengvų tankų pagalba, veikiant mažais daliniais, buvo sėkmingi plačiose dykumose, kur anksčiau atrodė visiškai neįmanoma veikti. Tai padaryta gerai pasirėngus ir su visiška krašto parama.

Iki kokio laipsnio lengvų ginklų ir smulkių kautynių dalinių veiksmai išsivystys, galima tik spėti, tačiau, iš praėjusios patirties galima nusakyti, kad maži daliniai, jei gerai parengti ir sumaniai vedovaujami, gali sėkmingai veikti visokiose sąlygose, jei tik valstybės, turinčios branduolinius ginklus, nenorės pradėti viską naikinančio karo. Kita aplinkybė yra ta, kad kraštas, būdamas pasirėngęs mažų dalinių veiksmams, priešui teritoriją okupavus, vistiek gali ginklu priešintis (šią sistemą įsivedę turi šveicarai).

Jeigu tokia sistema būtų priimtina, tai kas turėtų būti daroma, kad tam pasirėngus. Pirmoje eilėje, turi būti išugdyta valstybinio masto gynybos supratimo dvasia tautoje, per mokyklas ir švietimo institucijas — be abejo, pirm to, turi vyrauti bendras reikalo supratimas vyriausybėje ir vadovaujančiuose asmenyse, bei inteligentijoje. Kiekvienas mažų dalinių kovotojas, atsidūręs prieš užnugaryje, kovodamas vienas pats ir savomis priemonėmis, turi būti aukštos moralės ir gilaus patriotizmo, turi žinoti, kad jo pastangas remia visa tauta ir jis nėra išmestas likimo valiai, jo kovos ryžtas jungiasi su visos tautos likimu. Reikalingas žemesnių vadų planingas parengimas, kurie sugebėtų paruošti mažus vienetus veiksmams ir patys sugebėtų sėkmingai tiems daliniams vadovauti, vykdamt duotus uždavinius. Mažų dalinių or-

ganizacija turi būti teritorialinė, kad būtų galima tęsti apmokymą ir po karinės tarnybos, nuolat supažindinant su naujomis priemonėmis ir taktika ir kad neatidėliojant galėtų pradėti veikti. Su kautynių taktiniu apmokymu, lygiagrečiai turi būti mokoma sveltimų kalbų, kaimynų gyventojų papročiai, socialinė santvarka, numatomų veiksmų geografinės sąlygos, karinių dalinių organizacija, tolygiai ir krašto gynybos organizacija, ginklavimas, taktika ir tarptautiniai politiniai santykiai. Be abejo, apmokymas būtų tik tam tikros skalės, kuri sudarytų kovotojui vaizdą, su kuo gali tekti turėti reikalų ir kokio pobūdžio. Būtina supažindinti su priešuo moderniais ginklais ir kaip juos panaudoti, arba sunaikinti, ir jų pavartojimo taktika.

Mažų dalinių taktiniame apmokyje, kai vertinamos aplinkybės ir daromi sprendimai, dalyvauja visi kovotojai, kad kiekvienam atveju, bet kuris kovotojas galėtų vadovauti vienetui, arba veikdamas atskirai, derintų savo veiksmus su viso dalinio, siekiant bendro tikslo. Mažų dalinių taktinis parengimas turi tarpti visose laiko, atmosferos ir vietos sąlygose — miestas, gyvenvietė, viensėdžiai, atviras laukas, dengta vietovė, kalnuota, miškinga ir pan., įvedant įvairiausias aplinkybes, kurios galėtų pasireikšti iš priešo. Tokiems pratiems vadovaujantieji instruktoriai turi turėti patyrimo ir būti vyresniųjų karininkų priežiūroje. Tokių instruktorių - vadų parengimas priklausoma karo mokyklos (stambesnių dalinių vadų paruošimas — karo akademijoms). Prie bendro parengimo prisidėtų bendros ir aukštesnės mokyklos politinėje, socialinėje ir ekonominėje srityse, greta bendrų dėstomų dalykų.

Kaip jau anksčiau minėta, apsiriboti viena institucija, tokio masto kovotojų parengime, būtų nepraktiška, reikia valstybinio masto pastangų, pradedant politikais, intelektualais, mokslininkais ir baigiant fabriko darbininku ir artoju. Viso krašto telktinės pastangos ir supratimas reikalo visiems pasirengti gintis, reikalui išitikus, kad ir be moderniškių technologiskai viršijančių ginklų, apsigynimo dvasia ir geras pasirengimas kautis mažais daliniais visokiose aplinkybėse ir visokiose vietose, užpuolėją gali atbaidyti nuo agresijos (pavyzdys šveicarai).

(Perkelta į virš. 3 psl.)

D Ė L

“AR LIETUVIS BUVO PRIAUGĘS GINTI NEPRIKLAUSOMYBĘ . . .”

“Kario” nr. 6 ir 7 p. Vytautas Abromaitis patiekia ilgesnį straipsnį, pavadintą “Ar lietuvis buvo dvasiniai priaugę ginti Lietuvos nepriklausomybę?”

Straipsnio autorius pradeda savo išvedžiojimus nuo pirmosios 1922 m. Lietuvos konstitucijos, sudarytos demokratiniais pagrindais, per tautos rinktus seimo atstovus. Tikslas buvo patikrinti visiems krašto piliečiams lygybę, laisvę ir gerovę. Vėliau, t.y., 1928 m. buvo paskelbta kita konstitucija, bet ją jau skelbė ne seimas, bet respublikos prezidentas, pritariant ministerių kabinetui. Ir čia jau sakoma, kad vyriausybė nebebuvo demokratiškai išrinkta tautos atstovų, ir kilo, pilna žodžio prasme, “Antano Smetonos” diktatūra su visais jos žiaurumais ir priespauda. Pradėjo uždarinėjimas politinių partijų ir persekiojimas jų narių. Ir toliau, pagal p. Abromaičio išvedžiojimus, užgulė Lietuvą visokios nelaimės, iki valstybės nepriklausomybės žlugimo.

Žinoma, kai atsiranda kokia nors kaltė, tai paprastai yra ieškomas ir . . . kaltininkas. Ir čia, straipsnio autorius, plačiau nepažvelgęs į to meto susidėjusias aplinkybes, pakaltina ir vyriausybę ir kariuomenę, kad bolševikams užpuolus Lietuvą 1940 m. nebuvo ginklu pasipriešinta. Nors, sakoma, kad prieš daug stipresnį priešą nebuvo galimybės karo laimėti, bet būtų buvę parodyta, kad lietuviai nėra kokie apsilaidėliai ir bailiai, ir tokiu būdu ir istorikai ir laisvasis pasaulis būtų teigiamai įvertinęs lietuvių pasiryžimą apginti laisvę. Čia primenama, kad ir 1919-20 m. lietuviai, tik savo pasiryžimu ir drąsa, nugalėjo už save stipresnį priešą ir suteikė tautai nepriklausomybę. O, 1940 m. Lietuvos valstybę ištiko tragedija tik dėl vyriausybės ir kariuomenės neryžtingumo. Kaip pavyzdys nurodoma, kad ir šveicariai išliko nepriklausomi tik dėl to, kad vieningai užpuolikai buvo pasiryžę priešintis. Toliau yra daromi užmetimai, kad lietuviai, gyvendami laisvajame pasaulyje, per mažai rūpinasi iškelti viešumon bolševikų padarytas ir dabar tebedaromas Lietuvai skriaudas.

Baigdamas savo išvedžiojimus, straipsnio autorius daro pasiūlymus, kaip pasiruošti ateičiai, kitaip tariant, kaip lietuviai gyvenantieji užsienyje galėtų prisidėti prie Lietuvos atstatymo. Sakoma, kad Lietuvių Fondas, Lietuvos Enciklopedija ir šiaip lietuviška spauda nėra blogas dalykas. Tačiau, vieno ir svarbiausio būsią pasigesta, tai kad neturėsime atsistatęios Lietuvos kariuomenės karinių studijų.

Pabaigoje p. V. Abromaitis bando aiškintis, kad jis nėra tas paukštis, kuris savo lizdą teršia. Jo rašinio tikslas yra tik įspėti, kad ateityje Lietuvos vaikai nebedarytų tokių klaidų, kokios buvo daromos dabartinė mūsų kartos.

Tikrumoje niekas negalėtų primesti autoriui piktą valią, rašant tikslu pažeminti ir suniekinti lietuvių. Tačiau, yra paukščių su labai silpnu regėjimu, net ir dienos šviesoje. Ir tokie paukščiai, kai beskraidydami paklysta, tai dėl to jie visai nekalti, nes jie jau taip Dievulio sutverti. Na, bet tai jau kitas reikalas. O čia geriau tektų sugrįžti į tuos laikus, kai Lietuva kėlėsi iš griūvėsių, 1919-20 kuomet buvo renkama demokratišku būdu vyriausybė, skelbiamos konstitucijos ir t.t.

Tai būtų nepaprastai sunkių bandymų laikotarpis. Tauta šimtmečius gyvenusi tarpiniame ir priespaudoje, staiga pasikeitus aplinkybėms, apie nepriklausomybę ir demokratiją negalėjo turėti gilesnio supratimo, o, čia, dar atsiradimas daugybės politinių partijų įnešė tik daugiau neaiškumų. Nepaslapstis, kad tuojau po karo, iš Rusijos sugrįžė didesnis, ar mažesnis skaičius politinių veikėjų, apsikrėtusių revoliucinėmis bacilomis. Nežiūrėdami į to meto sunkumus, jie pradėjo savo veiklą nuo “lygybės-brolybės” ir emė aiškinti, kad jeigu jie bus išrinkti į seimą, tai tuojau visiems pasipils visokios žemiškos gerybės. Kiti, vėl, mažiau žadėjo šioje žemėje, bet beveik užtikrino visai neblogą pomirtinį gyvenimą, jei tik už juos bus balsuojama. Prie to dar prisidėjo kitos partijos ir tautinės mažumos, kurios su pažadais irgi nesivaržė. Taigi, seimas buvo išrinktas pagal pasirinktą de-

mokratinę santvarką. Kiek toks seimas, susidedantis iš atstovų su įvairiomis pažiūromis ir esant visai nenusistovėjusiai tvarkai buvo veiksmingas, tai jau kitas klausimas. Stebint iš šono į visus tuos rinkimus gaudavosi įspūdis, kad pirmoje vietoje buvo laikomi ne valstybės reikalai, bet buvo rūpinamasi, kad viena, ar kita partija prieitų prie valdžios. Atrodo, kad tokios politinių partijų pažiūros nepasikeitė iki pat Lietuvos nepriklausomybės žlugimo. Tikrumoje, partijų šešėliai tebeslančioja ir dabar, kai po kojomis nebeturime ir tvirtesnio pagrindo.

Toliau tenka prisiminti, kad 1919-20 m. bolševikai buvo Lietuvos kariuomenės karo lauke nugalėti, bet savo planų užgrobti Lietuvą niekuomet neatsisakė ir taikos metu, pasinaudodami demokratine santvarka, savo nelegalią veiklą buvo išvystę visomis kryptimis. Tik 17 Gruodžio jų veiklą pristabdė. Ir dabar, patys bolševikai aiškina, kad ano meto “buržuazinė” Lietuvos vyriausybė sutrukdė įgyvendinti Lietuvoje “demokratiškiausią” pasaulyje santvarką.

1940 m. Hitleriui uždegus pasaulinį gaisrą, bolševikai vėl stengėsi visokiais būdais išnaudoti susidėjusias aplinkybes. Dėl laisvų-demokratiškų valstybių trumparegiškumo jiems pavyko pavergti eilę nepriklausomų valstybių, jų tarpe ir Lietuvos valstybę. Tačiau, šiandieną kaltinti Lietuvos vyriausybę ir kariuomenę, kad užpuolikai nebuvo ginklu pasipriešinta, nėra rimto pagrindo. Lietuva buvo palikta dviejų plėšikų, Stalino ir Hitlerio, valiai ir jokios partijos, ar demokratijos padėties pakeisti nebegalėjo. Tuo labiau, kad laisvasis pasaulis, kuriuo dar vis pasitikima, nieko nedarė, kad neprileistų okupacijos. Šiandieną gėdytis turėtų dėl buvusios santvarkos, ne mes lietuviai, bet tas laisvasis pasaulis, kuris nesugeba bent kiek susitvarkyti.

Lyginti visas aplinkybes ir kariavimo sąlygas 1919-20 m. su 1940 m. reikia tikrai labai silpno regėjimo. Vienas ir kitas laikotarpiai nieko bendro tarp savęs, nei apsiginklavimo adžvilgiu, nei susidėjusiomis aplinkybėmis, neturėjo. O jeigu kas galvoja, kad reikėjo priešintis ir žūti tik dėl to, kad istorikai būtų teigiamai atsiliepę, tai mes matom ir didelių pasipriešinimų, bet visokie istorikai ir istorijos dėl to sau galvos nekvaršina.

TARYBINIS "PREZIDENTAS" ŠMEIŽIA NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS KARIUOMENĖ

Dabartinis, rusų pastatytas, susovietintos per prievartą Lietuvos "prezidentas" Motiejus Šumauskas paskelbė savo atsiminimus, kaip jis tarnavo ulonu nepriklausomos Lietuvos kariuomenėje (žr. jo str. "Ulonai, ulonai..." žurnale "Pergalė", 1972, nr. 7, p. 130-159). Jis tarnavo ulonų pulke Alytuje 1926-1928 m. kulkosvaidininku, dar buvo komandiruotas į ryšininčių kursus Aukštojoje Panemunėje, prie Kauno ir užsitaravo jauniojo puskarininkio laipsnį.

Tarnybos sąlygos lietuviškoje kariuomenėje piešiamos juodžiausiomis spalvomis. Kareiviai buvę beprasmingai kankinami visokiais muštais. Ypač žiauriai elgėsi su jais vachmistrai ir puskarininkiai, o karininkai juos biaužiausiai išplūsdavę už niekus ir tyčiodavęsi iš jų. Viršininkų plūdimasis kariuomenėje daug kur yra virtęs savotiška "tradicija". Tačiau, kad Lietuvoje karininkai būtų diržiais plakę kareivius, kurie atsilieka per muštrą, tuo tai mes netikime.

Net ir maistas buvęs labai blogas. Šumauskas rašo: "Ulonai kentėdavo ir dėl nuolatinio alkio, nes dienos davinys būdavo labai menkas: 1 kg duonos, 15 g cukraus, 100 g gyslotos jautienos, pietums — samtis barščių ir šaukštas miežinių kruopų košės, vakarienei — vėl samtis sriubos" (p. 139). Toks davinys skamba labai tarybiškai. Mes žinome, kad Lietuvos kareiviai buvo gerai maitinami,

atrodė sveiki ir neišbadėję, turėjo švarias ir šviesias kareivines, ne taip, kaip Šumausko aprašyta. Tik, kai užėjo rusai ir Lietuvos kariuomenėje buvo įvestas bolševikinis maisto davinys, tada kareiviai pradėjo skųstis blogu maitinimu. Moderniškos kareivinės irgi turėjo būti užleistos rusams. Dar turime gyvų liudininkų ir būtų gerai, kad kas spaudoje viešai paskelbtų, koks iš tikrųjų buvo maisto davinys kareiviams ir specialiai ulonams nepr. Lietuvoje. Tikiuosi, kad "Karys" tuos davinius paskelbtų.

Aišku, su bolševikine propaganda kariuomenėje buvo kovojama. Šumauskas buvo žinomas, kaip komunistas (visi jų šeimoje, tik tėvus išskyrus, buvę komunistai), tad nenuostabu jei jis buvo sekamas ir buvo nušalintas nuo darbo pulko raštinėje. Tačiau iš viso to "kariško teroro" Šumauskas temini gavęs tik dvi bausmes: kartą tris paras daboklės už skundą ir kitąkart mėnesį buvo neišleidžiamas į miestą, kur jis giriasi palaikydavęs ryšius su komunistais, platinėdavęs proklamacijas. Net, kai bažnyčioje demonstratyviai nepaklausė atsilaupti ir pulko kapelionui atsakė, kad nesimeldžia ir neima išpažinties, tai jam dėl to nieko neatsitiko. Rašo, kad "...kurį laiką jutau nerimą: maniau, tardys, klausinės. Tačiau, mano nuostabai, jokio triukšmo nebuvo" (p. 148). O kas atsitiktų šiandien su tarybinu kareiviu, kuris

Kiek liečiama "Smetonos diktatūra", tai gal partijų vyresnieji ir jautėsi nukriausti, kad nepateko prie valdžios, bet šiaip jau tai santvarka nebuvo perdaug griežta. Jei mūsų valstybinė santvarka ir nebuvo pati tobiliausia pasaulyje, tai vistiek bolševizmo veržimasis buvo kiek sulaukytas ir tuo pačiu, nepriklausomos Lietuvos laikotarpis buvo prailgintas.

Pagaliau, skaitant įvairias kritikas dėl nesipriešinimo užpuolikai, būtų įdomu išgirsti nuomones, jeigu turėjome priešintis, tai kuomet? 1939 metais Lietuva atgavo Vilnių, kurį, atseit, grąžino bolševikai; ar čia turėjo būti skelbiamas karas? Kaip čia galėtų būti su istorijomis ir istorikais, kaip jie visą tai galėtų aprašyti? Po metų laiko, kai bolševikų gaujos, apsiginklavusios visų rūšių ginklais, stovėjo prie sienos tikslu tuojau įsibrauti į krašto vidų (tikrumoje, bolševikų bazės jau buvo anksčiau užimtos), tai bet koks pasipriešinimas buvo visai pavėluotas. Paskutinysis ministerių posėdis ne-

beturėjo lemiamos reikšmės, kaip jis bebūtų nutaręs.

Jei kalbėti apie pasipriešinimą, tai, kaippo tokiai, jis buvo reikalingas, bet ne paskutinėmis minutėmis, o prieš kokius 20 metų, ir tai reikėjo daryti visu griežtumu. Tuomet gal visos aplinkybės būtų kitaip susiklosčiusios. Kelti klausimą, ar tuomet lietuvis buvo priaugęs ginti Lietuvos nepriklausomybę, nėra mažiausio pagrindo. Lietuvis atliko tai, kas galima buvo atlikti susidėjusiose aplinkybėse.

Dėl ateities studijų, kurios bus reikalingos atsistatančios Lietuvos kariuomenei, kaip p. Abromaitis samprotuoja ypatingai turėtų būti kreipiamas dėmesys į vykstantį Vietnamą karą, kur, esą, aukšta karo technika atsimuša į gležną žmogaus kūną. Tokiu būdu tenka skaitytis, kad ir Lietuvoje pagrindinė jėga busianti žmogus-karys. Ir jei jau taip, tai gal galima šio to iš vedamo Vietnamo karo pasimokyti ir jau pradėti rengtis. Pirmiausia, tektų pagalvo-

LINKSMŲ KALĖDŲ ŠVENČIŲ

ir

LAIMINGŲ NAUJŲJŲ METŲ

visiems

mieliems skaitytojams

ir rėmėjams,

nuoširdžiai linki

KARYS

demonstratyviai atsisakytų dalyvauti marksizmo-leninizmo "pamaldose"? (Arba bažnyčioje atsilauptų? Red.).

Iš karininkų ypač jam daug nemalonių pridavęs vyr. leit. S. Staniškis. Muštavojęs kareivius ir plk. Šalkauskas, įpykęs už tai, kad naktį kareivinėse buvę primėtyta komunistinių atsišaukimų. Tačiau, Šumauskas rado nors vieną šviesesnę asmenybę ir karininkų tarpe, tai vyr. leit. J. Lučkauską.

Iš viso, atrodo, kad tas straipsnis buvo parašytas norint paguosti lietuvius kareivius, paimtus į sovietų armiją. Girdi, žiūrėkite, kaip sunku buvo tarnauti buržuazinėje kariuomenėje, tad nesiskųskite savo kareiviškais vargais. (X)

ti apie sudarymą jaunimo (gali būti ir daugiau, ar mažiau apžėlę) būrelių, kurie, karui prasidėjus, tuojau turėtų vykti į Maskvą, nes jeigu prasidės karas, tai tik su Rusija. Ten nuvykus tuojau išvystyti didžiausią propagandą, viešai pradėti deginti bolševikines vėliavas, universitetuose pasistengti truputį paplauti studentams smegenis, kur tik galima viešose vietose sprogdinti bombas, šmeižti ir žeminti karius, aiškinant, kad karas visai nereikalingas daiktas. Sueiti į pažintis su komunistinės vyriausybės nariais ir bent pusę politbiuro narių įtikinti, kad jie viešai pasmerktų karą ir t.t. Pagaliau, kad ginklus vartotų tik apsigynimui, bet ne puolimui. Ir tuomet nebebūtų abejonės, kad karo technika subyrėtų į gležną žmogaus kūną. O čia, ir istorikai su savo istorijomis visą tai teigiamai įvertintų ir niekas nebedrįstų pasakyti, kad lietuvis nebuvo priaugęs ginti savo nepriklausomybę, dėl ko mes šiandieną vis abejojame.

Saltiesis

**LVS "RAMOVĖ"
CENTRO VALDYBOS
BENDRARAŠTIS NR. 106**

Čikaga, 1972 m. lapkričio mėn. 6 d.

Liečia:

1. Lietuvos Karinių Pajėgų Atkūrimo — Lapkričio 23 Dienos minėjimą
2. Lietuvos Laisvės Kovų Istorijos I-ji tomą pasitinkant
3. Lietuvos Laisvės Kovų Muzėjų
4. p. M. Gudelio ir A. Mirono leidžiamas knygas
5. Lietuvos Dipl. šefo S. Lozoraičio ir p. Pečiulionytės padėkos raštas
6. Sąjungos Kontrolės Komisijos 1972.V.3 akto ištraukas
7. C. V-bos Pirmininko padėką
8. Karo invalidų šalpos reikalus

1. Lapkričio 23-sios metinė šventė

Kaip kiekvienais metais, taip ir šiais, minime Lapkričio 23-ją dieną, Lietuvos Kariuomenės Atkūrimo metinę sukaktį. CV-ba ragina visus Sąjungos Skyrius, kiek galima iškilmingiau ir įspūdingiau šią, taip mums reikšmingą ir giliai prasmingą, metinę sukaktį atžymėti, rengiant viešą, su oficialia ir menine dalimi, paminėjimą. Nesant sąlygų platesnio masto minėjimą surengti, Lapkričio 23-ją raginame paminėti specialiai tam skirtam Skyriaus narių susirinkime.

Lietuvos Kariuomenės Atkūrimo metinės sukakties — Lapkričio 23-sios dienos proga LVS "Ramovė" Centro Valdyba sveikina visus ramovėnus, plačiame pasaulyje išblaškytus Lietuvos karius, savanorius - kūrėjus ir seses bei brolius Lietuvos laisvės kovotojus pavergtoje Tėvynėje.

Lapkričio 23-sios dienos dvasia teptiprina visus tikėti artėjančiam Laisvos ir Nepriklausomos Lietuvos prisikėlimui.

2. Lietuvos Laisvės Kovų Istorijos I-sis tomas

Malonu painformuoti, kad, taip senai laukiamas, Lietuvos Laisvės Kovų Istorijos I-sis tomas jau atspausdintas ir artimiausiu laiku pasieks skaitytojus. Atsižvelgiant į labai vertingą šios knygos paskirtį, CV-ba ragina visus Sąjungos narius LLK Istorijos I-ji tomą įsigyti.

Šią vasarą CV-bos pirmininkui lankantis Europoje buvo susitiktas su LLK Istorijos II-jo tomo autoriumi

prof. Rukša, kuris pasižadėjo iki 1973 m. rudens šios knygos medžiagą paruošti spaudai. Tikimasi Lietuvos Laisvės Kovų Istorijos II-ji tomą 1973 metų pabaigoje išleisti.

3. Lietuvos Laisvės Kovų Muzėjus

Prieš keliolika metų CV-bos pastangomis Čikagoje buvo įsteigtas Lietuvos Laisvės Kovų Muzėjus, kuris, nesant jam tinkamų patalpų, nors ir dedant daug pastangų, negalėjo tinkamai reprezentuoti savo paskirtį.

Šiandien yra malonu Sąjungos narius painformuoti, kad Tėvams Jėzuitams praplėtus Jaunimo Centro patalpas Čikagoje, yra gautas specialus erdvus kambarys Lietuvos Laisvės Kovų Muzėjui, kur tikimasi jį tinkamai įrengti. Tam reikalui, prie Centro Valdybos, iš CV-bos, Liet. Kūrėjų - Savanorių ir Čikagos Skyriaus atstovų yra sudaryta speciali Komisija, ruošiami LLK Muzėjaus nuostatai, planuojama muzėjaus tinkama prezentacija, artimiausiu laiku bus tvarkomi turimi eksponatai ir kt. Lietuvos Laisvės Kovų Muzėjaus tinkamas sutvarkymas pareikalas daug darbo, pastangų ir finansinių lėšų, kas bus įmanoma atlikti tik visų ramovėnų ir Sąjungos Skyrių bendra talka ir parama.

Ryšium su tuo, pirmiausiai, CV-ba kreipiasi į visus Sąjungos narius, prašydama ateiti talkon muzėjaus eksponatų sutelkimui, kurių tikrai, gerai perkračius atsivežtus iš Tėvynės bagažus, kiekvienas galėsime rasti. Kalbama apie karinio turinio knygas, žurnalus, Lietuvos kariuomenės uniformas, uniforminius ir garbės ženklus ir t. t. Vėliau bus kreipiamasi ir į Skyrius finansinės paramos reikalu.

Tad tikintis Lietuvos Laisvės Kovų Muzėjaus reikalams susilaukti talkos bei visokeriopos paramos, iš anksto dėkojama.

LLK Muzėjui tvarkyti Komisijos adresas: K. Dabulevičius, 6541 So. Campbell Ave., Chicago, Ill. 60629.

4. M. Gudelio ir A. Mirono leidžiamos knygos

Mjr. M. Gudelis yra paruošęs medžiagą knygai "Bolševikų Valdžios atsiradimas Lietuvoje 1918 - 1919 metais, jų pažiūrų dokumentų šviesoje". CV-ba yra susitarusi su šios knygos autorium kalbamą knygą išleisti.

Knygai platų, labai palankiai įvertinantį įvadą yra parašęs a. a. prof. dr. Zenonas Ivinskis. Pati knyga romano formato, 160 psl. Ji yra spaus-

dinama Londone, Nidos klubo spaus-tuvėje. Kaina Amerikoje, kietais viršeliais, 3 dol., minkštais viršeliais 2.50 dol.

Knygos oficialus leidėjas Lietuvių Veteranų Sąjunga "Ramovė". Knygos spausdinimo išlaidos dalinamos pusiau su autorium. Spausdinama 800 egz., kurių 400 gauna CV-ba.

Šią naudingą knygą turėtų įsigyti kiekvienas karys, mokslininkas bei visuomenininkas. Tautinėje bei politinėje veikloje ji bus labai svarbus dokumentas. CV-ba kviečia visus ramovėnus šią knygą įsigyti. Skyrių valdybos raginamos sudaryti knygą norinčių įsigyti sąrašus ir juos kartu su pinigais atsiųsti iki 1973 m. sausio mėn. 15 d. adresu: J. Švedas, 1516 So. 49th Ave., Cicero, Ill. 60650.

Los Angeles Skyriaus narys, ramovėnas Andrius Mironas, parašė romaną iš Lietuvos partizanų gyvenimo, kurį numato išleisti atskira knyga Los Angeles LVS "Ramovė" skyrius. Norintieji šią knygą iš anksto užsisakyti, gali tai atlikti pasiuntę 5.00 dol. piniginių perlaidą ar čekį autoriaus adresu: Andr. Mironas, 4422 Oakwood Ave., Los Angeles, California 90004.

5. Liet. Dipl. Šefo S. Lozoraičio ir p. J. Pečiulionytės raštai

Paskutiniojo LVS "Ramovė" Skyrių atstovų suvažiavimo metu, Liet. Dipl. Šefas S. Lozoraitis ir gen. Pečiulionis buvo pripažinti LVS "Ramovės" Garbės nariais. Šia proga jiems buvo paruošti specialūs adresai ir pasiūti Sąjungos vardu. Ryšium su tuo yra gauti raštai, kurių turinys skelbiamas ramovėnų žiniui.

Didž. Geb. p. Pirmininke

"Tamstai, Lietuvių Veteranų Sąjungos "Ramovė" Centro Valdybai ir Skyrių atstovams širdingai dėkoju už išrinkimą manęs "Ramovės" Garbės nariu.

Man, diplomatinio darbo veteranui, retas kuris palankumo mano atžvilgiu ženklas suteikė tiek dėkingo pasitenkinimo, kaip šis "Ramovės" nutarimas. Aš jį ypatingai branginu, nes "Ramovė" garbingai atstovauja Lietuvos kariams, kurie savo sugebėjimais, pasišventimu, patriotizmu didžiai nusipelnė mūsų valstybei bei tautai ir karinėje srityje ir visuomenės gyvenime.

Šia proga nuoširdžiai linkiu Tamstai, Didžiai Gerbiamas Generole ir Mielas Kolega, ir "Ramovėi" tolesnės sėkmės tiek Sąjungos reikaluose,

ties mūsų bendrame darbe Lietuvos nepriklausomybės atstatymo bylai remti ir reiškiu pagarbą.

Tamtos

Stasys Lozoraitis

Lietuvos Diplomatinijos Šešas
Roma, 1972.IX.15

Didž. Gerb. Profesoriau

“Tamstai ir Lietuvių Veteranų Sąjungos Valdybai bei atstovams dėkoju už pomirtinį mano tėvo pagerbimą, išrenkant “Ramovės” Garbės nariu. Ačiū už praklinias mintis, paruošiam menininkui už lietuvišką kruopštų darbą ir Tamstai už pastangas, šį raštą atvežant Šveicarijon.

Jonė Pečiulionytė

Zuerich, 1972.X.21

6. LVS “Ramovė” Kontrolės Komisijos Akto ištraukos

Vykdamas S-gos Statuto 81-ąjį str. Sąjungos Kontrolės Komisija, sudėtyje pirm. Bronius Ambraziejus, narių Kosto Juškaičio ir kviestinio iš Čikagos Skyriaus Revizijos Komisijos nario Juozo Bagdžiaus, 1972.V.5 patikrino Centro Valdybos piniginę at-

skaitomybę, išlaidų tikslumą ir turtą už laikotarpį nuo 1970.V.5, t. y. nuo paskutinės Kontrolės Komisijos tikrinimo datos iki 1972.I.1, ir rado kasoje:

Viso pajamų	4560.86 dol.
Viso išlaidų	2380.76 dol.
Lieka sausio mėn. 1 d.	2180.10 dol.

Lietuvių Veteranų Sąjungos “Ramovė” Centro Valdyba išlaidas daro tikslingai.

Piniginė apyskaita vedama tvarkingai. Visom pajamoms ir išlaidoms yra pateisinamieji dokumentai.

Esančiam išdininko žinioje turtui atskaitomybė galutinai patikrinta, sutvarkyta ir užvesta Turto Knyga.

Lietuvos Laisvės Kovų Muzėjaus knyga ir turtas nepatikrinta, nes kol. Šeštakauskas sutinka leisti patikrinti, tik perdavimo naujam muzėjaus tvarkytojui atveju.

Pasirašo:

Br. Ambraziejus
Kont. Kom. Pirmininkas

K. Juškaitis
J. Bagdžius
Kont. Kom. Nariai

7. Karo Invalidų Šalpos reikalai

Laisvės Kovų Invalidų šalpos komitetui susilikvidavus, ateityje Karo Invalidų šalpos reikalus tvarkys pati LVS “Ramovės” Centro Valdyba.

Ryšium su tuo Sąjungos Skyrių Valdybos įpareigojamos visas auksas, surinktas Lietuvos Karo Invalidams šelpti, persiųsti LVS “Ramovė” Centro Valdybai.

Šelpiamų Karo Invalidų beliko tik 10 asmenų. Prašoma visų, pagal išgales, aukoti ir jų pagelbą finansiniai remti.

8. CV-bos pirmininko padėka

Visiems LVS “Ramovė” Skyriams ir skyrių Valdyboms sveikinusiems CV-bos pirmininką jo 85-rių metų amžiaus sukakties proga, už sveikinamuosius raštus, telegramas, dovanas ir išreikštus linkėjimus, reiškiamas nuoširdžiausia padėka.

(pas.) S. Dirmantas
CV-bos Pirmininkas

(pas. Ed. Vengianskas
Sekretorius

MIRĖ

ARTILERIJOS BRIG. GEN. VINCAS ŽILYS

Iš Lietuvos mane pasiekusiomis žiniomis, š. m. spalio pirmoje pusėje, Kaune, mirė paskutinysis Lietuvos Respublikos Artilerijos Viršininkas, brg. generolas Vincas Žylis. Palaidotas Petrašiūnų kapuose.

Su velioniu mane rišo artima, bei ilgametė pažintis, bei apie 11 metų trukusį tarnybą Lietuvos artilerijoje. Kiek ilgesnį laiką kartu teko tarnauti 2-me artilerijos pulke, anuomet stovėjusiam Kėdainiuose.

Po daugelio metų gerai dar prisimenu, ar tai tarnaunant artilerijoje, ar vėliau — Kr. Aps. ministerijoje, visada maloniai besišypsantį, bet kur sutiktą, Vincą. Tai buvo tikrai malonus vyras ir karininkas. Buvo demokratinių pažiūrų ir su kareiviais labai žmoniškas, net tėviškas.

Velionis buvo gabus, darbštus, ypač stipraus būdo, gana griežtas, labai atsidavęs tarnybai, bet šiaip gyvenime — labai draugiškas.

Laisvalaikiu jis mėgo skaityti bei studijuoti karinę mokslinę literatūrą. Velionis buvo vienas iš trijų I Karo

mokyklos laidą baigusiu, karuninku, pasiekusių brigados generolo laipsnį.

Žylis gimė 1898 m., Surviliškio valsč., Kėdainių aps., nedidelio ūkininko šeimoje.

Mokėsi Panevėžio gimnazijoje. 1915 m., per I Pas. karą, už sukilimo kurstymą prieš vokiečių okupacinę valdžią ir dalyvavimą jame, buvo nuteistas 4 metus kalėti. Paleistas iš kalėjimo, tęsė mōi slą Panevėžio gimnazijoje.

1919 m. pradžioje stėjo savanoriu į Lietuvos kariuomenę. Dalyvavo kovose dėl Lietuvos nepriklausomybės ir buvo apdovanotas Vyčio Kryžiumi. Baigęs Karo mokyklos I laidą, jis visą laiką tarnavo artilerijoje. Kovoms pasibaigus, baigė Aukšt. Karininkų Kursų Artilerijos skyrių, berods, I laidą. Vėliau baigė Karo Akademiją Belgijoje, įgydamas gen. štabo karininko specialybę.

1934 m. jis buvo paskirtas Artilerijos inspektoriumi (vėliau pavadintu Artilerijos viršininku) ir dėstė karininkų kursuose.

Jam tenka priskirti didžiausius nuopelnus už tai, kad laikotarpyje, kai jis buvo Artilerijos inspektoriumi

(viršininku), Kr. Apsaugos m-ja išspausdino eilę visokių artilerijos statutų. Žymiai daugiau, kaip per visus 15 metų iki jo.

1941 m. per pirmąją okupaciją, jis buvo išsiųstas, neva, į kursus į Maskvą pasitobūlinti. Tačiau, buvo kitaip. Jis pateko į koncentracijos stovyklą Vorkutoje. Būdamas ypač stiprios sveikatos, jis ištverė. N. Chruščiovui paleidus daugumą kalinių iš konc. stovyklų, ir jis buvo paleistas. Apie 1955 m. jis grįžo Lietuvon.

Cia buvo teismo rehabilituotas, kaip neteisingai represuotas. Jam buvo grąžintos teisės, generolo laipsnis ir paskirta pensija. Kaune, pensininku jis išgyveno apie 17 metų. Mirė vėžio liga.

Velionio laidotuvėse dalyvavo eilė buvusių karininkų, bei draugų. Buvo pasakytos atsiveikinimo kalbos. Palaidotas buvo iškilmingai, katalikų apeigomis, dalyvaujant kunigui, vienuoliui giedojančiam, o vyrų choras — giesmes.

Buvę Lietuvos kariuomenės artileristai, išbarstyti po visą pasaulį, kartu su šeima Lietuvoje ir giminėmis Australijoje liūdime jo netekę.

V. Šliogeris

Adresas, įteiktas gen. S. Dirmantui 85 metų amžiaus sukakties proga.

Gen. Prof. Inž. STASIUS DIRMANTUI 85 METAI

LVS Ramovės V-bos pirmininkas, gen. prof. inž. Stasys Dirmantas, savo 85 metų gyvenimo sukaktį atšventė 1972.11.3 d. Tam tikslui buvo sudarytas organizacijų minėjimo komitetas. Minėjimas įvyko Lietuvių Tautiniuose Namuose, Čikagoje. Kai salė buvo pripildyta Jubilato gerbėjų, minėjimo komiteto pirm. K. Dabulevičius atidarė minėjimą ir pasakė sekančią kalbą:

“Didžiai Gerb. Jubiliate, Gerb. Ponia General. Konsule, Exc. Vyskupe, malonus Tėvų Jėzuitų Provinciole, Sukaktuvininko šeimos nariai — dukra ir žente, mielos viešnios ir svečiai.

Šiandien jaučiuosi privilegijuotas, turėdamas progą prisidėti prie šio prasmingo paminėjimo. Išgyventi iki 85 metų šiais laikais gal ir ne taip jau retas atsitikimas. Bet sulaukus tokio amžiaus irdirbti taip, kaip Sukaktuvininkas, yra jau labai ir labai retas reiškinys. Tad norėtųsi: nors

ir labai trumpai, pasekti Suk. „tuvininko nueitą kelią ir prisiminti jo atliktus reikšmingus darbus.

Gerb. Sukaktuvininkas gimė 1887 m. lapkričio 2 d., Raseiniuose. Mokėsi Skaudvilėje, Šilalėje ir Varšuvoje. Realią mokyklą baigė 1908 m., Vilniuje. Atlikęs karinę tarnybą ir įsigijęs karininko laipsnį 1909 m., išvyko į Maskvą tęsti mokslą toliau. 1914 m. baigė Geodezijos Institutą geodezijos inžinieriaus diplomu. Tais pačiais metais pradėjo lektoriuoti Rygos technikumė, vėliau instrukt. Tomsko Technologijos Instituto studentus kalnų geodezijoje.

I- Pasauliniam karui prasidėjus mobilizuojamas ir artilerijos karininku dalyvauja mūšiuose prie Tannenbergo ir Mozūrų ežerų. Sumuštai rusų kariuomenei bėgant iš Rytprūsių, Sukaktuvininkas patyrė visus karo baisumus, kančias ir chaosą. 1915 m. poziciniam karui prasidėjus,

teko dirbti vadovu įvairiose vietose, prie pozicijų įrengimų.

Kilus Rusijoje revoliucijai ir bolševizmui įsigalėjus, 1917 m. pabaigoje atspalaiduoja iš rusų suirusios armijos ir 1918 m. grįžta Lietuvon. Dėl aukštų kvalifikacijų ir didelio patyrimo, prasideda valdybos tarp atskirų žinybų dėl jo asmens. Laimai karo žinyba. Padirbėjęs kurį laiką Ž. U. ir Valst. Turtų ministerijos įgaliotiniu ir miškų urėdu Ukmergės ir Vilniaus rajone, 1919 m. vasario 7 d. pradeda tarnybą Karo Mokykloje vyresn. artilerijos lektoriumi, kpt. laipsnio. Toliau ėjo pareigas: Aukšt. Karo Technikos Kursų, Karo Mokslo Valdybos, Karo Technikos Valsybos, Karo Technikos Skyriaus viršininko ir Vytauto Didžiojo Karininkų kursų viršininko. Iš eilės avansuodamas į aukštesnį laipsnį, pakeliamas į pulkininkus ir 1933 m. išėjo į atsargą.

1935 m. Prezidento Aktu vėl primamas karo tarnybon ir paskiriamas Krašto Apsaugos ministru. 1937 m. pakeliamas į brig. generolo laipsnį, o 1938 m. atsistatydino iš Krašto

Gen. Prof. Inž. Stasio Dirmanto 85 metų amžiaus sukakties minėjimo garbės prezidiumas: iš k.: Tėvų Jėzuitų provinciolas kun. Kjauskas, Lietuvos Gen. konsulė J. Daužvardienė, Jubiliatas Gen. Prof. Inž. St. Dirmantas, Eksc. Vyskupas V. Brizgys, Aldona Šimaitienė, Vladas Šimaitis. Visos nuotraukos P. Maletos.

Apsaugos ministro pareigų ir išėjo į atsargą.

Būdamas karo tarnyboje, be savo tiesioginių pareigų, lektoriavo Karo Mokykloje, Aukštuose Karo Technikos, Vytauto Didžiojo karininkų ir kituose kursuose, dėstydamas artileriją, topografiją, topometriją ir geodeziją.

Apdovanotas: DLK Gedimino 2-jo laipsnio ord., Vytauto Didžiojo 3-čio laipsnio ord., Prancūzijos Resp. Garbės Legiono 2-jo laipsn., Latvijos 3-jų žvaigždžių 1 laipsnio ordinu, Ukrainiečių Petliūros Karo Kryžiumi, kaip kovotojas už pavergtų tautų išlaisvinimą (vienintelis asmuo iš ne ukrainiečių tarpo).

Pasitraukęs iš karo tarnybos, vėl grįžta prie savo pamėgto darbo — profesūros.

Nepriklausomybės laikais parašė visą eilę mokslinio turinio knygų bei vadovėlių ir nemažą skaičių specialių straipsnių.

Artėjant antrai rusų okupacijai, pasitraukė Vokietijon. Bet ir čia Su-

Gen. Prof. Inž. Stasio Dirmanto 85 metų gimimo sukakties minėjimo Komitetas ir Jubiliatas. Iš kairės: V. Peseckas, Jonas Svedas, Karolis Dabulevičius, Alicija Rugytė, Gen. Prof. Inž. Stasys Dirmantas, Morta Babickienė, Karolis Milkovaitis, Jonas Gaizutis.

Iš kairės: Minėjimo Komiteto pirmininkas Karolis Dabulevičius, LVS Ramovės C. V-bos Vicepirm. Jonas Gaižutis, Jubilias Gen. Prof. Inž. Stasys Dirmantas, Vyskupas V. Brizgys.

kaktuvininkas nesėdėjo sudėjęs rankas. Gyvendamas sunkiose lagerio gyvenimo sąlygose, dirbo prie VLIKo Vykdomosios Tarnybos, Finansų Tarnyboj ir Planavimo Komisijoje. Lektoravo Technikos mokykloje ir buvo Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Reutlingene skyriaus pirmininku, o tremtyje, įsteigus Lietuvių Profesorių Dr-ją Nuertingene, buvo jos pirmininku.

1950 m. atvykęs į JAV, apsigyveno Čikagoje ir čia tuojau įsijungė į lietuvių išėivių organizacinę bei kultūrinį gyvenimą. Yra pirmininkas bei aktyvus veikėjas Lietuvių Profesorių Draugijoje, ilgametis pirmininkas bei aktyvus narys Lietuvių Istorikų Draugijos, Liet. Inž. Sąjungoj, Vilniaus Krašto Lietuvių S-gos narys, bendruomenininkas bei Balfo rėmėjas. Neatsižvelgiant į gana sunkių metų skaičiaus našta, yra aktyvus spaudos dalyvis, knygų autorius bei stiprus jų išleidimo rėmėjas.

Man jau 12 metų tenka darbuotis LVS Ramovės Centro Valdyboje, kurios aktyviu nariu gerb. Sukaktuvininkas yra nuo S-gos įsteigimo, o pirmininku nuo 1959.5.3 d. Mielas Sukaktuvininkas į savo darbą įdeda ne tik daug sielos ir proto, bet savo darbštumu ir taktu yra tas sektinas pavyzdys, kaip reikia dirbti ir aukotis siekiant aukštesnių tikslų. Savo

gi bendradarbiams yra neišsenkančių žinių šaltiniu, kuriuo kiekvienas jo talkininkas gali, esant reikalui, pasinaudoti. Už nuopelnus lietuvių tautai ir Karių Veteranų Sąjungai jubilias yra išrinktas jos Garbės nariu.

Prof. St. Dirmanto iniciatyva yra sudarytas kariniai - kultūrinių organizacijų Koordinacinis Komitetas, į kurį įeina: Kūrėjų - Savanorių C. V-bos, LVS Ramovės C. V-bos, L.Š.S.T. Centro V-bos ir L.D.K.B. Karių Šeimų Moterų Centro Skyriaus pirmininkai. Minėto Komiteto pirmininkas yra išrinktas gerb. sukaktuvininkas.

Yra įsisteigęs ir Pabaltijo karinių organizacijų: estų, latvių ir lietuvių komitetas, kurio nariu yra gen. prof. inž. St. Dirmantas.

Cia tik trumpai, paviršutiniškai ir nepilnai paliečiau gerb. Sukaktuvininko nueitą ilgą kelią ir jo atliktus darbus. Norint išsamiau tą atlikti, tektų ilgai kalbėti. Tikime, kad tą uždavinį atliks mūsų kruopštaus istoriko plunksna. Šiuo ir baigių gerb. Sukaktuvininko pristatymą", baigė plk. K. Dabulevičius.

Jubiliatą žodžiu sveikino: Gen. Kons. J. Daužvardienė, Exc. Vysk. V. Brizgys, Dr. Meškauskas — Liet. Universiteto Medicinos Fakulteto vardu; Plk. J. Švedas — Kū-

rėjų - Savanorių; Dr. prof. Jakštas, svečias iš Clevelando, Istorijos Draugijos vardu; M. Babickienė — L.D. K. Birutės Dr-jos, Inž. Arch. A. Kerelis — Inž. Arch. S-gos Čikagos skyriaus, K. Milkovaitis — Š. S. T. C. V-bos.

Telegramomis ir laiškais sveikino: Lietuvos Diplomacijos Šefas St. Lozoraitis, Lietuvos Atstovas min. Kajeckas ir daugelis kitų organizacijų, ramovėnų skyrių ir tiek daug pavienių asmenų, kad visų jų čia neįmanoma išvardyti.

Šia proga Jubiliatui buvo įteiktas atatininkamas adresas, kurį perskaitė LVS Ramovės C. V-bos vicepirmininkas Jonas Gaižutis.

Gražiai ir prasmingai į visus sveikinimus atsakė gerb. Jubilias, kartu įteikdamas \$500.00 auką Lietuvos Laisvės Kovų Muzėjui.

Meninę dalį atliko dramos aktorius L. Barauskas.

Pasibaigus oficialiai daliai, Tėvų Jėzuitų provinciolas kun. Kijauskas palaimino vaišes, o tada ir prasidėjo įspūdžių dalinimasis tarp minėjimo dalyvių. Kelios valandos prabėgo labai greit ir maloniai.

Baigiant, mielam Sukaktuvininkui linkime geros sveikatos ir ilgiausių metų!

Jonas Gaižutis

KAIP GYVUOJA CONNECTICUTO RAMOVĖNAI?

Tankiausiai nusėtas "Ramovės" skyriais yra Atlanto vandenyno pakraštys. Apart didmiesčių skyrių, kaip Bostono, New Yorko, Philadelphijos, Baltimorės, netoli New Yorko prisiglaudęs dar gerai žinomas, nors jau į didmiesčius nepredentuojąs New Jersey skyrius. Pusiaukelyje tarp Bostono ir New Yorko, mažoje, maždaug Lietuvos dydžio Connecticuto valstijoje, randasi net du "Ramovės" skyriai. Vienas iš jų yra valstijos sostinėje Hartforde. Ne kiek daugiau, kaip už pusvalandžio kelio automobiliu, daug senųjų lietuvių emigrantų prisiglaudęs, gerai žinomas misingio ir vario fabrikais, Waterburio miestas yra centras kito "Ramovės" skyriaus. Nepatekus į "Kario" puslapius, ko gero ne daug kas ir žinotų apie mūsų egzistenciją.

Prieš keletą metų kilo mintis mėginti Bostono, Hartfordo ir Waterburio skyriams artimiau bendradarbiauti. Pradžią turėjome gražią, bet

paaiškėjo, kad Bostono skyrius yra šiek tiek per toli nuo mūsų ir dažnesni susitikimai sunkiau įmanomi. Pasėta mintis rado atgarsį ir jau šiais metais, bent Hartfordo ir Waterburio skyriai, tikrai veikė bendradarbiavimo dvasioje.

Liepos mėn. 16 d. turėjome abiejų skyrių bendras šaudymo rungtynes. Organizavo Hartfordo skyrius. Tikrai buvo malonu prisiminti senus laikus. Laimėtojams buvo skiriamos dovanos. Išvyka buvo šeimyninio pobūdžio. Daugumas narių dalyvavo su žmonomis. Po įdomių šaudymo rungtynių, atvira ore pasivažišime gardžiais užkandžiais.

Vasaros užbaigai, hartfordiečiai skaitlingai dalyvavo Waterburio skyriaus gegužinėje. Sudaromos naujos pažintys, pagiliamos senos ir mezgiami planai ateičiai.

Spalio mėn. 15 d. buvo suorganizuota bendra ekskursija į Amerikos garsiąją Karo Mokyklą West Point. Kadangi ekskursija buvo sekmadienį, turėjome pasitenkinti tik koplyčios ir muzėjaus apžiūrėjimu. Paradai vyksta tik darbo dienomis. Žinoma, kelių

valandų laikas per trumpas, kad būtų galima smulkiai viską apžiūrėti, bet visvien liko vaizduotėje apypilnis vaizdas iš Amerikos kovų istorijos.

Neprailgo ir kelios autobuse praleistos valandos. Vietovaizdžiai labai gražūs. Didesnę laiko dalį skambėjo autobuse lietuviška daina.

Kariuomenės atkūrimo minėjimai šiais metais skyriuose taip organizuojami, kad vieni pas kitus galėtų dalyvauti iškilmėse.

Nors jau beveik visi skyrių nariai amžiumi yra, tikrai, ne jauni, nekaltant jau apie kūrėjus - savanorius, vistiek dar ir jaunatviškos dvasios netrūksta. Tikimės dar ilgai už lietuviškas idejas kovoti.

K. U.

Hartfordo ir Waterburio ramovėnai ekskursijos metu prie West Pointo koplyčios 1972 m. spalio mėn. 15 d.

Hartfordo ir Waterburio ramovėnai šaudykloje. Iš k.: A. Kuprys, tolumoje P. Simanauškas, A. Mockus, P. Stankus, K. Tijūnėlis, A. Maslauskas, I. Jankauskas, A. Malakauskas, J. Janušauskas ir kt. Prie stalo vieno ramovėno anūkas. Nuotr. A. Jaro.

SAVANORIŲ PAGERBIMAS IR KONCERTAS BRUKLINE

Lietuvos Kariuomenės Atkūrimo iškilmingas Minėjimas Bruklina įvyko lapkričio 18 d., 7 v. v. Apreiškimo parapijos salėje.

Minėjimą atidarė LVS Ramovės New Yorko sk. pirm. V. Šventoraitis trumpu įvadu. Jis aptarė karinių aukų laisvei atkovoti paminėjimo ir jų pagerbimo prasmę.

New Yorko šaulių pirm. A. Reventas tarė prasmingą, Lapkričio 23 D. šventės žodį. Trumpoje apžvalgoje jis paminėjo Lietuvos okupacijas ir lietuvių karių žygius. Jis pabrėžė, jog esame visiškai pajėgūs tęsti laisvės kovą tremtyje. Tam tikslui turime tik dar daugiau susiorganizuoti, susivienyti ir nesigailėti materialinių ir dvasinių pastangų.

Išsauktiems prie scenos savanoriams buvo prisegti istoriniai 1919-

1920 m. Amerikos Lietuvių Fondo ženkliai ir kaspinėliai. Jie buvo pristatyti kaip aktyvūs kovų dalyviai dėl Lietuvos nepriklausomybės ir šiltai publikos plojimais pasitikti.

Savanorių vardu padėkos žodį, už dėmesį ir pagarbą, tarė mjr. L. Virbickas.

Meninė dalis buvo išpildyta solistės Ginos Čapkauskienės, kuri trimis išėjimais padainavo liaudies, lietuvių kompozitorių kūrinius ir operų arijas. Pianu ją palydėjo muz. A. Prižgintas.

Dainininkė užbūrė savo žaviu ir nepaprastu balsu minėjimo dalyvius. Sužavėta publika šaukė ją pakartojimams ir iš širdies plojo.

Programai vadovavo kult. reik. vad. J. Liaukus.

Pasibaigus gražiam koncertui, V. Šventoraitis padėkojo programo dalyviams ir svečiams už dalyvavimą ir prisidėjimą prie Lietuvos Kariuo-

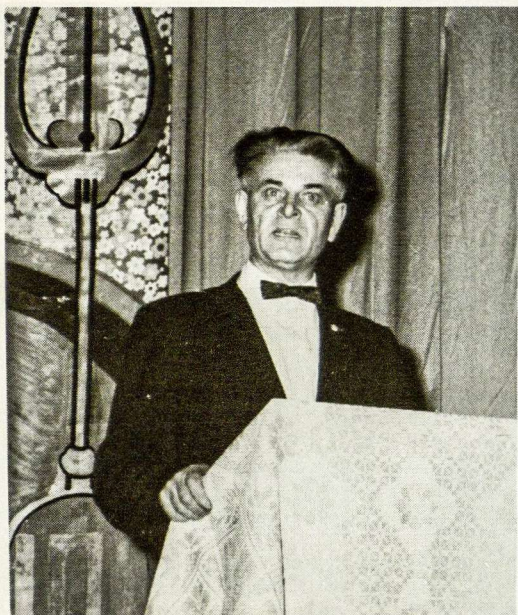
menės Atkūrimo paminėjimo. Baigdamas paragino visus sustoti prie KARIO stalo, kur galės pratęsti prenumeratą ir įsigyti KARIO leidinių.

Užkandžių stalai ir baras patraukė visus atsigailinti, o gyvas orkestras — pasišokti.

Nuotaikingame minėjime dalyvavo daugiau kaip šimtinė žmonių.

D.

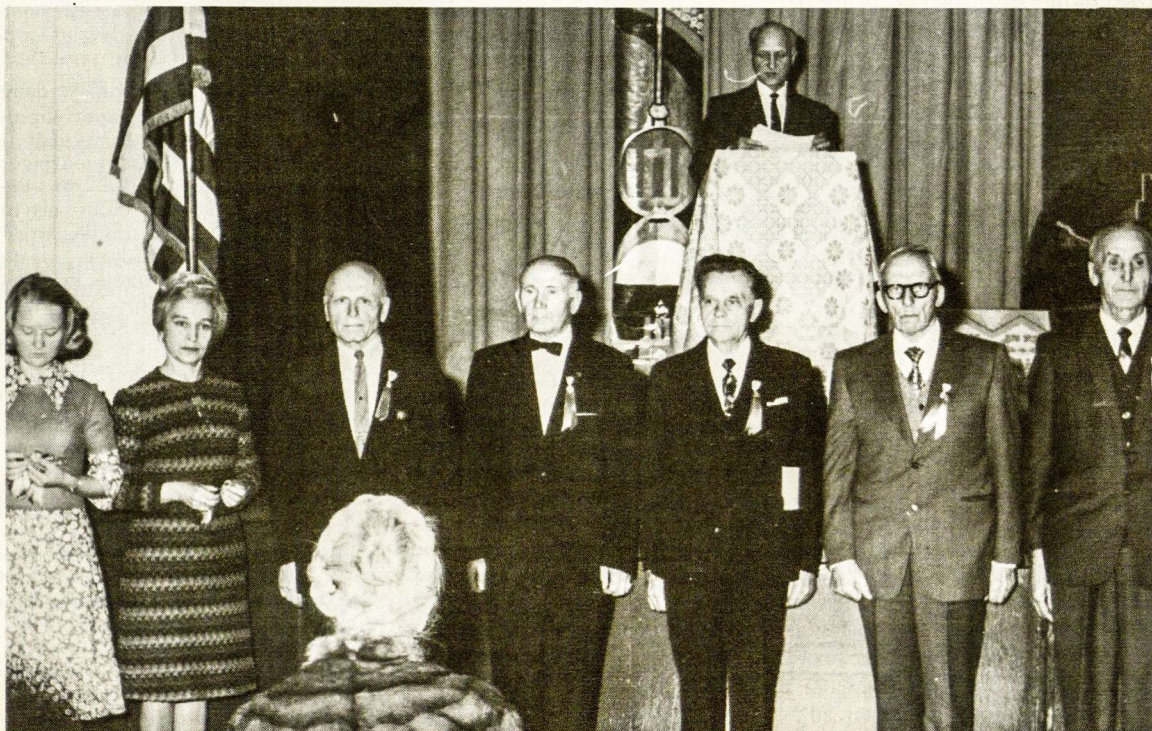

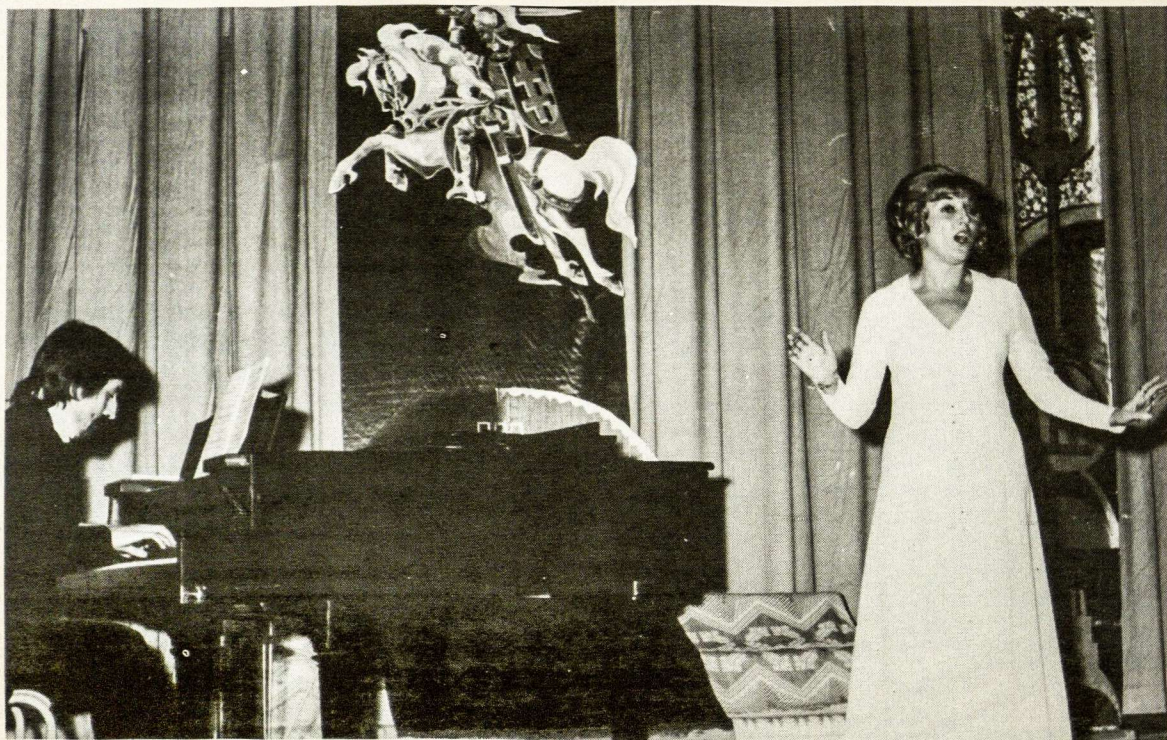
LVS Ramovės New Yorke sk. pirm. Vytautas Šventoraitis atidaro minėjimą.

Antanas Reventas, pagrindinis minėjimo kalbėtojas.

Pagerbiami Lietuvos Neprikl. kovų dalyviai — savanoriai. Iš deš. J. Zaruskas, L. Virbickas, J. Šlepetyš, J. Kiaunė, J. Jankus. Kairėje S. Liaukutė ir M. Klivečkienė, kurios prisegė savanoriams ženkliukus. Gilumoje J. Liaukus, pravedęs programą. L. Tamošaičio nuotr.

Dail. J. Juodžio dekoruotoje scenoje, solistė Gina Čapkauskienė ir muz. A. Prižgintas operinės arijos metu. L. Tamošaičio nuotr.

SUKAKTUVININKAS

Matas Klimas gruodžio mėn. 18 d. mini savo 80 metų gimtadienį. Gimęs 1892 m. gruodžio 18 d. Kazliškių km., Balninkų valsč., Ukmergės apsk., Igno ir Uršulės Ragaitės Klimų sūnus. Matas pradinį mokslą ėjo Kazliškių slaptojoje mokykloje, mokslo draudimo laikais (1899 - 1901 m.).

Tuo metu Rusijos valdoma Lietuva neturėjo savos spaudos ir laisvų mokyklų. Tačiau, Matas Klimas išliko lietuviu ir išlaikė savo kalbą ir papročius iki šių dienų.

Mokantis Rygoje, jis buvo pašalintas iš mokyklos už lietuviškos spaudos platinimą. 1912 m. jis priklausė "Lietuvių Šalpos Draugijai", tos draugijos kūrėjas buvo P. Zalodokas. Rygoje tuo metu ėjo du lietuviški laikraščiai: "Rygos Naujienos" ir "Kriščionių Rygos Garsas", kuriuose apie lietuvius tilpdavo žinios.

1913 m. jis buvo pašauktas tarnauti rusų kariuomenėn ir tarnavo 29

artilrijos brigadoje. 1914 m. kilus karui, dalyvavo kovose. 1917 m. gegužės mėn. 25 d. dalyvavo Rusų armijos Lietuvių karių suvažiavime, Petrapilyje, ir tais pačiais metais gegužės 27 d. — Lietuvių seime, taip pat Petrapilyje. Vėliau Matas Klimas apsigyveno Maskvoje, ten susiradęs savo senus pažįstamus iš buvusios mokyklos suolo, Endziulaitį ir kitus. Tuo metu Maskvoje ir jos apylinkėse gyveno gana daug lietuvių.

Begyvendamas Maskvoje ir bendradarbiaudamas su I. Baltrušaičiu, susipažįsta su p-le Olimpia Jonušaite ir 1917.IX.20 d. apsiveda. 1920 m. su žmona grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Ukmergėje, Kęstučio aikštėje 5 nr. Ten atidarė restoraną, o vėliau ir smulkių prekių krautuvę.

Tais metais lenkų lakūnai iš Želigovskio kariuomenės Ukmergėje numetė bombas. Kęstučio aikštėje keletas buvo užmuštų ir sužeistų. Bombos krito nuo M. Klimo gyvenamos vietos tik apie 60 - 100 metrų.

Matas Klimas turi surinkęs daug istorinės medžiagos, net specialų albumą turi sudaręs su aprašymais ir foto nuotraukomis. Tos medžiagos jis turi išsaugojęs nuo 1922 m. rugsėjo mėn. 4 d. Tos datos rašytu laišku Ukmergės Tautininkų organizacija sušaukė susirinkimą miesto valdybos salėje, Ukmergėje, kurį atidarė policijos vadas kpt. A. Kerpė, kalbėjo apsk. viršininkas S. Čekanauskas ir kiti, kurie pranešė susirinkusiems, kad J. A. Valstybių prezidento W. G. Hardingo įsakymu Lietuva pripažinta de jure. Ir šiaip įvairių laikraščių, bei žurnalų randasi jo archyve.

Mato Klimo gyvenimas nebuvo rožėmis klotas, tačiau, jis buvo gana įvairus. Pasišovė laimės ieškoti svetur, ir 1924 m. su žmona Olimpia ir dukra Elena pasiekė Argentiną. Apisistojęs Rosario mieste, Guemes 2437. Gyvenimo pradžia gana buvo sunki, nemokant kalbos ir dėl skirtingų šio krašto papročių, bei klimato. Susitaupęs lėšų, jis atidarė valgyklą, vė-

Matas Klimas

liau restoraną, kur žmona Olimpia gana daug padėjo.

Matas ir Olimpia Klimai išaugino dvi dukras, Elena ir Tamarą ir sūnų Edvardą, visus vaikus išmokslino ir paruošė savistoviam gyvenimui. Matas Klimas, nors ir švenčia savo 80 metų garbingą sukaktį, tačiau nesijaučia pavargęs ir yra pilnas energijos. Būdamas pensininkas, dirba

lietuvišką patriotinį darbą lietuvių bendruomenėje, taip pat, prisideda ir jo šeima. Jis, buvęs Rosario Lietuvių Bendruomenės pirmininkas, vice-pirm. ir kitas pareigas ėjęs, dabartiniu metu eina Revizijos Komisijos pirmininko pareigas. Rosario Lietuvių Bendruomenės susirinkime (9. 4.1967 m. Prot. 138 nr.) jis buvo paskelbtas garbės nariu ir apdovanotas medaliu už lietuvišką darbą ir bendradarbiavimą. Tuo buvo atžymėti jo nuveikti darbai Rosario Lietuvių bendruomenėje.

1961 m. Rosario miesto burmistras L. C. Carballo apdovanojo jį medaliu 100 m. Rosario miesto įkūrimo minėjimo proga.

196311.9 dieną, švenčiant Klimų gyvenimo 25 m. sukaktį, M. Klimas buvo apdovanotas Club Union Almacineros Centre (C.U.A.C.) medaliu. 1961 m. M. Klimas sumanė prašyti Rosario miesto valdybą pavadinti vieną gatvę lietuvių vardu. Rosario Lietuvių Bendruomenės, pirmininkaujant Jonui Papečkui, buvo padėtos pastangos šį sumanymą įgyvendinti. Buvo paduotas specialus prašymas Rosario miesto valdybai ir jos dekretu Nr. 26.773 /61 viena gatvė Rosario mieste buvo pavadinta Avenida Lituania. Atidarymas įvyko 25.2.1962 m., dalyvaujant Secretario de Gobierno dr. Juan Hipolito. M. Klimas su šeima yra šios gatvės garbės kūmas ir jos vardo iniciatorius.

1962 m. poeto J. Maironio gimimo 100 m. minėjime "Republica de Lituania" mokyklos patalpose, M. Klimui švenčiant 75 m. amžiaus sukaktį, jis buvo apdovanotas bendruomenės medaliu.

1963 m. M. Klimas suorganizavo pagerbimą dailininkui Jonui Rimšai, kuris tuo metu turėjo savo paveikslų parodą Rosario mieste. 1964 m. jo suorganizuotas 250 m. K. Donelaičio minėjimas ir kun. A. Steigvilos, M.I.C. 25 m. kunigystės pagerbimas. Buvo pakviestas ansamblis iš dr. J. Basanavičiaus "Lietuvių Centro", Villa Lugano — Buenos Aires. Leidėjams "Lietuviai Argentinoje", J. Brizgiui ir J. Pepečkui suruoštas pagerbimas ir nuoširdus priėmimas. 1962 m., įgaliotas Rosario Lietuvių B-nės atstovas, M. Klimas dalyvavo 2-me P.A.L. Kongrese Urugvajuje. 1971 m. rugsėjo mėn. 19 d. Olimpia ir Matas Klimai šventė savo vedybą 50 m. auksinę sukaktį. Rosario Lietuvių B-nės pirminink. Jonas Papečks, šios garbingos šventės proga, pasveikino sukaktuvininkus ir įteikė R. L. B-nės vardu aukso medalį su įrašu ir skaitline "50", taip pat įteikė pergamentą ir gyvų gėlių puokštę.

Sukaktuvininkui M. Klimui linkime ir toliau nenuilstamai dirbti savo tautos ir lietuvių labui.

J. Papečks

Rosario Lietuvių B-nės Pirm.

PADĖKA

Lietuvos Kariuomenės Atkūrimo Minėjimas, įvykęs lapkričio 18 d., Apreiškimo parapijos salėje, Bruklīne, buvo iškilmingas ir šventiškas.

Minėjimą suruošti visai prisidėjo eilė asmenų, kuriems čia reiškiamas nuoširdžių padėkų:

Lietuvos Gen. Konsului A. Simučiuui už dalyvavimą;

Kun. Kleb. F. Raugalui už patalpas ir globą;

A. Reventui už tartą turiningą žodį;

Solistei G. Čapkauskienei ir muz. A. Prižgintui už aukšto lygio koncertą;

Dail. J. Juodžiui už menišką dekoraciją;

Ponioms Birutietėms, Šauliams ir Ramovėnams pareigūnams už skanius užkandžius ir gyvų patarnavimą salėje, bare ir prie stalų.

Mūsų ypatinga padėka priklauso p. p. Matiuokams už stiprų minėjimo parėmimą; ponioms M. Juodienei, K. Šventoraitienei, Liaukuvienei ir dukrai Sniegai, M. Virbickienei, M. Raulinaitienei, p. p. Poderiams, Kunigėliams, K. Bačauskui, inž. A. Jankauskui, J. Zarauskiui, J. Jankui, J. Ceiliui, A. Butkiui, J. Tutinui, L. Bileriui, L. Tamošaičiui, muz. A. Kačanauskui, zakristijonui, skautams ir visiems, taip šauniai ir nuoširdžiai prisidėjusiems, kad Minėjimas buvo toks gražus ir įspūdingas.

Taip pat esame dėkingi visiems apsilankiusiems į minėjimą, iš arti ir iš toli.

LVS RAMOVĖS
NEW YORKO SK. VALDYBA

P A D Ė K A

Šįmet, spalio mėn. 29 dieną, Čikagoje, Jaunimo Centre, Čikagos Ramovėnai, talkinami Birutininkių, suruošė žurnalui KARYS paramos pobūvi — kavutę. Šio renginio metu gautas pelnas 527.68 dol. sumoje pasiųstas žurnalui KARYS. Gauti šių stamboką paramą pavyko dėka įdėto triūso, tiek ramovėnų — rengėjų, tiek jų talkininkių birutininkių, o taipgi ir parodyto didelio nuoširdumo skiriant auką ir daugelio KARIO skaitytojų, ar jo rėmėjų.

Būdamas KARIO atstovas Čikagoje ir jos apylinkėse, aš negaliu pasilikti nepadėkojęs Čikagos Ramovėnams ir pnioms Birutininkėms už šios tradicinės žurnalui KARYS paremti kavutės suruošimą. Taip pat, tariau ačiū Jaunimo Centro direktoriui kun. Ged. Kijauskui už šio parengimo globojimą, parodytą nuoširdų rūpestį ir, taipgi, už patalpų užleidimą. Didelis mano ačiū dail. Vaitiekūnui, padovanojusiam (jau antrą kartą) loterijai paveikslą. Ačiū plk. Kaziui Ališauskui, kuris iš spaustuovės gautą patį pirmąjį savo knygos egzempliorių "Kovos už Lietuvos Nepriklausomybę 1918 - 1920" paaukojo tam pačiam tikslui — KARIUI. Kartu, žinoma, ačiū ir mano žmonai dail. Irenai Ralkevičiūtei - Stankūnienei, kuri, remdama KARIO paramos organizavimą, paaukojo "Dail. Pauliaus Augiaus Monografiją".

Tariau didelį, didelį ačiū visiems KARIO skaitytojams, kurie remdami KARI, įsigijo jiems pasiųstus laimės bilietukus ir už juos atsilygino, o atskiras mano ačiū tiems, kurie pagal išgalę pridėjo ir auką, tai bus: V. Ausevičiui, dr. J. Bartkui, K. Barzdukui, S. Budėjui, And. Butkūnui, V. Diminskiui, Br. Draugeliui, B. Dundai, Vyt. J. Grickett, J. Gureviui, K. Jakštui, Vyt. Juodišui, M. Kacilauskui, J. Kernagiui, M. Kilui, G. Mališauskui, Al. Nemaniui, Pr. Odinui, Vl. Sidriui, Alb. Tamošiūnui, St. Tiškevičiui, J. Truš-

kūnui, Br. Usui, J. Valaičiui, J. Virpšai, Olg. Vyšniauskas, Pr. Žitkui ir šiais metais stambiausiems KARIO rėmėjams: K. Pleniui, p. M. Melienei, plk. J. Švedui, dr. Fl. Tallat-Kelpšai ir Kęst. Dirkiui. Ačiū visiems kavutės svečiams, gausiai aukojusiems prie įėjimo ir parėmusiems kitus paramos telkinius. Ačiū p. P. Rumšai — Grocery & Meat Market — savikaina perleidusiam rengtai kavutei maisto produktus. O didžiausias mano ačiū yra ramovėnui Kazimierui Leknickui už maisto, bei gėrimų parūpinimą, bei jų pristatymą, už visus techniškiausius kavutės paruošimus, rūpesčius ir sugaištą laiką. Didelės mano ačiū yra Čikagos vyresniųjų Skautininkių oktetui ir jo vadovei (atsprašau, kad Jūsų pavardžių čia neišvardinu) už kavutės metu padainuotas daineles ir tuo maloniai nuteikusioms pobūvio dalyvius. Žinoma, ačiū ir kol. Edm. Vengianskui už parodytą filmą "1971 metais lankantis Lietuvoje" ir jo vaidais nukėlusius visus į mūsų brangią Tėvynę.

Ačiū Margučiai, Sophie Barkus Radio ir Lietuvių Radio forumui bei Draugui ir Naujienoms už katuvės garsinimą. Ačiū visiems, visiems, kurių kad ir nedidelė auka, ar menkutis prisidėjimas prie šios paramos sutelkimo, mūsų KARI sustiprino toliau tęsti šį vertingą darbą.

Šia proga, su visais Čikagos ir Illinois valstijos KARIO skaitytojais ir rėmėjais, tariau A č i ū KARIO redaktoriui p. Zig. Raulinaičiui už žurnalo redagavimą, p. L. Bileriui už jo administravimą ir visam KARIO štabui už talką. Ši parama tai mūsų įrodymas, kad KARYS yra dar reikalingas ir kad mes su KARIU.

Su gilia pagarba visiems

J. Stankūnas
KARIO atstovas Čikagoje

Pik. KAZIO ALIŠAUSKO parašyta knyga

"KOVOS DĖL LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS 1918 - 1920"

tik dabar išėjo iš spaudos.

Šitas svarbus veikalas, kurio buvo laukiama ištisi dešimtmečiai, bus

P R I S T A T O M A S New Yorko lietuviams
1973 m. sausio 7 d., sekmadienį, 4 val. p. p.,
Kultūros Židinyje, Brooklyne.

KNYGOS PRISTATYMO PROGRAMA: ĮVADAS — Jonas Rūtenis
GARBĖS PREZIDIUMAS — Vyčio Kryžiaus Kavaleriai
KNYGOS APIBŪDINIMAS — Zigmąs Raulinaitis
MENINIS Žodis — Bronius Balčiūnas, Jonas Rūtenis
DEKORACIJOS — Jurgis Juodis

— Atgaiva —

Pristatymą rengia KARYS

VOKIETIJA DIDŽIAUSIĄ AVIACIJOS BAZĘ TURI ARIZONOJE

Didžiausias Kalifornijos dienraštis, "Los Angeles Times", turintis milijoninį tiražą, 1972 m. spalio 26 d. laidoje paskelbė Charles Hillinger straipsnį, antrašte: Luftwaffe borrows U. S. Base. "Red Baron's" alive and flying in Arizona (Vokietijos aviacija nuomuoja JAV-bojų bazę. "Raudonasis Baronas" tebegyvas ir skraido Arizonoje)".

Rašiny paspuoštą, per keturias skiltis, vokiečių lėktuvų nuotrauka, ir dviejų vokiečių lakūnų nuotrauka.

Luke Air Force Bazėje, Arizonoje, kaip ten rašoma, Vokietija turi savo aviacijos būstinę nuo 1965 metų, ir joje V. Vokietijos lakūnai apmokomi skraidyti Lockheed F-104 Starfighter lėktuvais.

Per paskutinius aštuonerius metus Vokietija sumokėjo Amerikai 141 milijoną dolerių už tos bazės naudojimą, už gazoliną ir kt. Bazėje Vakarų Vokietijos aviacija turi savo 700 naikintuvų, ir 90 kitokių. Tai yra didžiausia Vokietijos aviacijos bazė.

Jos vadovas, Vokietijos plk. ltn. Horst Wilhelms, 37 metų, pareiškė, kad ši bazė čia yra dėl sekančių priežasčių:

1. Plotai V. Vokietijoje nepalyginamai mažesni, nei čia. V. Vokietijoje visą kraštą naikintuvai gali perskirstyti per 10 minučių. (V. Vokietija mažesnė už Arizoną).

Čia yra erdvės ir nereikia baimintis, kad perskridus į kitą teritoriją kultų nemalonumų. Čia turima pratimams 2.7 milijonų akrų lauką Gila Bend Gunnery Range. Tokio didelio pratimų lauko Europoje iš viso nėra.

2. Čia ištisus metus yra geras oras, tinkamas pratimams. Vokietijoje dažnai būna nepalankus oras.

3. Pažymėjo, kiek, kokiais metais, Vokietija sumokėjo JAV-bėms už naudojimą. Vokietijos lėktuvai, kad išvengus nesusipratimų, pažymėti ne vokiškais, bet amerikietiškais, ženklais.

Iki šiol jau 595 vokiečių lakūnai yra užbaigę naikintuvų F-104 skraidymo apmokymą. Be to, dauguma kitų Vokietijos lakūnų, kurių yra apie 2,500, čia yra išėję kelių savaičių skraidymo ir karinių ginklų naudojimo apmokymą.

Šiuo metu ten yra 60 vokiečių lakūnų apmokymui, kuriuos apmoko 14 vokiečių lakūnų - instruktorių, artimai bendraujant su JAV Oro pajėgom. Visi į čia atvykstantieji vokie-

GERIAUSIA DOVANA — DOVYDĖNO KNYGA IŠ ROMUVOS

Mūsų laureato vaizdžiai aprašyti abu bolševikmečiai Lietuvoje, kurių metu rusai okupantai naikina viską, kas lietuviška ir katalikiška. Susipažinkite, kaip sunaikinti raudonąją hydrą ateityje. Ypatingai svarbi knyga jaunajai kartai.

Liudas Dovydenas

MES VALDYSIM PASAULĮ I ir II tomai po 4.00 dol.

Tų knygų pritaikintas vertimas anglų kalboje, tinkamas sveitintaučiams ar lietuviškai nebeskaitantiems tautiečiams.

Liudas Dovydenas — WE WILL CONQUER THE WORLD \$5.00

Anksčiau pasirodę leidiniai (užsilikę sandėlyje):

Jonas Aistis, <i>Poezija</i> pilnutinė rinktinė	6.00
Juozas Audėnas, <i>Paskutinis posėdis</i> 1938-40 m. atsimin.	4.00
St. Laucius, <i>Respublika</i> Lietuvos tragiški įvykiai poezijoje	1.50
A. Baranauskas, <i>Anykščių šilelis</i> iliustr. liuks. leidinys	5.00
Maironis, <i>Baladės</i> iliustr. liuks. leidinys	6.00
Maironio <i>Portretas</i> (dail. Pr. Lapės)	2.50
Sibirian ištremtų lietuvių <i>The Living Testament of Faith and Courage</i> liuks. maldaknygė angliškai	3.50

Paskubėkite įsigyti. Greitas persiuntimas veltui. Dovanai pridamas atatinamas sveikinimas. Knygos gaunamos vas viet. platintojus ar leidykloje, jai pasiunčiant užsakymą su čekiu (U. S. dol.)

ROMUVA

84—20 Jamaica Ave.,
Woodhaven, N. Y. 11421, USA

čių lakūnai privalo kalbėti angliškai.

Be kitko, vokiečiai pasirodo geri kojinių (futbolo) žaidėjai, nes jau trečius metus laimi Arizonos kojinių varžybas, pelną skirdami Berniukų Klubui. Į tą apmokymų bazę atvykstantieji yra kas metai pakeičiami kitais vyrais - lakūnais.

Vyt. Kašlionis

MAŽŲ DALINIŲ ... iš 347 p.

Ankstyvesniuose "KARIO" puslapiuose jau buvo minėta, kad ateities kautynių veiksmams numatomi judraus pobūdžio ir frontų linijų, kokios buvo paskutiniuose karuose, nenusimato — priešo veiksmams gali pasi-

reikšti iš bet kurios pusės, nežiūrint atstumų, todėl ir gynyba turi būti organizuojama, arba numatoma kiekvienu atveju, ypačingai mažų dalinių veiksmuose. Skaitantis su aplinkybėmis, kad ir priešas gali panaudoti mažų dalinių veiksmus invazijos parengimui, viso krašto gynybos pasirengime svarbu turėti mažų dalinių organizaciniuose rajonuose gynybos planą. Priešas gali pasireikšti patuliu, teronistų, diversantų ir kitokiose formose, vykdamas gynybos pratimus tokiais "priešo" vienetus tektų pavaizduoti (tai daro šveicarų milicijos vienetai savų pratimų metu).

Mažų dalinių organizacinis ir veiksmų pobūdis gali būti labai įvairus, kaip ir pačios valstybės.

GENEROLO STASIO RAŠTĖKIO
ATSIMINIMŲ TREČIAS TOMAS

ĮVYKIAI IR ŽMONĖS

išėjo iš spaudos.

To paties autoriaus atsiminimų pirmieji du tomai susilaukė nepaprasto susidomėjimo ir buvo greitai išpirkti. Trečias tomas yra nemažiau aktualus, apima 616 psl., iliustruotas, kietais viršeliais, skoningai išleistas. Gaunama leidykloje ir pas platintojus. Kaina \$15.00. Leidžia Akadem. Skautijos Leidykla

% A. V. Dundzila, 4339 W, 83 Street Chicago, Ill, 60652 (U.S.A.)

KARIO LEIDINIAI

H. Slenklevičius, KRYŽIUOČIAI. Trijų tomų istorinė novelė, iliustruota, viso 1116 psl. Vertė K. Jankūnas; dall. V. K. Jonyno spalvotas piešinys viršelyje ir aplanke. (I tomas išsparduotas); II tomas \$3.50, atpiginta kaina \$1.00; III tomas \$3.50, atpiginta kaina \$1.00.

Vaclovas Biržiška, PRAEITIES PABIROS. Rinkinytis straipsnių iš Lietuvos istorijos, iliustruota istoriniais paveikslais, kietais viršeliais, 352 psl. Kaina \$6.50. Atpiginta \$2.50.

O. Urbonas, 1410 METŲ KARAS IR ŽALGIURIO MŪŠIS. Pirmas toks išsamus veikalas apie žymiausią mūsų Lietuvos istorijoje. Iliustruota, dviejų spalvų mūšio schemas, 110 psl., kaina \$3.00. Atpiginta \$1.50.

O. Urbonas, DIDŽIOJO ŠIAURĖS KARO FRONTAS LIETUVOJE. Studija apima karinius įvykius XVII a. gale ir XVIII a. prasidedant. Dėmesys kreipiamas į kovas Lietuvoje vykusias tarp lietuvių švedų pusėje ir tų, kurieėjo išvien su lenkais ir rusais. Iliustruota, dviejų dalių, viso 259 psl. (I dalis išsparduota); Vlenos dalies kaina \$1.75. Atpiginta \$1.00.

Z. Raulinaitis, DURBĖS MŪŠIS. Aprašo 1260 m. įvykusią didžiąją žemaičių pergalę, kovas ir įvykius privedusius prie to mūšio ir pasekmes. Iliustruota, 96 psl., kaina \$1.25 (Išsparduota).

Z. Raulinaitis, AISČIAI KARINĖS ISTORIJS SVIE-SOJE. Baltų karinės istorijos pradžia. Įvykiai apima I a. ir prieškristinius amžius. Iliustruota, 64 psl., kaina \$1.25 (Išsparduota).

Z. Raulinaitis, HUNŲ ŽYGIS Į PRŪSUS. Aprašo įvykusį V a. hunų žygį į Prūsų Gamalį pilį. 32 psl. Kaina \$1.00.

Plk. K. Škirpos studija: 5 D.L.K. KĘSTUČIO PULKO KOVOS TIES SEINAIŠ 1920 METAIS, yra atspausta atskira knygutė, 124 psl. Autorius studiją peržiūrėjo, atitaisė netikslumus ir KARYS patiekia ją skaitytojams kaip dokumentą įamžinantį mūsų kovų dėl nepriklausomybės vieną iš sunkiausių laikotarpių. Kaina \$3.00.

Z. Raulinaitis, GALINDAI PRIEŠ ROMA. Įvykiai vyksta II-IV a., kai gotai viešpatavo Rytinėje Europoje ir Ermanrikas valdė nuo Baltijos iki Juodųjų jūrų. Iliustruota, 80 psl., kaina \$1.50. Atpiginta \$1.00.

Z. Raulinaitis, VAIDEVUTIS. Nagrinėja, ar Valdevutis buvo istorinė, ar legendinė asmenybė. 64 psl. Kaina \$1.00.

J. Variakojis, 4 P. LK MINDAUGO PULKAS. Pulko kovos Nepriklausomybės karo frontuose: bolševikų, bermontininkų, lenkų. Žygiai ir kovos pavaizduotos brėžiniais ir dalyvių nuotraukomis. Viso apie 50 ilustracijų, 120 psl. Kaina \$3.50. Atpiginta \$2.75.

P. Žilys, SUOMIŲ - SOVIETŲ KARAS. Karo išvakarėse, derybos, įtampa, laukimas... Pirmosios kovos, Kautynės šiaurėje, prie Ladogos ežero, Karelijos sąsmaukoje... Suomų narsi gynyba ir jų tipinga "motti" taktika. Sunkūs nuostoliai, lėta užsienių parama... Suomija priversta pasirašyti taiką... Prarasta teritorija, karo nuostoliai, evakuacija... Plk. Žilys sukūrė tikslų ir aiškių šių žiaurių grumtynių vaizdą. Iliustruota, 176 psl. Kaina \$3.50. Atpiginta \$2.75.

Dr. J. Puzinas, KELIAS Į LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ATSTATYMĄ. Pasinaudodamas įvairiuose šaltiniuose paskelbta medžiaga, prof. dr. Jonas Puzinas bendrais bruožais nušviečia tuos įvykius, kurie turėjo įtakos Lietuvos valstybės atstatymui. Dokumentinė medžiaga yra paskleista įvairiuose leidiniuose, daugeliui sunkiai, arba ir visai neprileinama. Todėl šis leidinys yra labai svarbus, nes čia yra sutelkti visi svarbesnieji dokumentai nuženklintieji mūsų kelią į Vasario 16-los Aktą. 90 psl. su ilustracijomis. Kaina \$2.50. Atpiginta \$2.00.

Z. Raulinaitis, PRIEŠ VIKINGŲ AUDRĄ. Šie yra pagrindiniai studijos skyriai: Anglai sakiai ir aiščų Pabaltijys; Baltų kraštai švedų žygiams prasidėjus; Danai pradeda puldinėti Baltijos kraštus; Starkadas; Bravalos mūšis; Ginklai (400-800 metais). 72 psl. Kaina \$2.00.

Įvairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę • KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją nemažiau dvi savaites prieš išleidimą. Rankraščiai redakcijoje nesaugomi • Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą • Čekius, arba "Money Order" adresuoti tik "KARYS" vardu, — ne "Warrior" ar kt.